

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Bindbetegnelse | Volume Statement:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

Udg. af K. L. Rahbek

Dramatisk og litterarisk Tillæg (til
Morgenposten)

1792; Hæfte 1-20

København : S. Poulsen, 1792-93

2 bd.

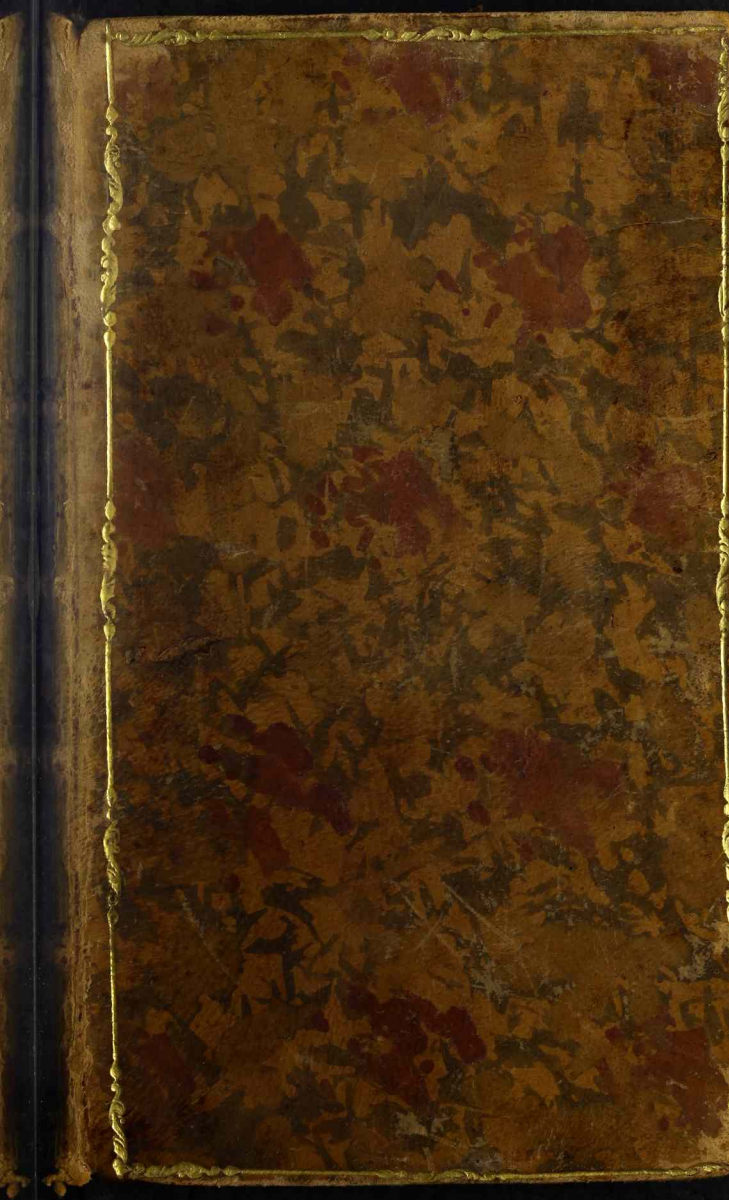
DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

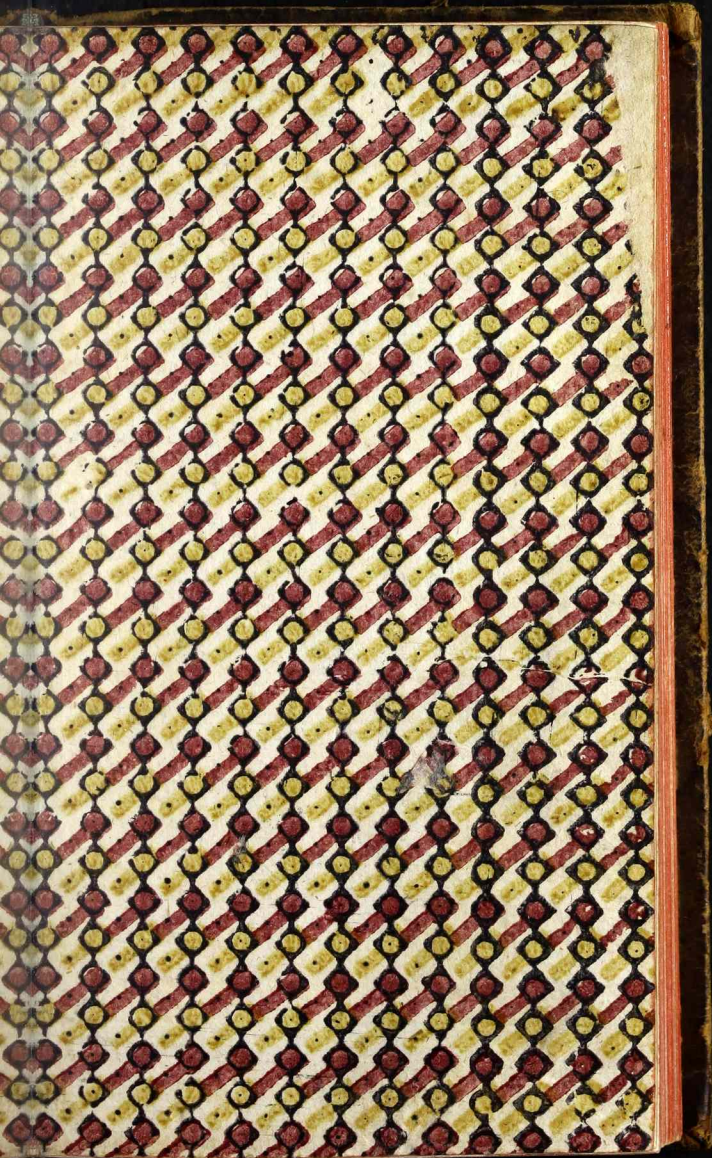
UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

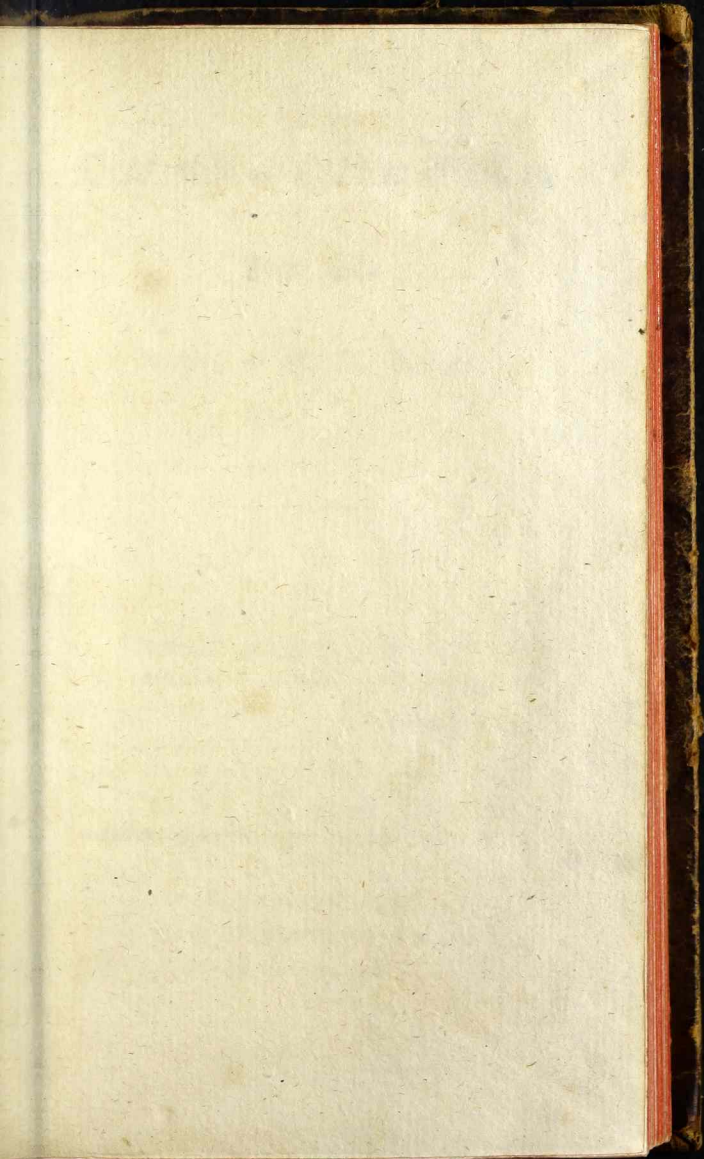

17.-47.-8

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130022077946

Dramatiff og Litterariff Tillæg

Første Hefte

udgiven af R. L. Rahbek.

The stage I chose, a subject fair and free,
'Tis Yours, 't is mine, 't is publick property.

Churchils Apology.

Kjøbenhavn 1792.

Paa G. Poulsens Forlag

trykt hos Simmelkær & Enke.

Journal of the University of Illinois

Book 1

Volume 1, No. 1, 1855

The first volume of the Journal of the University of Illinois, published in 1855, contains the first number of the journal. The first number of the journal is published in 1855. The first number of the journal is published in 1855.

Published by the University of Illinois Press, 1855.

Hr. Overauditeur

Peder Rosenstand Goiske.

Harde De end ikke fra min første Ungdom af beæret mig med Deres Kienskab og Venskab; havde jeg end ikke saa ofte seet mig forpligtet at omtale Deres Ketskaffenhed og Indsigter som Theaterdirecteur med grundet Erbødighed; havde De end ikke fra saa mange andre Kanter Fordring paa min sandeste Høisagtelse; kiendte jeg Dem endog blot, som Fors. af den dramatistiske Journal, vilde blot dette være mig Grund nok til at hellige Dem disse Blade. De har brudt den Bane, jeg her har vandret; De har prøvet alle dens Besværligheder og Ubehageligheder; De har nydt den alt opveieende Fryd at see Deres Anmærkninger prøvede og billigede af Kunstnere, De agtede og hædrede meest; ja maaskee, at see dem, hvis Vej giennem Livet var allermest stridig med Deres, dog paa Konstens Bane at række Dem broderlig Haanden; De kan gjøre Dem Regnskab for de Grunde, jeg har havt til at betræde denne Bane, og til endnu fremdeles at vandre den; og det skulde være min Stoltshed, dersom De billigede min Vandring.

Ketsaadighed og Klogskab har betegnet hvert Deres Gied, som Theaterdirecteur; den

offentlige Agtelse ledsager Dem, da De forlæde
de Directionen. Den eneste Savn, den
eneste Klage har været, at De ikke kunde gandske
opofre Dem til Skuepladsens Fremtids;
men selv denne Klage gier Dem den sandeste
Vere. Ofte, naar jeg forestilte mig, hvad
Skuepladsen under en Bestyrer af Deres Ret-
skaffenhed og Indsigter kunde bleven, sukkede
jeg misfornøiet over det Ran, Themis havde
begaaet mod Thalia; men da tænkte jeg atter
paa den hæderfulde og vigtige Bane, De gik;
saae den frelst Ufkyld velsigne Dem, det be-
skæmmede Bedrag og den nedstyrtede Bold
slippe det zitterende Klov af sin Haand, og for-
giæves stræbe at undslippe det Sværd,
Sandhed og Lovene have betroet Dem, og jeg
signede Muserne, der selv havde overgivet
Deres Fostersøn til Themis, at hun giennem
Sandheds og Dydens Tempel skulde føre ham
til Lykkens og Vrens.

Maatte da Deres Dage stedse være ligesaa
blide og lykkelige, som de ere hæderfulde for
Dem, og gavnlige for Sandheden og Deres
Medborgere.

den 4de Junii 1792.

R. L. Rahbek.

Dramatist og Litterarist Tillæg til Morgenposten.

No. I.

den 6 Januar 1792.

Gelinde und schmeichelnd gegen den Anfänger, mit Bewunderung zweifelnd, mit Zweifel bewundernd gegen den Meister, abschreckend und positiv gegen den Stämper, hönisch gegen den Praler, und so bitter als möglich gegen den Cabalenmacher.

Lessings antiquar. Briefe.

Udgiveren af dette Blad søler meget vel, hvormeget hans Forpligtelse er bleven større og tungere ved den nærværende Indretning. Hvad der tilforn var vilkårligt Bidrag til et Ugeblad af blandet Indhold, skal nu være et Blad for sig selv. Tilforn stod det til ham, at tale, naar han vilde, og tie, om han vilde. Det stod til ham at bestemme, hvilke Stykker han vilde see, og hvilke han vilde skrive om. Nu derimod kan man med Røie fordre af ham, at han skal see alt, anmeldte alt. Men baade den, der lover for meget, og den, der venter for meget, skade sig begge selv. Det være ham derfor tilladt i Forveien at erklære, hvad og hvormeget han har at tilbyde Publicum. Efter denne Contract bedømme man siden hans Leverance. Hvad Lessing i sin hamborgske Dramaturgie lovede, at ledsage hvert Skridt, som Digterens eller Skuespillerens Kunst gjorde, erkiender den københavnske Dramaturg for at være langt over hans Kræfter. Dog hvad Lessing selv siden fandt ugjærligt for sig, vil man sikkerlig ei fordre af hans Discipel. At give en fuldstændig og udførlig Recension over hvert af de forestilte Stykker, og enhver af de spillende, vil heller hverken Tid eller Rum tillade ham; hans Blade vilde da ofte ei komme til at indeholde andet end et Navneregister med

med tilføjet almindelig og uberviist Roes eller Daddel. Ogsaa er der undertiden om hele Forestillinger i Grunden intet at sige. Man tage for Exempel een af de smagløse unaturlige italienske Buffer, hvori Publicum nu engang er vant til at vinde og fordre italienske Dufastreger! efter hvilken Maalestok skal man her regne Spillet? hvor ere de Originaler i Naturen, med hvilke de spillende kunde sammenlignes? hvor tør Smag og Fornuft opløste sin Stemme, hvor Grundloven er, jo gálnere jo bedre! — og nu disse andre Syngespil, hvor Musiken er alt, og Texten intet? hvor selv de gode Skuespillere finde sig ved hvert Skridt hildede af de Baand, Componisten har lagt dem i; hvor man paa enhver Maade sørger for vort Die og Dre, paa vor Forstands og Hjertes Bekostning: hvad skal Critiken her sige? at sige Stykker ei skulde, ei burde spilles! det er alt; og naar den saa nogle Gange har sagt det, og sagt det forgiæves, da maae den vel tie. Om Syngestykkedagene tillade man ham altsaa sielden at anføre andet end de opførte Syngespils Navne. De reciterende Skuespil forbinder han sig derimod til at bivaane; men selv h: lover han ei en almindelig Recension. Der gives baade Roller, og Skuespillere, om hvem der virkelig aldeles intet er at sige; der gives ogsaa Skuespillere, om hvilke der er saa meget at sige, at man just derfor maae tie, for ei til ingen Nytte at tale for meget. Alt, hvad han forp'igter sig til at give, er dramaturgiske Anmerkninger over Forestillingerne. Disse ville snart bestaae i Characteristiker over visse Roller, eller deres Udførelse, snart i Anmerkninger over Fordrag og legemlig Veltalenhed; snart blot have Skuespillerens Kunst eller Værk til Gienstand, snart igien ganske henvende sig til Digteren, og atter til andre Lieder angaae deres forenede Samvirken. Snart vil han stræbe at afflikke den Vei, som Digter og Skuespilkonstens Mynstre vandre ad Hæder og Sandhed; snart vil han gaae Haand i Haand med den, der med utrættet, stædnt usikker Fod, stræber at bane sig selv en Vei mod samme store Maal; snart vil han
prøve

prøve at vejlede den, der synes ham at fare vild. Paa denne Maade haaber han saavel hos Kunstnerne som hos Publicum best at kunne fremme den Tænk-
somheds Aand, der er lige nødvendig til at frembringe,
og at nyde de sande Kunstværker. For hans Tone har
han i sit Motto angivet en Forskrift, som skal blive
hans stadige Regel. Da dette Blad bliver i Forbin-
delse med Morgenposten, og er at ansee, som en ud-
videt Fortsættelse af den deri indrykkede dramatiske Cor-
respondence, har han troet, at burde sammenknytte
det med denne, ved at forudskikke et Par Ord om de
Skuespil, der ere opførte siden Troe ingen for vel,
med hvis Anmeldelse Correspondencen sluttedes. Syn-
gespillene gaaes efter Morgenpostens Sædvane forbi.

Mandagen den 19 Decbr. havde de Maskeraden
og Julestuen. Da disse tvende Stykker tilforn ere
anmeldte, vil jeg blot tilføie, at Julestuens Fabel
uden Tvivl er taget af den engelske Tilskuer, hvor der
i tredie Bind, No. 245, findes et Brev fra Thimo-
theus Doodle, der fortæller, at han, og hans Kone,
og en ung Oberst more sig med at lege Blindebuk om
Aftenen, og at han sommetider, naar han er Blin-
debuk, maae gaae halve Timer, inden han kan faae
fat paa nogen af dem. Om Torsdagen spilles Skue-
spillereskolen meget vel, skjønt næsten for tomt Huus;
fornemmelig behagede Hr. Schwarts mig, da han spille
i en langt simplere og sandere Manceer, end de forrige
Gange. Hr. Knudsen fandt meget Bisald, som Lehman,
mig forekom det dog, som han ikke altid vedligeholdte
den underlige Tone, han havde valgt, og hvis Nød-
vendighed, jeg sandt at sige, ikke indseer. Geert
Bestphaler og Ariadne, som de foregaaende Tirsdag
havde, fik jeg ikke at see; Ariadne er i øvrigt forhen
anmeldt. Om Fredagen opførtes de tvende Sedler
af Florian. Hr. Morthorst spille, syntes mig, sin
Grethe noksaa vel, som nogen af de foregaaende Gange,
i øvrigt henholder jeg mig om hende til det, der den
Gang blev sagt. Hr. Saabye havde forandret heele
Provindsen til heele Herredet, hvilket uden Tvivl
var

var rigtig. Men naar Hr. Knudsen sagde ved Gammelstrand i Stæden for paa Fisketorvet, saa kunde man let spørge ham, om der var en Gammelstrand i Frankrig? — Sidste Torsdag havde de værdige Gæder, hvori Zfr. Fredelund spille Zfr. Astrups Rolle. At bedømme hendes Forestilling af Louise vilde være en Ubillighed mod Zfr. Fredelund, da denne Rolle er saa langt over en Begynderindes Kræfter; heller ikke vilde det være til nogen Nytte, da hun rimeligviis i det mindste ikke saasnart igien bliver bebyrdet med denne Rolle. Endnu ubilligere vilde det være, om man paa nogen Maade vilde sammenligne hende med hendes ypperlige Forgiengerinde, saa ubesindigen end Directionen har udsat hende for denne forhadte og farlige Sammenligning, ved at lade hende træde frem, medens hiin endnu var i frisk Minde. Anmelderen vil altsaa indskrænke sig til saadanne Anmærkninger, som angaae hendes Fordrag og Spil i Almindelighed, og som altsaa i hendes øvrige Roller kunne komme hende til Nytte. Hendes Stilling var for det meste usfion, da det nedpressede Hoved vanhædede det hele; hendes Armbevægelser ere meget for mange og intet sigende, om de endog havde deres forrige Runding, som de reent havde tabt; hendes Stemme var den Aften lykkeligere end i Frue Sydman, kun maae hun vogte sig for den larmoiante Monotonie, som hun her saa meget henfaldt til. I øvrigt kan man ikke nægte, at hun jo sagde sin Rolle med Mæning, og kun een eneste Gang undslap hende en falsk Accent; men af dens Aand havde hun ei det mindste. — Blandt de øvrige maae jeg især anmærke Hr. Elsberg, der gav sin Woodmar overmaade vel, med al den blide Noblesse, som mueligt. Det ~~Sed~~ "det skal jeg nok vide" sagde han især meget godt; og hans Scene med Maleren var forelselig. Ogsaa Werman var i denne Scene overmaade god; mindre behagede han mig derimod, hvor han talte om Barmemord. I Aften boede han ei længer i en Bondestue, som sidst. Mad. Rosings Sophie gjorde mere Indtryk paa mig, end de tvende forrige Gæ-

Gange. En mesterlig Nuance maae jeg anmerke af Scenen med Monheim, det var den liden Pause forved: "Nei nei min Fader!" og den mildere Tone paa: "Sid De andensteds maae finde den Lykke —" dette forberedede meget godt Forsoningen. Disse fine Overgange, hvorved hun bringer Sammenhæng i sine Roller, ere overalt det, der især udmarker denne sande Kunstnerinde.

Det første Stykke i dette nye Aar var Holbergs Stundesløse; dette Mesterstykke blev overhovedet spilt med meget Liv. Madam Schall var Pernille. Jeg har meget ofte seet denne Rolle af hende; men hver Gang erkjender jeg betydelige Fremskridt deri, og just denne Aften var hun i mine Dine saa meget bedre, end jeg nogentid saa hende her, at jeg holder det for min Pligt at gjøre hende opmærksom paa de Steder, der mindre behagede mig. Hun sagde sin første Monolog i det hele vel; men vilde det dog ikke give denne mere Afverling af Tone, hvis hun under den ryddede op, eller noget andet deslige? derved undgik hun og at sige den til Parterret, en Feil, som de fleste endog af vore beste Skuespillere have tilfælles med hende. Dramatiske Journal gjorde Caroline en Compliment, fordi hun i næste Scene forandrede et brugeligt til et sundt Legeme; jeg er vis paa, man kun behøver at nævne dette for Mad. Schall, for at bringe hende til at gjøre ligesaa. I Scenen med Vielgeschrei sagde hun: "det er sandt, jeg har forglemt at takke Herren" som en affides Replik. Efter Ordene synes den vel at kunde siges saaledes; men naar Mad Schall betænker, at Jens Griffel maa blive ved i sin Oplæsning, hvis ei Pernille her falder ham i Ordet, og henvender sig til Vielgeschrei, vil hun uden Tvivl finde, det ei kan siges affides. En ypperlig sientieneragtig Gæstfæstighed viiste hun, da Vielgeschrei strakte Osteskorporne frem. Sin Scene med Oldsur sagde hun meget vel; men her skulde vel

ei Leander og Leonore sat sig til Noelighed, og ført en egen Passiar, medens det Anslag blev fattet, hvorpaa deres hele Lykke berodde. Særdeles godt saae det ud, da Pernille i tiende Scene med en saa overgiven Stoltshed rakte Leonore sin Haand at kysse paa, og da denne kom hen til hende, saa inderlig faldt hende om Halsen. At hun blev siddende imellem Skriverskarene, da Leander og Oldfux kom som Pedanter, var nok urigtigt; thi hvordan hører hun da det om Regula Petri, som hun siden repeterer. Ogsaa syntes mig, hun tog for ilde afsted, da hun frembragte den Løgn om den sorte Høne. Da hun mødte Leanders Tjener med Brevet, gik hun ei ad den Side, hvor Skriverskarene var. Hr. Arends var Vielgeschrey; denne Rolle er virkelig imellem hans lykkeligste, og de tvende første Acter have især mange skønne Steder, hvoriblant det med Ostekorperne, og det hvor han kommer ind, og kender paa Anne, derpaa bryder ud i de Beklagerer over sit morsomme Liv, med eet bliver Leander og Oldfux var, og ei kender dem, uden Tvivl udmerke sig. I tredje Act har derimod nok Holberg glemt den stundesløse, og givet os en blot Jeronimus, og denne hans Feil synes mig ei noksom afhiulpen af Skuespilleren. At den Scene, hvor Wonde, og Warbeer, og Skrædder kom ham paa Halsen paa eengang, ei gjorde al den Virkning, den skulde, kom af en vis Seendragtighed hos somme af disse Interlocuteurs; heller ikke troer jeg, det er rigtigt, at somme af Skriverskarene saa tit læste feil i det dicterede; thi Vielgeschrey er alt for ordentlig en Mand til, ei at lade et Bryllupsbrev omskrive, hvortil Ex. var tilført: er Sønene nu i Risikken? som den ene Skriverskarl vilde indbilde os, han havde i sit. Uagtet det af den dramatiske Journal synes at være en Tradition fra Clementins Tid, at Vielgeschrey sidder ved sine Papirer, medens Leander frier til Leonore, er det dog neppe rigtigt, thi Vielgeschreys Overværelse er det eeneste, der kan nøde denne til at holde den pedantiske Harangve til hende, og hvis han ei giver Agt paa dem, vil de snart tale et langt andet Sprog. Ogsaa kunde nok efter de Ord "Været stille Børnille!" bes-

quere

gømmelig være en Pause, hvori han lytter, og da
 først med en anden Tone: "Jeg tør sværge paa,
 Madsen kaager over!" Ligeledes skulde nok Over-
 gangen fra den forrige Samtale til Spørgsmaalet om
 Regningen forberedes, maaskee ved det *Bielgeschrei* i
 det samme fik noget at see paa sit Skriverbord o. d. l.
 I Scenen med Tydskeren, som Hr. Arends ellers giver
 overmaade vel, savnede jeg og Overgangen fra den for-
 trædne Grovhed, hvormed den Stundesløse søger at
 skaffe sig denne Sladderhank af Halsen, til en Slags
 Hviagtelse, da han hører, han skriver et Ark Papiir
 fuldt i 10 Minutter. — Leanders Rolle forekommer
 mig den fineste og vanskeligste Elskerrolle jeg i Lyftspil-
 let kender, og jeg tilføjer, ingen af alle de Leandre,
 jeg har seet, har fyldestgjort mig deri; ingen har i
 Frietiet til Leonore ladet mig giennem Pedanten see den
 syrige Elsker, der nyttter hvert ubevogtet Dieblisk til at
 lade sine Dine og sin Adfærd sige, hvad hans Mund
 ikke tør; der ved at see sin Elskede glemmer sig selv,
 og forvildes i sin Læctie — thi umueligt kan jeg overtale
 mig til at troe, at Feiltagelsen med Rullet og Stregen
 staaer der for at være et *Swinerie*. Dog disse mine
 Ideer over denne Rolle ere for vidtløftige til at frem-
 sættes her. De maae altsaa glemmes til en egen Ca-
 rakteristik over den Stundesløse i et af de næste Hæfter
 af dramaturgiske Samlinger. Der vil jeg ogsaa fuld-
 stændig kunde udvikle alt det mesterlige i Oldfuxes Rolle,
 og Hr. Knudsens ypperlige Forestilling deraf. Især skal
 hans methodiske og stive Pedant, hans butte og grove
 Advocat, og hans krybende, men dog vindige og ufor-
 skammede Tydsker, kostelig af mod hinanden. To
 Smaating maae jeg erindre, en, at han i sin Pedantreplyk
 i 1 Act's 9 Scene ikke efter sin egen Forfæst swingede
 med høire Haand, og den anden, at han ei accentuerede
confulere aliquem, og *alicui*. Blandt de øvrige maae
 jeg blot nævne Peder Bogholder, der ei allene ei, efter
 sin Formands Exempel, forandrede *Foliet* paa Mag-
 delones Dyrst til et Kys, men endog gjorde hiin Idee
 saa anstødelig, som mueligt, og overdrev alt det følgende
 af sin Rolle. Til Stundesløse havde de den ny Entree

af Hr. Dahlen, hvilken, saavel som hans, og Mad. Stjorns Dands vandt meget Bifald. Ogsaa saae man med Fornøielse den Fremgang, Eleven Poulsen ved Hr. Dahlens Anviisning havde gjort.

L i t t e r a t u r.

At Odense har et tydsk Theater, er vel temmelig bekjendt her i Kjøbenhavn, men at det ei allene har en egen Dramaturgie, men endog en dramaturgisk Seide paa tydsk og dansk, er et Særsyn, som vel fortjener at kundgjøres. Nogle Mænd, der have lovet ved Bladets Slutning at nævne sig, have under Titel af Dramaturgie foretaget sig at give en udførlig Bedømmelse over alle det friebachske Theaters Forestillinger, og tilegnet Hr. Professor Tode, og Udgiveren af dette Blad denne Bedømmelse. De have, siige de i deres Indledning, blot leveret en Relation, og overlade den endelige Dom til os. Om endog ikke Hr. Carnier i sin Dramaturg ohne Maske, saa eftertryffeligt havde protesteret imod vor Competence, vilde vi dog sikkerlig — thi heri er jeg vis paa, Hr. Prof. Tode er enig med mig — vel have vogtet os at domme om det, vi ei havde seet, og ei kunde kende uden fra Relationer, hvis Naadelighed vi ei kunde stionne. I sin Avis forekaster Hr. Jørfesen denne Bedømmelse en bitter og stiklende Tøne. Maa skee kan den ei frikendes derfor i Hensende til Theatrets Intendance, og mange Steder synes den at indeholde private Allusioner, som det ei har behaget Forfatteren at give os Nøglen til; Skuespillerne synes derimod meget mildelig — ja vel endog panegyriske behandlede. Mig er det s. Ex. ubegribeligt, at tvende Actricer, der fortiente sig Berømmelse, som S. 319 er tildeelt Jfr. Gutterman: at hendes Spil var i alle Dele det fuldkomneste, man kunde tænke sig. og S. 343 Mad. Rosenau: at ingen Actrice paa Kjøbenhavns store Theater var i Stand til at spille Gurlis Rolle saa naturlig og rigtig, og saa mesterlig iagttage de fineste Nuancer, at siige to Actricer Kulle sætte deres Hys under en Skieppe hos Hr. Fribach i Odense, og ei heller glimre paa Wiens eller Hamborgs Theater, hvor en Schroder og Brockmann vilde modtage dem med aabne Arme. Ikke desmindre er mod dette Skrift ei blot udkommen en ganske moderat dansk Besvarelse, underskrevet B, men og en meget bitter og heftig tydsk, den ovenomtalte der Dramaturg ohne Maske af Skuespilleren Hr. Carnier. Det er underligt, at en Mand, der praler med saa megen Læsning baade i og uden for sit Fag, ei har læst, at Læsning angiver en Skuespillers Irritabilitet ved Critik, som en usfordeelagtig Formodning om hans Fremgang i sin Kunst.

Dramatisk og Litterarisk Tillæg til Morgenposten.

No. 2.

den 13 Januar 1792.

*Livres vous a votre gout, & a votre genie! montres
nous la nature & la verité; C'est le devoir de ceux,
que nous aimons, & dont les talents nous ont dis-
posés a recevoir tout ce, qu'il leur plaira d'oser.*

Diderot sur la poesie dramatique.

Dette var Nationens, det var Musernes lydelige
Tilraab til Forvandlingernes Digter, da han ved saa
mangt et mindre og større Arbeid viste sit Mod og sit
Held til at reyse Daarskab, og drage Sløret fra Ne-
derdrægtighed. Ikke nok, at han, som i sine Forvand-
linger, som i sin Hæckinborn, morede, og rørte; ei nok
han skildrede Mennesker; man fordrede mere af ham,
fordrede det, han havde viist, han kunde, og torde,
at han skulde skildre sine Landsmænd, holde Thalias
Speil med rolig Haand for Daare, og Skurk; at
Daaren kunde rødme og bedres, og Skurken blegne og
flye. Og dette Krav har han da i sine Bonner og
Banner, første Gang med overordentlig Bifald opført
Torsdagen d. 4de Januar (om uventede Møde, som
var Tirsdags Forestillingen, troer jeg mig fritaget fra
at tale), ogsaa fuldkommen opfyldt. Ganske mesterlig
har han foreholdt os vor national Arvesynd, vor umæ-
telige Higen efter at hænge i Halen paa de Store, at
bade os i deres Lyksaligheds Middagsglands, at klavre
op paa de allerelendigste og skrøbeligste Stylder for at
nærme os til denne. O! at det maatte virke, at vor
Middelstand maatte lære at føle, hvor elendig, hvor
før-

foragtelig, hvor latterlig, den gjør sig ved denne Adels-
tilbedelse! At den maatte føle sit Værd, og ei læn-
ger udsætte sig for, at Adelspøhelen skal see ned paa
den, naar den kommer i den fornemme Dunsfreds,
just saaledes — som Plageman saa rigtig udtrykker sig
— som de forfængelige blandt os see ned paa deres
Tienestefolk, naar disse engang ved et Val faae Lov til
at staae uden for og see paa der dandses. Med riig og
rund Haand har Forf. over det hele Stykke udstrøet
Satire paa de utallige mange Skatteringer, hvori
denne vor Higen, efter at være med, og imellem de store,
yttrer sig. K. Ex. om vore borgerlige Raadige Fruer,
og Frøkener og alle disse Raader, dem Gud naade!
om den nederdrægtige Forfængelighed at tilholde sine
Folk at give sig en utilkommende Fruetitel, om at blæn-
des saaledes af et von eller en anden prægtig Titel, at
man aldeles ingen Vine har for Personens Feil og La-
ster, om de end ere aldrig saa fremspringende. Kort
sagt i denne Henseende er dette Stykke for vor Tids
honette Ambition, hvad Holbergs Rangslyge var for vore
Fædres. Ogsaa har han skildret de tvende Slags
Skurke, som saa hyperligen trives i denne Daarstabs
Lye, nemlig de adelige Drog, som nedlade sig til Vor-
gerne for at haane, bedrage, og beskiemme dem, og
de Blodsuere, som den fornemme Levenmaade overant-
vorder sine Dyrfere i Hænderne paa. Captain von Aber-
witz Scene, hvor han gjør Propositioner, saa haard
den end kan synes, saa god Grund Critiken end maa-
ske kan have, til at gjøre Erindringer om dens Ind-
ledning, saa gavnlig er den til at aabne Vinene paa de
Mødre, der aldrig ere gladere, end naar de see en
Sværm høidelbaarne Spyestruer omkring deres elskelige
Døttre. De høre her en af denne Klasse, der er dum
og fræk nok til at tilstaae det, som de andre tie med,
men ei sielden i al Stilhed udføre. Ligeledes er Sny-
denstrup et meget træffende Skilderie paa de Rager-
karle, der bestandig maae blive flere og værre iblandt
os,

os, jo mere det bliver den almindelige Tænkemaade at forarme sig ved at leve over sin Stand, og sin Væne. Det er en dristig Idee, at give denne Erkeblodsuer Leilighed til at udvikle adskillige Stykker af Alagerkunstens sande Mysterier, ved at lade ham foredrage dem for sin tilvorende Søn, men den er heldig i Henseende til sin Virkning paa Tilskuerne, og den er nyttig i Henseende til de Sandheder, her siges. Saaledes er ogsaa Frue von Plagemans Character just den, vore Kjøbenhavnsske Damer nuomstunder meest trængte til at see i sin sande Skikkelse; ligesom paa den anden Side vore usmittede, usfordærvede Skjønnere i Frøken Sommer, og i Sophie have tvende Skildringer, hvis Originaler ere des elskværdigere, jo siældnere de ere. Den retskafne sande Officeer Jespersen contrasterer ypperlig med den nedrige Vindmager Aberwitz; men det havde maaskee været at ønske, at Korf. ligeledes havde ladet en adel Adelsmand fremstille os, hvorledes de værdige af denne Klasse tænke om de Fortrin, Byrd, og Lykke have givet dem, hvorledes de stræbe ved Flid og Retskaffenhed at gjøre sig værdige til det, de usforkyldt have erhholdet. Hidtil har Dramaturgen kun betragtet dette Stykke som en Ufbildning af vor Tids Eader, og fra denne Side seer man, det har hans fuldkomneste Bisfald. Betragter han det nu fra Kunstens Side, da troer han vel, at der mod Stykkets Mechanisme er een og anden Indvending at gjøre, men ved Forestillingen henrives man saa meget af den vittige og satiriske Dialog, og af de raske, og for det meste ypperlig underholdte Characterer, at Critiken først faaer Lov at mælde sig, naar Forestillingen er forbi, og selv da gaaer den ligesom halv i Mærke, da Stykket ei er trykt, og den altsaa kun kan hielpe sig frem ved Erindringer, som den ei kan berigtige. Man vente altsaa her ei noget ordentlig Udtog af Stykket, hvilket desuden og ved Stykker, som dette, hvor saameget kommer an paa Intriguen, vilde formindste Tilskuernes Fornøjelse. Kun et Par

Aa

Anmærkning er Dramaturgen Forf. Kyldig; han prøve dem, og affige selv Dommen. Det er tilforn sagt, at Critiken kunde maaskee have noget mod Capt. Aberwitses Forslag til Sophie at indvende; dette maae noiere forklares. Det forekommer Anm. ei at være tydeligt nok, om Aberwits gjør denne Proposition i det Haab, den skal blive antaget, eller for at redde sig fra det Tilbud, han i forrige Act gjorde. I det første Tilfælde synes det at være for plump anlagt af ham, og ei noksom indleedt. I det andet Tilfælde havde det maaskee været bedre, det havde været noget mere sammenknyttet med hans Frierie til Frøken Sommer, saaledes at han f. Ex. i en Slags Forlegenhed gjorde Moderen den første Ouverture, for at skule sine virkelige Hensigter, og siden da han havde faaet Kurven af Frøkenen, og altsaa ingen Marsag mere havde til at vedligeholde sin Connexion med dette Huus, brød paa denne fornærmende Maade overtvært, maaskee og for desfor at faae sine tre hundrede Daler, som han vel kunde trænge til. Dog som sagt, Anm. dømmer kun efter sine Erindringer fra første Forestilling, og kan lettelig bedrage sig. Noget sikkrere er han i sin Sag ved de tvende følgende Anmærkninger, da han her saa temmelig har den almindelige Stemme paa sin Side; den eene, at den Omklædning imellem tredie og fjerde Act, uden absolut Fornødenhed, sinker Stykket, og trætter den længselsfulde Tilskuer. Det er vel saa, at denne Omklædning viser, der imidlertid er gaaet en Nat; men hvorofte iagttages vel denne strænge Sandsynlighed? heller vilde — troer jeg i det mindste — Tilskuerne oversee dette, end afbrydes midt i deres Fornøielse. Den anden Anmærkning er om den søvnige Tiener. Dramaturgen seer vel, at han er der især for at contrastere mod den tienstagtige David, og frembringe den virkelig høist moersomme Scene mellem disse to; men skulde han ei undertiden i de øvrige Scener snarere skade end gavne? Selv hans Seens med Frøkenen,

Penen, saa latterlig den end er, er dog neppe efter
 den strengeste Sandsynlighed; da man uden Tvivl
 meget snart jog en saa usorkammet Tiener paa Døren.
 Ogsaa kunde man maaskee spørge, om den i øvrige
 vittige Replik om hans forrige tre Herrer, der var be-
 talt for at vaage for Staten, men som sov alligevel,
 er efter hans Karakter, og om den ei bedre laae i en
 Interlocuteurs Mund? Stykket blev i Almindelighed
 spillet med al den Raffhed og Fld, det fortiente, og
 som Alm. saa ofte ved nye Originalers Forestilling har
 havt Leilighed at rose vore Skuespillere for. Den
 moersomste Character i Stykket er Mulatten Davids,
 og den blev gandske ypperlig udført af Hr. Lindgreen.
 Denne Character er i mine Dine en meget lykkelig Pendant
 til Hectinborns saa interessante Miss Dalton. Ogsaa
 her er det allerelskverdiggste Hjerte forenet med en fuld-
 kommen Mangel paa Cultur, kun har det hos Mu-
 latten faaet en mere comist Bending ved den Geskaf-
 tighed og den Lyst til Tienerarbeid, der er bleven ham
 til Natur. En gandske skøn Scene er den imellem
 ham og Sophie. Her lokker hans Eenfoldighed Smi-
 len paa Læben, og hans Godmodighed Taaren i Diet.
 Høist latterlig Virkning gjør hans Feiltagelse af Jesper-
 sons Ord, om at vise ham, hvor David købte Ølet.
 Hans sidste Scene har ogsaa den herligste Naivitet.
 Den sande Contrast til dennes Simpeltid og Godmo-
 dighed er den nederdrægtige og rænkefulde Aberwitz;
 men Udførelsen af denne Rolle er ei mindre et Mester-
 stykke af Skuespillerkunst. Det er en meget rigtig
 Idee af Digteren, at Skurken i Lystspillet maa være
 latterlig; i denne Hensigt har han blant andet gjort
 ham yderlig uvidende, og især ladet ham vise dette
 ved et høist urigtigt Brug af adskillige franske Ord.
 Dette udfører Hr. Preisler fortreffelig. Han siger
 dem netop med saa megen Prætension, at man mærker,
 Aberwitz holder dem for at være fuldkommen rigtige,
 uden

uden dog at drive det saavidt, at vi see Skuespilleren igiennem Maffen; overalt viser han i denne Rolle i allerhøieste Grad den utaalelige Levemaade, den ufor-
 skammede Politesse, som gjør det Slags Narre saa ufor-
 drage ige, men han veed med alt det bestandig at
 more, og aldrig blive ufordragelig for Tilskueren,
 uagtet man føler, han, hvis Handlingen var virkelig,
 maatte være det for de Personer, han havde at gjøre
 med. Kort sagt, denne Rolle er det sande Pendant
 til hans Saalstein, og hans Riccaut, et Kløverblad,
 hvortil vel neppe nogen Skuespiller i det Sag kan frem-
 vise Mogen. Agerkarlen Snydenstrup giver Hr.
 Knudsen paa en gandske original og caracteristisk Ma-
 neer. Han har valgt en høist vanskelig Dialect at spille
 Rollen i, og denne holder han gandske mesterlig. Det
 Sted, hvor han trytes af Jespersen, saavelsom det,
 hvor han gribes med den falske Berel, lykkes ham i
 mine Tanker fremfor alle. Det er allerede i Forveien
 sagt, at Digteren har givet ham en Søn, som han
 indvier i Kunstens Hemmeligheder. Hverken Fader
 eller Søn maae være synderlig vittige, skjønt de der-
 for kunne være lumske nok. Dandseloven Heinsvig
 spille Jonas efter denne Idee. Maaskee det ved de
 følgende Forestillinger vilde være godt, ei at drive
 Dumheden saa vidt; den første Aften gjorde den me-
 gen Virkning. Frøken Sommer blev sagt af Mad.
 Preisler med al Svada, med al den simple Sandhed,
 som denne Skuespillerinde saa vel veed at henrive os
 med. Hendes Ku. til Aberwig var et Mesterstykke
 af Diction. Den Scene, hvor hun beslutter at betale
 Berelen for Plageman, sagde hun med den ukunstlede
 Godmodighed, der er virkelig ædle Hierter saa egen,
 disse gjøre de største Opoffelser med langt mindre Stale-
 kamp og Prætension, end mangen giver en Staadder
 en Halvskilling. En værdig Fosterdatter af en saadan
 Pige saae vi i Hfr. Morthorsts Sophie. Tone, Mine,
 Ad-

Udfærd, alt bevidnede Sandheden af, at det var hverken Clubassembleer, eller Privattheatre, eller en forføngelig Moder, som Frue Plageman, der havde dannet hende. Saare skøn var ogsaa fra hendes Side Scenen med David. Hun var Naturens Datter, som han var dens Søn. Til Taare røstes jeg i den Scene, hvor Jespersen besværges hende at ægte sin Medbeiler, thi virkelig var denne Jespersen denne Sophie værd; det var ingen Theaterelsker, der declamerede ufølte Følelser; men hans Hierte laae i hans Ansigt, og paa hans Tunge. Blandt Stykkets øvrige Personer maae jeg endnu nævne Hr. Schwartz, som van der Hahn; det var overmaade godt. Vilde een oversætte Voct's interessante Hollændere (Goldonis Røbmænd), her havde vi en skøn van der Hoest.

At disse Anmærkninger ere saa flygtige, som de maae være, da Anm. kun eengang har kundet see Stykket, uden at kunde studere det enten før eller siden, haaber han, man vil undskyldes. Han vil sikkert ved dets Gientagelser faae Leilighed at kiende det nøiere.

Efter de Bonner og Banner havde de Hr. Dahlsens anden Entree. Den liden Scene med Turtelduen er især nydelig.

Fredagen den 5te havde de Arsene, Syngestykke i 4 Acter.

Gnieren, Comoedie i 5 Acter af Moliere, blev opført Mandagen d. 11 Jan. Om dette Stykke er tilforn sagt saa meget, at Anm. her kan lade sig nøie med at gientage sin Erindring til Cleante, at forandre Overs. I til De, i Scenen med Harpagon. At Hfr. Fogh ei vilde søge at have det leede Svinerie, om at tage og føle paa, med sin Tone, ventede jeg med Grund af hende; maaffee kunde hun næste gang endnu tilføie den Opmærksomhed, at faae Stedet forandret. Balletten Linna og Walwais.

L i t t e r a t u r.

Da Holbergs Julestue og Maskerade bleve anmeldte i forrige Blad, kiendte Anm. ei en Comoedie kaldet Julestuen og Maskeraden, uden af Navn. Han har siden været saa lykkelig at blive Eier af den, og da den er saa stor en Sielbenhed, at endog vor første Litterator har nævnt den for Anm., som noget, han kun i sin Ungdom havde seet; ja da hverken den, eller Forf. Hieronymus Pauli findes omtalt i Worms Lexicon, troer Anm. at burde sige noget derom. Den er i tre Acter, trykt 1724, er ei uden al Vittighed, især i de tvende første Acter; men Forf. havde den Banehæld at have bundet an med en Holberg:

Infelix puer & impar magno congressus Achilli.
Et fuldstændigt Udtog heraf vil findes i den nye Udgave af Holbergs Comoedier, hvilken det endnu ligesaavel er mit Forsæt, som min Pligt, at levere, og som, man heraf vil see, jeg endnu bestandig samler til. Waarskee er det Holbergs gode Geni, der har voldt, at Subskriptionen paa dette Værk hidindtil er saa liden, paa det Udg. skulde faae flere Materialier, og mere Modenhed til dette vigtige Arbejde, inden han kom til at udføre det. Thi Eiegyldighed for Holberg og vor Nationalheder kan dog vel ikke være Aarsagen til den seendragtige og sparsomme Subskription. At jeg imidlertid ei ønsker at levere det, førend jeg kunde levere det nogenlunde Digteren værdigt, vil man uden Tvivl finde meget rimeligt, og at dette med mindre end 300 Subskribentere ikke kan skee, vil vel ingen nægte!

Kahbek.

Dramatiff og Litterariff Tillæg til Morgenposten.

No. 3.

den 20 Januar 1792.

Il y a souvent tres loin du mal, que l'on dit d'un ouvrage, a celui, qv'on en pense. Le trait, qui nous poursuit, le mot, qui importune, reste enseveli dans le coeur, pendant que la bouche se venge en blamant presque tout le reste. De sorte, qv'on peut regarder comme un point etabli au theatre, qv'en fait de reproche a l'auteur, ce, qui nous affecte le plus, est ce, dont on parle le moins.

Pres. du mariage de Figaro par Beaumarchais.

Denne Sandhed, som Forf. af disse Blade i lang Tid af egen Erfaring har lært, er imidlertid aldrig blevet ham saa tydelig og levende, som ved Hr. Heibergs Donner og Vanner. At det vilde gaae, som Hamlet siger, at de, der havde Skab, vilde rive sig; at Nos seigneurs & nos dames de Plageman, vore Aberwizzer, die Dännemark ganz vorzüglich lieben, og der ved saa mange Leiligheder vise, de troe, Lovene ere ei für die Ausländer, især, da de til Trods for Indfødsretten, der lukte den rette Dør for dem, snige dem ind af Bag- og Sidedørre; at vore nuomstunder saa glimrende, saa talrige og saa agtede Filles entretenues, som her maatte høre sig kaldte ved deres rette Navn — Skjøgger; at deres ædle Elskere, der vel ei sjælden tillige have været deres Forsørere, og der her maatte lade sig bebreide denne Nederdrægtighed; at Affkummet af Nationen, disse, der ikke have andet adeligt, end den vanslågtede Adels Luxus

13

og

og Laster, og som ei desmindre — maaskee i den lønlige og grundede Overtydning, at de ere høist uverdige Borgere — paa een eller anden Maade tilpræfke sig et de, von, eller et Adelsnavn, og nu see lige-
 saa dybt ned paa os, som vi, om vi vare kloge, skulde see ned paa dem, og som alle de af den fødte Adels, der ei behøve at laane eller snylte hos hine, virkelig gjøre; at alle disse smukke Folk, Kiernen af Nationen, som man seer, vilde skrige, og finde sig insulterede og injurierede, og — hvad veed jeg alt — dette var rimeligt, thi Digteren har sandelig ramt dem eftertrykkelig nok til det. Men at de skulde have besiddet den Siinhed, saa gandske at forandre Batterie, at de istæden for at vaande sig selv, skulde have søgt at opægge en heel, høistagtværdig, og af Digteren uberørt Stand, Fædrelandets Forsvarere, som om disse vare personlig og uanstændig angrebne deri, da der ei staaer et eneste fornærmende Tøddel om disse; da tvertimod Skildringen af en uærdig Landstryger, der forviist af sit Fædreland, og for flette Stræger udjaget af dets Tjeneste, ved Vindighed stræber til de Indsiddes Forurettelse at bortbytte den fremmede Uniform, han uberettiget bærer, mod den danske, unægtelig maae være enhver retskaffen og dansk Officeer høist velkommen; at de skulde have havt Uforskammenhed nok til at gjøre deres Sag til den sande Adels, da tvertimod intet Løstspil kan være den sande Adels mere smigrende, end et, der med saa stærke Træk skildrer vore adelige Borgeres Daarligheder; ja at de kunde drive denne Uforskammenhed saa vidt, at stille sig bag ærværdige, almindelig elskede og ærede Navne, som om disse gjorde fælleds Sag med dem; ja endog at udsprede, at dette Stykke, der med saa yderlig Enthusiasme er modtaget af Publicum, der har været, og fremdeles lover at blive en sand Guldregn for Theatrets tørstende og af Tørke bristende Kasse, og der — for at sige alt med eet Ord — er beæret med Kongens Mærkelse og Bisald, hvilket Landets Fader

ei havde givet til et Stykke, der fornærmede en agt-
 værdig Classe af hans Børn; at dette Stykke efter en
 Befaling, der er ligesaa stridende mod Regieringens
 Aand, som den vilde være upolitisk, skulde henlægges
 for stedse; dette — og især denne sidste Opdigtelse er
 mere — det tilstaaer Anm. reent ud — end han kunde
 formode sig af dem, saa store Formodninger om deres
 Tænke- og Handlemaade de end ved mange Leiligheder
 have besøiet ham til. De have ligeledes havt den God-
 hed at anmeldte ham, som en af Stykkets erklærede Mod-
 standere, ligesom de og have forudsagt, at Publicum
 paa Fors. Aften vilde modtage det med Mishag; Anm.
 syntes, de fra Enke og Liig Cassen af kunde have lært,
 at Publicum ligesaa lidet som Anm. var sindet at være
 deres Baabendrager i deres lumpne Privathavn. Nu
 ville de sige, og de have efter dette Stykkets første Anm.
 sikkerlig allerede sagt, at Fors. frygter for Hr. Heiberg;
 og de have Ret, han frygter virkelig for Striid med
 ham, som med enhver af vore gode og fortiente Fors.;
 men det er ei for Stridens Udfald han frygter, thi den
 vilde vel komme an paa Sagens Retfærdighed; men
 for Striden selv; thi ved saaledes at vende vore Baaben
 imod hinanden, kom vi til at slutte en Fred, eller i det
 mindste en Stilstand, med Daarligheder og Laster,
 Narre og Skurke, disse vore sødde og sande Fiender,
 som vi begge, han ved Churchills, og jeg ved Rousseaus
 Billedstøtte, have svoret en evigvarende Feide.

Tirsdagen den 10 Januarii havde de forved Syn-
 gesygen, Operette i en Act, den sorte Mand, Co-
 moedie i to Acter. Ogsaa dette lidet Lykspil er ofte
 tilforn omtalt, og anmeldt; den eneste nye deri var
 Jfr. Fredelund, der havde Missris Johnsons ei meget
 betydelige Rolle. At hun i anden Act ei var heldig i
 Scenen med Pistolen, vil Anm. ingenlunde lægge hende
 til Last; derimod forpligter hendes første Act ham til,
 alvorlig at gientage sin Erindring, at hun for alting
 maade

maa simplificere baade sit Foredrag og sit Spil, og især aflægge de mange tomme og uskionne Armbevægelser, hvis hun vil nogentid haabe at indlades i Skuespilkunstens yderste Forgaard; thi endnu er hun længere fra Maalet, end den, der aldrig betraadde Banen. — Til disse tvende Stykker en Entree.

Torsdagen den 12 Januar spiletes anden gang de Vonner og Vanner, Lyfspiel i 5 Acter af Hr. Translateur Seiberg. Med Anmeldelsen af denne Forestilling troer Anm. tillige at kunde forbinde dets Gientagelse Mandagen den 16 Januar, da det blev givet til Forsk. Fordeel. Begge Gange var saavel Tilløb, som Bisfald ei mindre end ved første Forestilling. Da han nu noget næiere kiender det, troer han nogenlunde at kunde give et Udtog deraf, hvilket nu, da det er seet af saa mange, og man altsaa kan være vis paa, at de, som slikt interesserer, i det mindste kiender det af mundtlige Udtog, heller ei kan skade dets Virkning. Stykkets vigtigste Personer, skönt deres Roller ved Forestillingen ei ere de interessanteste, ere Hr. von Plageman, og hans høvelbaarne Gemalinde Fruen von Plageman. Han er egentlig en Uhrmager fra Mandal, ved Navn Petersen, som efter sin første Kones Død, og Tabet af sin eneste Søn, der i sit tyvende Aar blev borte paa Søen, forelskede sig i sin nu værende Fru, Datter af en Regimentsfeldtskier von Plageman. Denne, som var af gammel tydsk Adels (hvilket han dog af Mangel paa Documenter, som vare opbrændte, ei kunde bevise, og hvorved endnu var den liden Feil, at en af hans Forsædte havde seet sit Navn slaaet paa Galgen) ei kunde tilstæde sin Datter at ægte den borgerlige Uhrmager, med mindre han antog sin Svigersfaders høiadelige Navn. Dette gjorde Uhrmageren, og da hans Svigersfader kort efter var død, og han for sin adeligsinde Fru ei maatte faae Tilladelse at antage sit eget Navn igien, og derover blev beleet af hele Mandal, tog han efter sin Frues Overhæng til Kjøbenhavn, hvor

hvor han omsider fik en Tjeneste paa 500 Daler, men hvor han og Tid efter anden saae den Formue, han havde faaet med sin Kone, at hensesmelte. De ere nu aldeles færdige med deres Formue, uden at Manden, der er et Maha, kan faae de nødvendige Indskrænkninger bevilgede af sin Frue, der — som hun meget characteristisk siger — ei vil spærre sig inde for hans Grillers Skyld. Hun giver os da en Beskrivelse over, hvad hun kalder, ei at indspærre sig: Kun to Gange om Ugen i abonneret Loge, eengang i Assembly i Clubben, hver 14de Dag i det dramatiske Selskab, og engang hver Maaned paa Bal pare *).

Anm. glædedes, da han anden Aften sag ved sig hørte en Kone overregne, hvor mange Dage om Ugen denne Frue vel paa denne Maade slædede bort. Varede endog det Uvenskab endnu, hvortil Misforstaaelse og Dretuderie eengang forledte Digteren og Anm., vilde han dog blot for denne ene Replik's Skyld have tilbudt Digteren Fred og Forbund, da han anseer den som en Stridsbande, hentaster som Kampant til vor huuslige Lykkeligheds, og vor national Karakter's farligste Fiender, vore mangfoldige Adspredelser, og vort nymodens Flaneliv; og han vilde aldrig have troet sig mindste Fiendtlighed tilladt mod en Mand, der var Begrebet i saa ædel en Feide for Alter og Arnested. Dobbelt glæder han sig nu, da han kan række denne frække Mand broderlig Haanden, og kæmpe ved hans Side; thi ei skal han lade være at ægge denne, førend han har indfriet sit Pant.

Uagtet hiin uforfvarlige Omstænden troer dog Frue von Plageman sig en særdeles huuslig og skikkelig Kone, siden hun endnu den hele Winter ei har været i Kane; ligesom det og maa siges til hendes Berømmelse, at hun dog er kun i een Club. Imidlertid er dog deres Om-

*) Da der intet maanedlig Balpare nu omstunder gives, burde nok Hr. H. forandre dette Sted efter Tidernes Leilighed. Han kan ei fattes Steder at sende en Glæde hen.

Omføindigheder daarlige, og deres eneste Haab er at kunde bortgifte deres Datter Sophie fordeelsagtig. Moderen har hertil Die paa en Capitain von Aberwih, en dum Skurk af en fornem tydsk Familie, der intet har lært, ved flotte Streger forbrudt en ham tilkøbt Officeers Plads, og nu er kommen her, at søge sin Lykke, men iligemaade har saaledes opført sig i Danmark, at hans Moder endelig er bleven fied af at sende ham Penge. Denne nederdrægtige, som derved er kommen i Knibe, har en dobbelt Hensigt ved at holde Benskab med Plagemans Huus. Deels frier han til Frøken Sommer, en 30 Aars meget-elskørdig Pige, der eier nogle tusind Daler, som hans Høvelbaarenhed trængte til; deels har han eg et Anlæg paa at forføre, eller rettere at tilkøbe sig Datteren Sophie, som en vis unævnt Baron har lovet ham tusinde Rigsdaler for, hvis Aberwih kan skaffe ham hende til Maitresse.

Denne Omføindighed var ved første Forestilling undgaaet Anm., og derfor var det, han ei kunde begribe, hvad Aberwihes egentlige Anlæg var med Propositionerne om Sophie. Nu fatter han det, og er Digteren forbunden for, at han ogsaa har reysset denne uhyrlige Nederdrægtighed, saaledes at afhænde en statskels forført Pige, ligesom andre Riismandsvare, hvilket imidlertid hos os ei skal være gandske uden Exempel. Dog troer Anm. at kunde erindre, at denne Aberwihes Plan nok er lidet for løselig berørt, og altsaa denne Nederdrægtighed lidt for flygtig tugtet.

For at sætte denne sin Plan igiennem, har imidlertid Aberwih betient sig af Plagemans oeconomiske Forlegenhed, og laant denne 300 Daler, som han trængte til. Aberwih formoder rigtig nok, at Plageman ei let vil kunde skaffe Raad til de Penge, og altsaa troer han ved denne Fordring at afsnøde ham Sophie — hvilken Plan, Anm. synes, endnu burde ligge mere til Grund, saavel i Seenen, hvor han siden vil have Plageman i Slutteriet, som i den med den

falske

falske Beret — han fortsætter imidlertid sit Frierie til Frøken Sommer, af hvem han faaer en Kurv, og siden afsøjes med ædel Stolthed, da han bliver uartig.

De 300 Daler, Plageman fik, har Alberwiz mod Beviis paa 600 laant af en Agerkarl, Snydenstrup, der handler med Pant, til denne vender han sig igien, da han vil under sit Frierie gjøre Frøken Sommer en Præsent med en Boete. Han finder Snydenstrup i Færd med at aabne sin Søn Jonas Blodsueriets og Agerkunstens inderste Løndomme.

Anm. har allerede erindret, at han troer, denne Scene vilde gjøre bedre og varigere Virkning, hvis man noget formildede Drengens Lectietone i hans Svar, og hvis man defigurerede ham mindre i Dragt og Stilling. Det uskønne er latterligt i første Dieblis, men jo længere vi see derpaa, jo mere taber det Nyhedens Salt, og bliver Tid efter anden ubehageligt for vore Sandser. Dette være imidlertid ingen Daddel over den unge Heinsvig, som tvertimod fortjener Roes og Opmuntring, fordi han udførte, og vedligeholdt dette ham foreskrevne Bæsen saa trolig.

Midt i deres Samtale forstyrres de af Lieutenant Jespersen; denne Officeer er Sophies Elskling (et Ord, hvormed de Svenske betegne en elsket Elsker, og som vi vel burde optage, da det har Etymologien for sig) hun har foræret ham en Ring med sit Portrait, og han vil nu kiøbe en Prætension at forære hende igien. Han har allerede mødt Alberwiz hos Frøken Sommer, og de have haft en Rencontre, som de her ere paa Veie at fornye, da Capitainen klogelig gaaer ind i et andet Bærelse, hvor Snydenstrup strax viselig sender Jonas med, paa det ei et eller andet skulle ligge Capitainen i Veien, som han kanstke i Tanker kunde putte i Lommen. Jespersen faaer nu sex Stykker Emaapretiosa at bese, og giver et Guld Repeteer-Uhr i Pant for dem.

Her maae Anm. atter gjøre Digteren to smaae Spørgsmaale. Skulde en Mænd af Jespersens Delicatsesse

catesse vel offentlig bære sin Donnas Portrait, saalænge deres Kierlighed endnu var hendes Forældre ubekendt? og skulde hun vel under slige Omstændigheder kunde modtage og bære en Prætension fra ham? Anm. spørger ei hvad der vel pleier at skee paa Theatret, men hvordan det virkelig pleier at tilgaae i Verden.

Blant de Forsøg Plageman til sin Kones store Misforstaaelse har gjort paa at ophielpe de faldne Sager, er og denne, at han har leiet sin Sal til en riig Ostindianer, der er kommen samme Dag. Denne Ostindianer, van der Hahn, som strax viser sig som en meget jovfal og raff Karl, der ei stort agter Penge, giver Plageman et godt Begreb om sin Character, ved at fortælle, at den Mulat, han har medbragt er en uægte Søn af en afdød riig Europæer, der havde testamenteret van der Hahn alle sine Penge, og at han altsaa ansaae det for sin Pligt broderlig at behandle Mulatten, en god og høist tjenstagtig, men eenfoldig Naturens Søn. Frue von Plageman fatter derimod megen Godhed for ham, fordi han hedder van der Hahn, og altsaa formodentlig er Adel. Smidlertid slipper hun ei sin gamle Plan med Aberwiz, hvortil denne selv har givet megen Anledning, af Syne, og den kommer da omsider saavidt, at denne vil gjøre sine Propositioner, men med Forundring høre nu saavel Forældre som Datter, at han vil have hende til Maitresse. Plageman raaber, om nogen vil kaste ham den Skuldk paa Døren, og Mulatten, hvis eenfoldige Tienstfærdighed vi tilforn have seet Prøve paa, springer ind, og driver ham ud. Sophie er inderlig glad ved at befries fra denne Frier: men van der Hahn, som kommer til, og som har hørt Aberwiz i Retiraden true med de 300 Daler, tilbyder Plageman disse; men tilbyder dem med det samme sig til Svigersøn, hvilket begge Forældrene med Glæde antage, og love at bringe i Forslag for Sophie, der ved dette Tilbud ei mere er inde paa Scenen.

Da denne Anmeldelse imod Formodning af Mangel paa Rum maatte afbrydes, følger Fortsættelsen i næste Blad.

Dramatisk og Litterarisk Tillæg til Morgenposten.

No. 4.

den 27 Januar 1792.

Still pleas'd to praise, but not afraid to blame.

Pope.

Aberwisk aander Hævn, og lader hente en Proc. Piinham for at sætte Plagemann i Slutteriet. Denne finder Banskeligheder, da i det samme van der Hahn kommer, og til Aberwisks store Ergrelse betaler de 300 Daler. Denne seer nu alle sine Planer kuldka-
stede, da til hans Trøst Snydenstrup med sin Jonas kommer til. Vel afbrydes de i Begyndelsen, thi da Jespersen havde forrige Aften bragt Snydenstrup de ovenomtalte Pretiosa tilbage, har denne i Mørke for-
byttet hans Uhr, og givet ham et Messing Repeteer-
uhr i Stæden. Jespersen, som er bleven Bedrageriet
vaer, søger nu her sin Tyv; men Snydenstrup med
sande Skielners hele Fripostighed kalder Aberwisk og
Jonas, som han forsigtig angiver for at være confir-
meret, og sig ei beslægtet, til Vidne, at Jespersen har
tyvret ham, og denne, som intet Beviiis har, gaaer
forvirret og fortvivlet bort. Nu overlægger Aberwisk
og Snydenstrup at producere en falsk Vexel, hvortil
de betiene sig af et Stykke reent Papiir med Plage-
mans Navn, Aberwisk ved en Tassenspillerkunst har
saaet, og dermed udføre deres Plan. Frue von Pla-
geman foreslaaer Sophie van der Haan, med det mo-
derlige Tillæg: hun maae erklære sig inden Middag;
thi de kan ei opholde Manden; Sophie tager sin
Tilflugt til sin Veninde Fr. Sommer, der egentlig,
medens hendes søfængelige Moder slantede om, har
opdraget hende, og der veed hendes Forbindelse med
Jespersen; denne beslutter at redde hende om mueligt,
men da hun i denne Anledning har en Samtale med
Pla,

Plageman, kommer Snydenstrup og Jonas med den falske Verel; Plageman vægrer sig ved at betale den, og gaaer. Den ædle Fr. Sommer frygtsom for, at Ostindianeren skal dynge nye Forpligtelser paa Sophie, beslutter at opofre det halve af sin Formue for at tilfredsstille Snydenstrup, da i det samme Jespersen kommer til, gaaer imellem, seer Verelen, og — da den paategnede Endossent, som for Sikkerhed er valgt blant de døde, ulykkeligviis findes at have været Jespersens Onkel, og død inden Endossentens-Dagen — anholder Snydenstrup, som den, der handler med falske Verler. Snydenstrup tilbyder sig nu i Angesten at give Uhret tilbage, hvilket Jespersen modtager, skøndt han maaskee, burde lade Snydenstrup paagribe med det, for at have et nyt corpus delicti mod ham. Atter her er den tienstagtige David ved Haanden, at holde paa Skurken. Jespersen siger nu Frøkenen, at Aberwitz for at undgaae Skubkarren er bleven Musteteer; dette synes Anm. for lidet indleedt, og sammenknyttet med Handlingen; derimod kan han ei være eenig med dem, som dadle dennes radbrækkede Sprog: uden en saadan Latterlighed vilde denne Skurk ved sin Nederdrægtighed bleven utaalelig. Jespersen faaer nu en Samtale med Sophie, hvori han aabenbarer hende, at en Bedstemoder han ventede at arve, og paa hvilket Haab han havde forlovet sig med hende, var død uden at efterlade ham noget, da Talletteriet — mod hvilken Landeplage her findes et Par herlige Udsald — havde arvet hende; han raader da Sophie ei at vente paa sig, men gjøre sine Forældre lykkelige ved at ægte van der Haan. I det samme kommer Frøkenen til, som beder dem være ved godt Mod, da hun endnu har en Mine at sprænge; disse Ord synes Anm. efter Knudens Opløsning upassende, thi da Forældrene nu komme med van der Haan, gaaer Sophie virkelig for at give ham sin Haand, men besvimer i det, hun rækker ham den; dette kan dog ei være en Mine af Sophie? Van der Haan fraspiger sig nu al Fordring paa hende, erfarer af Frøkenen, at Jespersen — som sandt at
sige

fige staaer lidt i Blaar paa det Sted — er Sophies Kiereste, og forener dem. Frue von Plageman foreslaaer nu denne, at kalde sig von Jespersen, hvilket han afflaaer; hvori Plageman holder med ham, og erklærer det for en Ufsionsomhed mod sine Forældre at skifte Navn; hvad! siger van der Haan: saa har jeg jo ogsaa været ufsionsom? og nu finder det sig, at han er den Søn, Plageman har mistet, og paa ærlige Davids Forslag, som hele Verden understøtter, forenes han nu med Frøkenen. Man har spurgt hvad David gjorde i Stykket? — han morer! — vilde man udjage alle de Personer af Lystspillet, som ei fremme Intriguen, vilde Holbergs og Molières fleste og bedste Skuespil blive hiertelig korte. Den søvnige Tiesner kan derimod ei godt finde Naade for Anm. Dine, ogsaa forekommer det ham, som Personerne i Stykket undertiden gif og kom uden tilstrækkelig Grund. Disse Smaafeil uagtet, kan han dog ei andet end tilraabe Forf., hvad hiin Tiisner ved precieuses ridicules tilraabte Molière: *Courage, mon ami! voila la bonne comédie!*

Det er den sande Comoedies Bestemmelse og Bæsen, at foreholde os vore egne Daarligheder, at skildre os vor Nations egne Sæder; og dette synes Anm. at være dette Stykkes sande Fortrin; i hans Tanker er det den første danske Comoedie efter Holbergs Dage, maaskee Wiwets Datum in blanco og hans Enke og Liig-Casse alene undtaget! — man forstaae dette ei urigtig. Anm. mener herved, at det er den første Comoedie, hvori Sæder og Handling ere danske; thi i de øvrige, han kiender, behøvede man kun at forandre et Par Navne, og i øvrigt kunde da Handlingen ligesaavel gaae for sig i Hamborg, i Wien, i Stockholm, undertiden i Paris, som her. Man har villet lægge Forf. til Last, at et Par Characterer, fornemmelig Aberwishes, ere overdrevne; og man glemmer, at dersom visse Characterer, og deriblant er uden Tvivl den vindige Lykkejægers, ei fik nogen fremmed og morende Tilfætning fra Digterens Haand, vilde de blive enten saa modbydelige, eller saa kedsommelige, som

som de i den virkelige Verden ere. Skulde nogen tvivle paa denne Sandhed, vil Ann. blot henvisse ham til Lord Bragen i Hververne, og Prinds Cassimir i Nysgierrige. Men hvor er der, siger man, en Nar af Grand, som dog i det mindste ei forstaaer fransk? Ann. beder om Forladelse: de, der forstaae ingen Ting, forstaae heller ei fransk. En Halvsnees Ord til daglig Brug har vel Francoisen eller Parleuren tyllt i dem; men naar det gaaer uden for disse, da høre man engang. Naar een af vore Straajunkere siger il tire ici (det trækker her) naar han spiller diablement concaveiment; da kan han i Grunden ligesaa lidt fransk, som Aberwijk, Forstaellen er blot, han gjør sig kun latterlig for dem, der forstaae Sproget; men Aberwijk maatte for at more lægge sin Ukyndighed for hver Mand's Dine. Observons, siger Marmontel i sin ypperlige Poetik: qv'il y a quelque fois un grand art a charger les portraits.

Om Forestillingerne har Ann. ei meget at tilføie det, han første Gang sagde. Den Roes han da tilbeelte Mad. Preisker for hendes Sophie, fortiente hun endnu mere ved tredie Forestilling. Hendes Munterhed her var ei 16 Aars Galningens flygtige Overgivenhed, det var det rene og rolige Hiertes blide Vittighed, som kun i Scenerne med den Aberwijk, hun har saa god Grund til, ei at lide, faaer et mere satyriskt Anstrøg. Ann. roste hendes Afslag til ham; han maae endnu anføre det Sted, hvor hun sammenligner hans Portrait med Originalen; det var et Mesterstykke af Persiflage; imidlertid syntes mig den Repl. "Uden Tvivl malet af den store Mester Hogarth?" ei burde siges, førend huu havde aabnet Daasen. Hr. Preisker syntes Ann. endnu finere disse tvende gange, end den første. Eller skulde han maafee hellere sige: at han ved at see Strykket igien, fik Leilighed til at kiende Kiinhederne bedre i denne tænkende Kunstners Spil? Fornemmelig maa han anmerke de ypperlige Overgange fra det brudte danske til det flydende tydske, som gierne er anbragt ved saa characteristiske Leiligheder, og som han
saa

saa mæsterlig udfører; ligeledes den ubetalelige Frækhed, hvormed han i tredje Act siger: *Egtskafte Contract? wer hat denn davon gesprochen!* Man kan see, han troer at gjøre saadan en Borgerpige en stor Værd ved at ophvæie hende til en Adelsmands Frille. Kort sagt, den hele Rolle er saa giennemtænkt, og saa fint udført, som man er vant til at see flige Roller af en Preislær. Da imidlertid 13 Aars Erfaring har lært Ann., at Hr. Pr. ei er iblant dem, der med Jfr. Fredelunds Forsægter troe, at man vil opkaste sig til Skuespillerens Pædagog, fordi man ærlig siger ham, hvad man troer, han tog feil af, da han troetimod er een af dem blant vore Skuespillere, der venstabeligst modtager Erindringer, og villigst efterkommer dem, naar han finder dem grundede, maa Ann., dog uden at vilde pypnte paa hans Rolle, indstille til ham selv, om ei de tre Ord — hun er fast — faldt lidt i Jødedialecten, ved det han udtalte det sidste *fascht!* hvilket ellers er diffes Schiboleth.

Hr. Lindgreens David er særdeles skøn, især er han Mulattens Character særdeles troe ved den forliebte Tone og Mine, hvormed han siger: *Saa seer de Piger saa mildt til David!* og sin heele Scene med Sophie, der bliver ligesaa interessant ved hans godhjerlige Jnderlighed, som latterlig ved hans Eensoldighed. Denne Scene, og den følgende, hvor hun fixerer Jespersen, ere Jfr. Morthorsts vigtigste og heldigste; denne ingenu Skalkagtighed klæder hende saavel formødelst den Uskyldighed, hvormed den er forenet. Derimod maae Ann. erindre, at hun ei er glad ved den Scene, hvor hun sætter sig i Baggrunden ved det Bord, medens hendes Forældre og Aberwitz handle om hende. Denne Maade saaledes at skille sig fra den almindelige Gruppe og figurere for sig selv, bliver alt mere og mere Møde paa vort Theater, men er neppe rigtig, da den spreder Opmærksomheden, og hindrer Diet at samle det heele. I foregaaende Anmeldelse nævntes hvad Jespersen var, som Elsker; her maa tilføies, at han er ei mindre sand Officeer. Det Sted, hvor han kom-

mer

mer saa rask ind paa Aberwitz, der taler om Lapsen af Spe-Officerer, saavelsom den Alvorlighed, hvormed han siger ham Besked til Snydenstrup, viser Manden af den sande Courage. Overalt er den Middelvei skøn, Hr. Rosing har vidst at træffe mellem Meerskums Matrosvæder og det fine Herre-Sving, som begge klæde denne agtværdige Stand lige ilde. Jo oftere Ann. hører Hr. Knudsen som Snydenstrup, jo mere benædrer han den Naagtighed, hvormed han veed at følge sin vanskelige Dialect, saaledes hans Udtale af Ordet Regilion, hans itteke i Staden for ei, o. s. v. Denne Rolle gjør virkelig Hr. Knudsens Kunst sand Værd. Hr. Schwartz forekom Ann. endnu de senere Gange at have truffen Ostindianerens upolerede men elskværdige Jovialitet bedre end første Gang. Neppe rigtigt var det derimod, at han alt om Aftenen havde klædt sig om paa Benene; da Omklædningen just er der, for at vise, der er gaaet en Nat imellem Acterne. — Til begge disse Forestillinger gives Entreer.

Tredagen den 20 Januar opførtes Svermands Ven, Comoedie i een Act af le Grand. Dette lidet Forsknytte er egentlig af dem, Franskmanden kalder Pieces a tiroir. beqvemme til at samle mange Originaler paa een Plet; imidlertid ere de, som forekomme her, hverken meget ny eller meget underholdende. I No. 45 af forrige Aars Morgenpost har Ann. fremsat sin Meenings om Hr. Schwarts, som Hovedpersonen; han holder ei nok til Characterens nærgaagte Side, han er paa Veie at blive elskværdig i Staden for latterlig; og dette er ingenslunde Digterens Meening. Ogsaa bidrager maaskee Hr. Schv. Dragt noget til at svække det comiske Indtryk; i den raske midaldrende Mand's Dragt søge vi ei den gamle Rathue, som dog Philander maae være. Blandt de øvrige maa Ann. ligeledes anmærke Hr. Due, hvis Klædedragt heller ei passede til den Rolle han spille; i en broderet blaa Floiels Kiole søger man ingen Mennekehader.

Efterstykket var Medea. Da Ann. endnu ei har kunnet levere den saa længe skyldte Characteristik over dette Stykke, siden han venter paa at faae Doctor Blumners for ei længe siden udfomne Skrift over Euripidis Medea, hvilket han af Schink's dramaturgiske Maanedsskrift seer at være af Bigtighed for hans Forehavende, vil han kun her forberede hin Afhandling ved et Par Ord om Medea's Rolle. Alt en Moder

dræ.

Dræber sine Børn, er een af de Handlinger, som, skønt de undertiden foregaae i den virkelige Verden, dog ved deres Græselighed blive os utaalelige paa Theatret; fulle vi kunde udholde at see denne Moder, maae hun i det mindste ved de skærfeligste Midler være dreven til denne i sig selv saa unaturlige Handling. Ikke desmindre er den dog mellem dem, som Aristoteles udtrykkelig anbefaler, som det sande tragiske; hvorledes maae da dette Emne behandles? De Gamle kom meget let udaf det; i deres Sørgespil herskede Fatalismen; det er Guderne's Villie, hedde det! og dermed var det nok. Euripides slutter udtrykkelig sin Medea med disse Ord:

Alting paa Jorden bestyrer Zeus fra sin Himmel.
Guderne udføre mange uventede Ting.
Ofte berøbe de Haabet det ventede Udfald;
Og hvad du troede umueligt frembringer nu Gudsdom.
Saaledes fik nu ogsaa denne Fabel sit Udfald!

Dette Chor viser i Anm. Tanker fuldkommen, hvor gandske Euripides selv søgte, at der maatte en overnaturlig Magt til at frembringe en saadan unaturlig Handling. Men hvad skal nu den nyere Digter gjøre, som ei har denne Nødhjælp? som ei kan skyde Skylden paa Guderne? Videnskabens Mødsomhed er det første der udtræves; den undskylder meget, men den kan dog ei undskyldes alt; myrder Medea sine Børn, fordi det er det, der meest vil martre hendes trolose Mand; er dette hendes eneste Begøgggrund; den, der driver hende til at myrde dem, da bliver hun os et Uhyre, fra hvilket vi med Altsyn bortvende vore Øine! hvad maatte da Digteren gjøre! han maatte videre udføre det Vink, Euripides havde givet; at det er Frygt for Børnenes tilkommende Skiebne, der bestemmer hende til at ende deres Nød med eet. Hun maae være overtydet om, at deres Død er Begjærning, den sidste eneste Begjærning, det staaer til deres stakkels Moder at vise dem. Naar hun myrder dem i denne Tanke, naar man tillige seer, hvad det endda koster hende at gjøre det; da er hendes Handling endnu skrækkelig; men den er ei græselig mere; Medynken falder mere paa hende, end paa dem; og jo mere Medea vises os fra den Kant, jo elskeligere, jo uhyrdigere hun bliver; jo mere vi soie, at enhver Moder i den Situation kunde handle saadan, jo interessanter og jo mere rørende bliver Stykket. Man vil dermed ei sige, at jo Hævngierrighed mod Jason er ogsaa en Hovedgrund i Medea's Handling; men denne er hun sig ei bevidst; heller ei vilde den have været i Stand til at bestemme hende, hvis ei den anden var kommen til, bag ved hvilken den første — om man saa maae sige — har stukket sig. Ikke ilde har Gotter udjort dette; men den fuldkomne Uddannelse af denne Character, saaledes som den her er udfæstet, er dog Skuespillerindens Bærf. Hun veed fra første Døielik at være

være saa meget Kone og Moder : strax hendes første smertelige Rone paa Gientagelsen af " Moder — uden Børn ! " den Redsel, hoormed hun forkafter Tanken om at myrde dem, da den første Gang kommer hende i Sinde ; den Inderlighed, hoormed hun siger : De er jo ogsaa mine Børn ! hvor hun nu forgieves vil opflamme sig til hun Beslutning, men strax falder tilbage til det veemodige : " og det ved dig — ulykkelige ! " indtil deres tilkommende Skiebne falder hende ind ; hun saa veemodig beskriver deres Kaar, saa moderlig gienkalder sig ; " at hun har vaaget, sørget, og grædt for dem ! " og hun nu føler det er Kierlighed, Velgierning, at myrde dem ; og det skrækelige i dette Skridt, hun seer sig tvungen til, opflammer hendes Had mod ham, der er Marsag dertil ; hun i Vildelse nyder sin Hævn over ham ; dette caracteriserer alt meget Moderen. Nu komme Børnene, hun, med al den Fryd, den Omhed, omfavner dem ; derpaa erindrer sig hun Forsæt, og man hører hendes Sjælekamp i det store : " Min Skiebne forandrer sig ! " hvordan hun hænger over de Børn, seer med al den Omhed snart paa den eens, snart paa den anden, man troer de ere frelst, hun beslutter at tage dem med sig, gaaer saa rask mod Udgangen ; men nu forst befinder sig, at de paa denne Maade ei kan reddes ; at man vil rive dem fra hende ; og nu, for end hun tilstæder det, vil dræbe dem ; hvor hun stræber at bærde sig selv ved at oppuste sit Had mod Jason, men taber Dolken, og sender dem bort ; her er Moderhierret saa saare interessant fremstilt. Og nu synker hun hen i Veemod, indtil Jubelskrigene for Jason og Creusa opfaldte hende af hendes Dvale ; hun nu after spørger, om de i hendes Vaagen skulde slæbe hendes Børn til Døden, og med alt dette endnu ei kan besætte sig til at myrde dem ; det saa omme moderlige : " Naar de nu igien uile dig imøde ! " giver os et Glimt af Haab, til hun beslutter at døve sig ved Elementernes Oprør, og endelig som en Rasende uiler ind i Palladset. Og naar hun nu kommer ud derfra, saa aandedøs, saa bleg, man seer, hvad det har kostet hende ; og dog troer hun endnu at have gjort vel imod dem, hun lykønsker, hun misunder dem ; dette sidste Træk synes mig at krøne det hele ; især hvor hun knæler for Juvo. Den Styrke, den Inderlighed, den Sandhed, hoormed Mad. Rosing giver alle disse Stæder, og bærer Rollens menneskeligere Side, er det, der i Alm. Tanter gjør hende saa uendelig Være, og hvorved den bliver ligesaa stort et Meisterskifte af Charactertegn ng, som den er af Diction og legemlig Bestalenhed. Han maae slutte med Beskrivels Ord : Det er ingenlunde min Hensigt at gjøre en Actrice en Compliment, der altid vilde blive en Meesterinde i sin Kunst, om endog denne Rolle slet ei var lykket hende. Men det er min Meening, og dens Grunde har jeg angivet.

Dramatiff og Litterariff Tillæg til Morgenposten.

No. 5.

den 3 Februar 1792.

With candour blame, with honesty commend,
Applaud, if right, the man, he may detest,
And strike, if wrong, the brother of his breast.
Thespis by Hugh Kelly.

Til Forestillingen af Medea og Hvermands Ven blev givet en Entree.

Tirsdagen den 17 Januar opførtes bogstavelige Udtydning og Høstgildet. Da begge Stykker saa saare ofte ere anmeldte, vil Alm. her blot tilføie, at man af den odenseiske Dramaturgie erfarer, at Stykket hos Hr. Friebach er gjort i tvende Acter, formodentlig for at kunde anbringe Dands eller noget andet saa kaldet Agrement imellem disse. Denne egenmægtige Forandring — og den er foretaget med flere een Acts Stykker — torde Forf. have en heel Deel imod, da den nødvendig maae adsprede Tilskuerne, og svække Stykkets Interesse. Da der i øvrigt her saa meget er talt om Hr. Friebach og hans Selskab, og man har tvistet om, hvordan de kom, og hvor de hørte hjemme, vil Alm. dog, af Reichards Theater-Calender for dette Aar, meddele følgende Underretning om dem. Dette Selskab er en Sværm af det tillyffe Selskab, hvis Ophold er Lübek, Rostok og Stralsund; herfra udgik i Fjor Hr. Friebach og hans betydeligste Medlemmer; og han begyndte, siger Theatercalenderen, sin Direction der, hvor saa mange have maattet ende deres, i Altona. Dette Selskabs sædvanlige Opholdssted angives i øvrigt at være Altona, Glückstadt, Flensborg,

og — Kioftok. Heraf sees altsaa tydelig, at det ei er noget holsteenst, men et erketydft Theaterfelfkab, man har indkaldet. I øvrigt tilftaaer Anm. reent ud, at det ſkulde gjøre ham ondt, om der var ſaa mange Lediggængere i en ſaa liden Bye, ſom Odensee, at et Theater der kunde nære fig; og endnu mere ondt ſkulde det gjøre ham, hvis denne offentlige Forlyſtelfe formerede Lediggængernes Antal, ved at give dem noget at myrde de ørkesløſe Timer med. Der er meget talt om, hvorledes Riibſtæderne kunde ophielpes; for at forebygge deres fuldkomne Undergang var det vel førſt nødvendigt at hemme Club- og Theater-Epidemien, ſom fra Hovedſtaden af har udbredet ſig over dem.

Torsdagen den 19 Januar opførtes Menneſkehad og Anger med ſædvanligt Tillob, og med et Biſald, ſom dette høiſt intereſſante Stykke altid kan være viſt paa, naar det opføres, ſom hos os. Iſær var i Anm. Tanke Mad. Roſings Eulalia denne Gang endnu over de forrige Foreſtillinger. Anm. har i Morgenpoſten for 1789, og i dramaturgiſke Samlingers ſemte Heſte ſagt ſaa meget om denne Character, og dens Fremſtilling ved de tvende bedſte rørende Actricer, han har ſeet, at han her blot vil indſkrænke ſig til en eneſte Anmærkning, der angaaer en Skattering, hvori de aldeles afveeg fra hinanden, og hvori han troer, Retten at være paa den danſke Konſterindes Side, ſkiondt han, da han ſaae den hamborgſke, holdt hendes Maade for at være den eneſte rigtige og muelige. Det er det Sted i Eulalias Monolog i anden Act; "Hvorfor maaſte du mig de ſtakkels Smaa, ſtridende med Meſſingers og Koppers Gift, vanſmagtende med tør Tunge eſter en Drik Vand, ſom en Leieſvend raffer — maaſte næſter dem — thi at! de ere jo forladte af deres unaturlige Moder!" I dramaturgiſke Samlinger ſes Mad. Schrøder for hendes forfærdelige Gradation, ſom endnu ſtiger eſter den førſte Pause, og gaar over til yderſte Fortvivlelſe eſter den ſidſte. Dette

viiſte

viiste uden Tvivl de udbrydende Nag. Den danske Kunstnerinde gik gandske den modsatte Ve. Med veemodig Stemme sagde hun det første, den kvaltes endnu meer efter Pausen, og brødes af Graad under det sidste. Dette var Moderhiertet. Man gik ved den første Behandling, man græd ved den sidste. Anm. tilstaaer, at det er Anmærkninger af dette Slags, der gjøre ham Dramaturgien vigtig og kær, da han anseer dem som sande Bidrag til den praktiske Psychologie, det er, til Menneskekundskab. Det er især for at indsamle disse, han saa gierne studerer Kunstens Mestere, og det er for at berigtige, hvad han lærer af dem, at han forelægger sine Jagttagelser saavel for Publicum, som for Kunstnerne selv. Meinau er almindelig erkiendt for en Mesterrolle af Hr. Kossing. Især beundrer man med Ret hans Foredrag af den lange Fortælling, besynderlig det Sted, hvor han bliver blød ved Erindringen af sin forrige Lykkelighed, og nu tørrer Taaren af. Det forekom imidlertid Anm., som hans Spot i de følgende Scener ei saa gandske var Menneskehadets skædesløse Spot, som det tilforn har været; ligeledes syntes han blødere i sidste Scene. Da Stykket efter Sigende snart gives igien, vil Anm. faae Leilighed til at berigtige disse Anmærkninger, som han imidlertid ei har troet at burde tilbageholde. Hr. Jbsen spille sin Peter særdeles vel; efter Anmelderens Tanker anbragte han endnu flere heldige Skatteringer deri, end de forrige Gange; saaledes havde hans første Monolog nogle saare heldige Toneforandringer; f. Ex. ved: "Ja naar Mad. Møller leer af mig." Paa et eneste Sted, som uden Tvivl er forskrevet i Hr. Jbsens Rolle, maae Anm. imidlertid gjøre ham opmærksom. Det er den Replik: "Det er Brevet fra Frankrig — Ih! Herre Gemini! det har jo min Sætter skrevet." Stod den saaledes i hans Rolle, vilde Hr. Jbsen ved første Diekast see, at det første Skulde siges, inden han saa i Brevet, med inderlig Glæde over den

for-

formeente Fangst, og Resten med fortræden Forundring over den giorte Opdagelse, at det var fra hans Fætter. Hr. Gielstrup Bitterman; det politiske mystiske, han giver denne Rolle, s. Ex. da han erkjender sig hos Majoren om Nytt fra den politiske Verden, klæder den gandske fortreffelig; ligeledes hvor han betroer ham, at Mad. Müller har holdt saa stet Huus med den gamle Rhinskvin. Mad. Preisler Grevinden; Anm. har tilforn yttret en Tvivl, om ei hendes Vandring, hvor hun har stødt Eulalia fra sig, skulde være for lang; ham forekommer det kun at burde være et Par korte hastige uoverlagde Skridt. Ogsaa tilstaaer han nu, at saa sand en Følelse end det Sted: "Gud give mig altid saa reen en Siæl!" fremsiges med, forekommer den ham og for stærk for en Kone af saa ubesmitet Hierte, som Grevinden. At dadle et Par saadanne Smaating, er i Grunden at rose det hele; thi man viser dermed, at man ikke fortaug vigtigere Indvendinger, om man havde dem. Om imidlertid Grevinden ei vandt, ved at spilles noget mere i samme Character, som Frøken Sommer især sidste Aften blev givet, er et andet Spørsmaal; vist nok behager Rollen ogsaa paa denne Maade; thi naar behager ei Mad. Preisler? men maaskee kom den Forf. Hensigt nærmere paa den anden. Endnu maae Anm. nævne Hr. Due, der spillede den gamle Bondes Rolle meget vel; kun burde han unægtelig — hvilket han og tilforn er ombedet at gjøre — i det mindste gjøre Mine til, at gaae efter Meinau, hvor denne har givet ham Pungen, og først, da han saaee Umueligheden af at takke ham, henvende sin Tak til Gud. — Efter Stykket en Entree.

Bed denne Leilighed troer Anm., det ei vil være hans Læsere ubehageligt, om han gjør dem bekendte med tvende Fortsættelser af dette med saa meget Bifald optagne Stykke. Det ene er af Hr. von Kogebue selv, og kaldes den ædle Løgn. Anm. har ei selv læst dette Stykke, men vil kun meddele det Udtræk deraf,

deraf, som findes i den nye hamborgiske Dramaturgie
— der i Theater-Calenderen tillægges Hr. Albrecht,
bekjendt af adskillige Bidrag til Journal aller Journale.

Baron Meinau har begivet sig med Eulalia og sine Børn til en liden Oe i Constanzer Seen. Her lever han for sin Familie, og for Landbruget. Frants hans Tiener er bleven hos ham. Det er hans Fødselsdag. Eulalia har for at overraske ham med en Glæde, hemmelig indbudet Horst til denne Dag. Hun har lært Børnene nogle Vers, som de skal lykønske deres Fader med, og gjort alle Anstalter til en huuselig Høitid. Imidlertid er der indtruffet en gal Omstændighed i Huset. Conrad, Baronens Jæger, har besvangret Röschen, Eulalias Stuepige. Denne Feil kan ei blive skjult. De vil ægte hinanden, men er bange for at forskydes af Hersekabet, dog maae man vove noget. Röschen beregner, at Herrens glædelige Geburtsdag vel turde være den gunstigste Tidspunkt til at aabenbare det forefaldne. Knap har alt/saa Meinau hørt Børnenes Vers og omfavnet sin Ven; han er endnu i en hjertelig Samtale med ham, da Röschen kommer ind, og aflægger sin Bekjendelse, saa godt hun kan. Meinau har netop betroet Horst, at Eulalias vedvarende Anger og den stille Bevidsthed om hendes Feiltrin, som hun naturligviis aldrig kan glemme, ei sielden formindsker hans ellers store Lykkeligbed. Gierne vilde han bringe hende reent til at glemme det forbigangne. Nu hører han Pigenes Bekjendelse. Endnu opfyldt af sin egen Idee vil han nytte den, just som han nu er stemt. Han lover Pigen Forladelse; men hun skal forebringe hans Kone en usand Fortælling. Hun skal bekjende sin Feil, men i Staden for Conrad angive sin Herre, som sin Medskyldige — dette er den ædle Løgn! han indbilder sig Eulalia skal for finde sig i sin egen Drøde, naar hun maae troe, hendes Mand er ligesaa skyldig — Pigen gjør, hvad Herren har befalt hende; men hendes Frues Smerte rører hendes Samvittighed; hun stammer i sin Løgn. Conrad, som er tilstæde, forøger For-
vir-

virringen, i det han modsiges hendes Fortælling. Hun bekiender endelig, Herren har befalet hende at sige det, og gjort denne Pagn til Vilkaaret ved hendes Forladelse. Eulalia erkiender hans Hensigt og beundrer den — Nu kommer han selv ind med Majoren, og der følger en rørende Scene mellem dem alle." At denne Fabel saavel fra den moralske som den poetiske Side, ei er skicket til et Drama, har Hr. Albrecht — kun, synes mig, med vel megen usødvendig Bitterhed og utidig Haan mod Kækebue — ret godt beviist. Anm. maae blot lægge til, at det valgte Middel forekommer ham ei mindre upassende, end udelicat af Weinau. Var Eulalia bleven i Troer, kunde dette Digt kun have een af to Birkninger; enten forøge hendes Foragt for sig selv, hvis hun saldt paa at troe, det var Foragt for hende, der havde kastet hendes Mand i en andens Arme; eller — hvis hun holdt ham for strafværdig, da blot forandre hendes Selvhad til Menneskehæd.

Den anden Fortsættelse, som ligger for Anm., hedder Eulalia Weinau eller Kærligheffens Følger, et borgerligt Sørgeespil i 4 Acter af Skuespilleren Ziegler. Denne er ganske gaaet den modsatte Veie. Men Udtoget deraf nøder Rummet Anm. at giemme til næste Gjentagelse af det kækebueske Stykke.

Fredagen den 20 Januar de to Sædler af Anton Wall efter Florian, og Høstgildet. At Florians nydelige to Sædler just have vunden under Anton Walls Hænder, vilde Anm. ei paaftaae. Især er Elskerens naive Character nok noget forfusket ved den tydske Digtets comiske Tilfætning. Forestillingen var som sædvanlig; kun forekom det Anm., som Jfr. Northorst endnu var bedre, end de forrige Gange, da hendes Ansigt i de vrede Scener gjorde hende lykkeligere Tjeneste. Hr. Knudsen har i øvrigt ombyttet sin til Snaps upassende Drag med en passeligere.

Høstgildet havde sit sædvanlige Tillob, og vil vel neppe ophøre at være Nationens Yndlingsstykke, sørend Schulz og Thaarup selv fortrænge det ved et nyt Original

ginal til en ligesaa høitidelig Veilighed. Mad. Berthelsen spille sin Anna i det hele overmaade vel. At hun under den første Romance binder bestandig paa sin Strømpe, og blot ved sin Mine og sit veltalende Die understøtter sin Sang, er naturligt og skönt; kun turde det være at ønske, at hun endnu holdt lidt mere tilraade med hiint Minespil. Hvorfor løstes f. Ex. Diet til Himlen, hvorfor understøttes endog dette Udtryk med et Træk paa Skuldrene, naar hun synger: to Vine hun havde saa klare, saa blaa! — efter at have gjort denne — maaskee i manges Vine mikroklogiske Anmærkning, og tillige erindret hende, at hun, naar hun gaaer til Stegerset, og reeder Davren, endelig ikke maae gaae ud af den Side, hvorpaa Huset ei er, har Ann. intet andet end Berømmelser at tilføie; hendes Foredrag af Duetten med Halvor, af den herlige Sang til Frihedsmindet, af 5 Scene er ypperligt; og overmaade skönt er hendes Adfærd under Hanses Romance. Fr. Northorsts Grethe havde mere Liv end tilforn; særdeles sagde hun sine 4 Linier i 4 Scene saare energisk og vel. Men skulde hun ei i sidste Scene ligesaavel henvende sit “Da tager jeg det danske Flag” til Flaget, som Anna henvender sit Couplet til Frihedsmindet? At Halvor har marcheret med Cavalier Chauffure, har Ann. tilforn ytret sin Forundring over. Hans skønne Foredrag især af Røllens patriotiske Stæder er ligeledes ofte anmeldt med fortient Roes.

Mandagen den 23 Jan. opførtes den Nysgierige, Lystspil i 5 Acter af Stephanie den yngre. Plan, Charactertegning og Dialog betyde gemeenlig ei meget hos denne Forf.; men undertiden er han kommen over et Par moersomme Scener, som bøde paa det hele. Hverver- og overhovedet Soldater-Livet, som han af Erfaring har lært at kiende, er han heldigst i at afbilde, ogsaa kan han undertiden tegne een og anden Carricatur af ringere Classe temmelig trolig, skönt sjelden interessant. To saadanne Characterer i dette Stykke ere Leietierenen Lars og Berten Ståndler. Denne sidste er den

nys

nysgierrige; men hans Nysgierrighed er de fleste Tider alt for frugtesløs; thi kun to Gange foranlediger den comiske Situationer, nemlig, hvor han, som Louis siger: *Est i Ull, o garnier sin Visage zoutafait sort*; hvilken Situation imidlertid slipper med eet, og ei frembringer videre; og den sidste, hvor han ved sin Nysgierrighed bliver hvervet. Denne sidste Situation vilde være ret god, dersom Stephanie havde vidst at redde ham ud af den igien, uden at lade den foregionne Prinds som en Deus ex machina, være en falsk Epiller, tabe sine Penge, og ved sin Kammertiener komme i Hvernes Hænder, i Stæden for Ständler. For at frembringe dette har Stephanie ydermere maattet indsfikke den kolde og kiedsomme Kierlighedshandel mellem bemeldte Kammertiener og en Cyfter af Bertinden. Vore Skuespillere have for det meste i dette Stykke at kiæmpe med høist utaknemmelige Roller; det er lutter flauue Hverdags-Ansigter, hvori ingen Konstner kan bringe Interesse eller Character. Den taknemmeligste Rolle i Stykket synes den franske Kammertiener Ann., maaskee ved det, den blev saa gandske mesterlig spilt af Hr. Preisler. Her var Kryberie og Impertinence og Letthed forenede i høieste Grad. Blandt de øvrige forvængede han sig meest over Hr. Elsborg, som Baron Wetter, hvilken han gav med megen Raskhed. Kun burde han vel falden noget hurtigere ind i Scenen med Syndikus. Denne Scene maae nødvendig gaae Slag i Slag, for at giøre sin fulde Virkning. Blandt dem, der troeligen kiæmpede mod høist utaknemmelige Roller, og hvis Glid og Kunst i det mindste bør roses, fortiene begge Fruentimmerne i Stykket, Mad. Preisler som Bertinden, og Mad. Clausen som Jacobine, især at udmærkes; men det forekom Ann., som det tomme i Rollerne just faldt mere i Dinene ved den kiendelige Glid, de gjorde sig for at skjule det. Efter Stykket Balletten Hververen.

Tirsdagen den 24de Pilla.

Dramatiff og Litterariff Tillæg til Morgenposten.

No. 6.

den 10 Februar 1792.

Fungar vice cotis, acutum
Reddere quæ ferrum valet, exsors ipsa secandi.
Horat.

Dnsdagen Doctoren og Apothekereren til Benefice for Hr. Musted. Paa enhver anden Aften vilde det have været Unm. en sand Glæde at see, at dette Fiæle- bods Stykke endelig havde tabt sin magnetiske Kraft, og ei mere var i Stand til at drage fuldt Huus efter sig; men at denne Vacance just skulde indtræffe paa en Aften, da det gieldte om, at vise Erkiendelighed mod vor ældste, og fra saa mange Kanter fortiente og agtværdige Kunstner sandelig, dette maadelige Tilløb var ligesaa lidt en Vresstøtte for vor Skønsomhed og Kunstfierlighed, som den stærke Søgning ved de foregaaende Forestillinger for vor Smag.

Torsdagen den 26 Januar opførtes Huset i Oprør, Comoedie i 3 Acter af Goldoni. Dette, som unægtelig er eet af Goldonis moersomste Lystspil, er af en Mesterhaand omplantet paa dansk Grund; det eneste, der maaskee var at ønske, var, at han hist og her havde beskaaret Euphrons kiedsommelige Prækener lidt mere. Hovedpersonerne i Stykket ere Hendrik og Pernille; det er disse tvende, der bringe Huset i Oprør. Hendriks Rolle blev i Aften givet af Hr. Lindgreen, og gjør denne unge og flittige Kunstner megen Hre. Hans Diction er overmaade rigtig og god, og hans Spil meget naturligt og sandt; og især fortienet han
at

at berømmes, fordi han med saa megen Smag vogter sig for alt det overdrevne, og nåragtige, som saa faa i hans Tid gandske vide at undgaae. Med saa Ord, han synes at gjøre sig Umage for, at blive, som Hensdrift, hvad hans Medspillerinde, Mad. Gielstrup, er, som Pernille; thi en mere vittig, og morende, og dog tillige strengere correct comisk Actrice har vel neppe noget Theater at fremvise. Den Rolle, hun havde i Aften, er maaskee den ypperste blandt alle hendes Roller; den er ei blandt dem, der har meget for Diet, der glimre ved Coups de Theatre, og latterlige Situationer, som gjøre det let endog for den maadeligste Actrice at gjøre Lykke deri; dens Moersomhed ligger i den ypperlige comiske Dialog; og af denne falder ikke alene ei eet eneste Bogstav til Jorden; men der er ei det allerubetydeligste, som Critiken kunde falde paa at tage op, for at gjøre Erindringer imod. Disse Roller, som ei ere riige paa Lidenkabs Overgange, ere ei stikede til den psychologiske Analyse. Anm. maae disaa indskrænke sig til at gjøre en Mad. Gielstrups yngre Kunstfæstre opmærksomme paa hendes fine og giennemtænkte Foredrag deraf, og vil især fremstille dem Scenen med Feieskarnet og den høi Grev Polidor med Baron Leander, som et Mynster, om hvilket han siger med hün fransk Digter; On pourra l'imiter; mais qui pourra l'atteindre? En anden Guldkommenhed af hende, som han ligeledes vilde meget anbefale til Esterlignelse og Studium, er hendes Stilfærdighed paa Scenen; aldrig seer man vildt Spil af hende, hun trætter ei vore Dine med en evindelig, og ofte intet sigende Pantomime; hver Geste, hver Mine af hende har sin Betydning, og er paa sit Sted; med eet Ord, Anm. kunde næsten fristes til at sige, at dersom Publicum synes stundum endog indtil Ufsænsomhed karrigt paa Klap til denne store Kunstnerinde, turde det vel undertiden komme deraf, at hun bringer os gandske til at glemme, at der

det er et Skuespil, og ei en virkelig Handling, vi see.

Blandt Stykkets øvrige Personer maae Anm. nævne Hr. Saabye, der i hans Tanker tog Grev Lelio fra en urigtig Side; det skal rigtig nok være en Vagabond; men af dem vi interessere os for; Anm. troer derfor, Hr. Saabye burde have spilt den med den Tæffelighed, han besidder saavel; men den skridende stødende Gang, den declamatoriske Tone, alt dette gav os et gandske andet Billede. Især faldt dette i Øinene ved Siden af Hr. Astrup, der just i Scenerne med ham havde Leilighed til, at lade sin sande Diction, og sit fine Foredrag vise sig, og som heller ei lod denne Leilighed gaae unyttet bort.

Efter Huset i Oprør gav man Balletten Dido.

Fredagen den 27de Doctoren og Apothekeren med en Entree.

Tirsdagen den 31 Jan. og Fredagen den 3 Febr. Feen Ursel, Operette af Favart, oversat af Wessel, men forandret til Capelmester Schulzes Musik ved Thaarup.

Disse ovenstaaende Navne syntes at burde betrygge dette Syngespil det meest levende Bisald, især naar man endnu tilføier, at Feen Ursel er en af Mad. Berthellsens mesterligste Roller, som hun allerede for 11 Aar siden spillede saaledes, at vi maaskee ei saa let skulde finde hendes Mage. Ikke desmindre blev det modtaget med kiendelig Lunkenhed. Og Grunden dertil? — Den Omhyggelighed, hvormed man inden Forestillingen søgte at udsprede i Publicum, at det var skammeligt og uforsvarligt, til Kongens Geburtsdag at give et gammelt og for ti Aar siden faldet Stykke, kunde meget let bringe Anm. paa den Formodning, at man havde bestemt dette Syngespil, som et Offer, Schulz, og maaskee Thaarup — saa liden end hans Deel var deri — skulde bringe Avind, til Bod for det store og stadige Bisald, de hidtil havde erholdt. Anm.
vil

vil ei tale om, at det var Dunis Musik, der for ti Aar siden foraarfagede dette Stykkes lunkne Modtagelse, og at man altid har anseet et Syngespil for at være nyt, saasnart der var ny Musik til det. Men er det da Schulzes og Thaarups Skyld, at vi til Kongens Fødselsdag ei fik noget nyt Original? har man allerede glemt, hvorfor Peters Bryllup ei kunde gives, og altsaa ei blev særdigt, til denne Leilighed? — Dog, hvorfor tilregne Publicum, hvad der dog vel egentlig kun vedkommer en liden tjenstfærdig Kreds, der ved alle andre Leiligheder forsigtigen glemme deres Patriotismus, ligesom deres Sædelighed, for at have dem i des bedre Stand, naar de engang imellem behage at komme frem med dem, som et Dække for deres Smaa-lidenstaker og Smaahensigter.

At Hovedrollen i dette Stykke blev mæsterlig givet af Mad. Berthelsen, er allerede sagt. Hendes Marton havde al den Naivete, al den Tælle, som det staaer til hende at give disse naive Piger; og den gamle Kone blev givet med en høi Grad af Natur og Sandhed. I Paris har man funden det nødvendigt at dele denne Rolle mellem forskiellige Actricer, da man ei eiede een, som var i Stand til saaledes at forvandle sig. Det, som Anm. især beundrer hos hende, er den ædle Selvfornægtelse, hvorved hun veed saa gandske at opofre endog sin Sang, for at blive Rollen troe; thi umuelig skulde man i hendes; "Vore Cavalerer" gienkiende den henrivende Sangerinde, som vi kort tilforn havde beundret i den søde: De yndigste Blomster jeg sælger dig; og endnu mere i den fortryllende Elskovs Sang: *Al! hvad Behag.* Gandske ypperlig sagde hun især Slutningen af den Scene i fjerde Act, som gaaer forved Forvandlingen; uagtet den ufordeelagtige Stemme, hvormed det maatte siges, havde hendes Fordrag her noget æbelt og flønt. Med saa Ord, som Kunstværk betragtet, gjør denne Rolle i Anm. Dine Mad. Berthelsen uendelig Værd. Da

Da Favart i øvrigt havde skrevet dette Stykke blot for at skaffe sin Kone en brillant Rolle, har han kun lidet tænkt paa Stykkets øvrige Personer. Den, der næst Marton har meest at bestille i Stykket, er Lahire, en sand Sancho Panza; og efter dette Mynster havde da Hr. Gielstrup, med sit sædvanlige Held, klædt og formet sig. Han gav i øvrigt sin Rolle med den comiske Styrke, man ventet af ham. Hans Kone sagde Robinettes Par Replikker med saa meget Liv, og Fr. Northorst klædte Dronning Berthas Rolle saa skönt, at man vel havde ønsket dem noget mere at gjøre. De øvrige Roller, endog Roberts, som dog er lang nok, er endnu mere tørre og ubetydelige.

Om Dandsene til dette Stykke troer Anm. sig ubesøiet til at sælde Dom, da det deels var blot Dands uden mimiske Scener, og han desuden kun een gang har seet det.

Tordagen den 2 Februarit gav man Hververne, Skuespil i 5 Acter af den yngre Stephanie.

Dette er endda eet af de taaleligste Stykker af denne dramatiske Smører; thi her har han baade havt det Levnet at skildre, som han af Erfaring kiendte, og desuden en skøn Forgriener i Farghar, hvis Hververofficerer han gandske artig har plyndret; kun Skade, at han ei ret har vidst at benytte sig af det, han skil. Det eneste gode, der tilhører Stephanie i Stykket, er Kauzers Episode; især er den Scene virkelig interessant, hvor Kauzer er een med Kittman, og denne ei vil lade sig bevæge til at tie med hans Subordinations Feil. Denne Scene blev virkelig overmaade godt givet, saavel af Hr. Thessen, som Kauzer, som og af Hr. Frydendahl, som Kittman; dennes Dødsangest, da Kauzer havde taget Sabelen, var især meget naturlig, og udtrykksfuld. En anden Rolle, som gjør megen Virkning ved den mesterlige Forestilling, er Berlinden, som maaskee fortjener Sted blant vor store Mad. Knudsens Mesterroller.

I hendes Mund more de mange Gientagelser af: man maa tænke videre frem, som paa en slettere Skuespillerindes Læber nødvendig maatte trætte ubeskrivelig.

Bondedrengens moersomme Rolle havde Hr. Lindgreen, og gav den i Anm. Taaler gandske fortreffelig. Hans skønne Dialect, hans comiske og dog caricaturfrie Spil fortjener de sandeste Berømmelser. Især var han skøn i den Scene, hvor han drak med Rittman, og alt blev mere og mere fortroelig; ogsaa gjorde han de to Smaating meget godt, hvor han drak af Rittmans Glas, medens denne stænkede i hans; og hvor han, medens denne snakkede med Korbøl, listede sig af sin Stool, og hen paa den, der stod Glasken nærmere, hvorved han da siden kom til at sidde i Midten, som han skulde. Ogsaa hans Scene, hvor han var stolt af at være Staldmester, har mere end een competent Dommer erklæret for mesterlig. Derimod forekom det Anm., som Mad. Clausen i Søsterens Rolle ei klædde saa godt ved Siden af denne Broder, som tilforn ved den forrige. Maaskee gjorde hun vel i, at nedstemme sit Spil lidt efter Lindgreens.

Conversations Scenen i anden Act forekom ei Anm. at gaae med al den Munding og Natur, den udkrævede. Det, der behagede ham meest, var den Maade, hvorpaa von Werten converserede den unge Prechtheim, saa han gandske naturlig altid affaar ham Veien til Wilhelmine, og nødte ham til at tage en anden Cours; meget godt sagde og i mine Tanker Hr. Due sine Carcasmer. Philippine maae Anm. gjøre den liden Anmærkning, at naar hun siger; *Ta rof, Pachat, Ultimo*, vil dette *Ultimo* sige, at Pachaten var det sidste Kort, hun havde paa Haanden; hun maa altsaa ei spille ud, i det hun siger *Ultimo*. End videre maae han indstille til hende, om Philippine ei gjorde bedre i, hun ei loe af de Urimeligheder, hendes døde Fader siger i næste Scene? *Hr. Fredelunds Forsøgter* har forbuden Anm. at sige

Hr.

Hr. Astrup, hvor megen Pries han sætter paa at høres af hende, og hvormegen Vre hendes Opmærksomhed for Critik gjør hende selv; ja han tør af Frygt for denne Herre ei engang sige Hr. Preisler, hvor meget han beundrede ham, som Lord Bragen; denne Herre vilde vist ellers give ham Sted blandt Anm. Yndlinger. Derimod kan han ei fortie Hr. Schwartz, at han ønskede et Dække over et Par alt for utilgivelske Smudsigheder i denne Scene; den ene er med Ordet drille, den anden med Fransosernes Angreb. Ogsaa burde nok de Ord, Præsidenten hører Feil af, baade været bedre valgte, og bedre sagte, naar denne Scene skulde være naturlig.

Mandagen den 6 Februar opførtes Landsbyepoeten, Comedie i 3 Akter af Destouches. Dette Lystspil fortjener i høi Grad den Daddel, som findes om det i Lessings hamborgske Dramaturgie, at Fors. comiske ei er af det ægte Slags, som fornøier os saa meget hos Moliere; men at hans Narre i Almindelighed ere af de Klodse, som Affectationen frembringer, og der ere mere kolde, end latterlige. Dette gielder fornemmelig om Landsbyepoetens egen Rolle, som ogsaa Lessing udtrykkelig nævner, og som virkelig i Anm. Tanker gandske er skabt til at sætte en god Skuespiller i Forlegenhed. Hr. Knudsen gav den efter Anm. Meening for meget i samme Character, som Baronet i honette Ambition; det var snarere en Diener, der vilde give sig fornem Vigtighed, end en Landjunker. Yderlig stiv og stram, fuld af Complimenter, mangvert Levemaade, og Prætensioner, skulde nok Herren af Measures være, for at svare til Digterens Idee, men om han endda vilde behage, tør Anm. ei afgjøre. Han haaber, at ingen kan tvivle om hans ærlige Agtelse for vor brave Knudsens prisværdige Flid, store Brugbarhed, og lykkelige Talenter; og derfor troer han frit, uden at frygte for at misliendes — ikke af sin Ven Knudsen, men af dem, der saa gierne uden Fuld-
magt

magt ville antage sig de formeent fornærmende Skuespilleres Sag — at kunde yttre det Ønske, at see denne Rolle givne af en Preisler, der meer end een gang i flige Roller har viist sit Talent til at gjøre det umuelige mueligt. Den Rolle, der skal have Stykket, og for hvis Skyld det uden Tvivl er skrevet, er Angeliques; og efter elleve Aars Savn havde Anmda omsider den Glæde, at see denne Rolle igien af Mad. Claussen, og høre Publicum med levende Bifald stadfæste, hvad han saa ofte havde sagt til hendes og dens Roes. Som sande Mesterscener maae han anmærke den med Herren af Measures, især hendes forskiellige og skionne Nuancer af hendes: Ja min Herre! besynderlig den sidste ondskabsfulde og betydelende Gientagelse. Overalt kan man med Sandhed sige til Mad. Clausen selv for denne Scene, hvad Peter i tredje Act siger til Angelique: der hører megen Forstand til at spille en eenfoldig saa fuldkommen. En anden Mesterscene af hende, og den sande Contrast hertil, er Philosopheringen for Natten; hun debiterer dette dybsindige Sniksnak med en Præcision, og en Synd, som om hun havde tilbragt sin hele Levetid ved en Cathedralphilosophs Fodder. For nu — efter Konstdommernes Vedtægt — ikke at ofre hende ublandet Røgtelse, maae Anm. tilføie, at hendes Læter i denne Scene forekom ham mindst heldig.

Dette Tilæg koster tilføjemed Morgenposten 2 Rdlr. —
 Subskription modtages hos S. Poulsen, Antonistræde
 No. 324 og 325.

Dramatiff og Litterariff Tillæg til Morgenposten.

No. 7.

den 17 Februar 1792.

Nor should the actor think himself above condescending to hearken to their advice, and to attend to their reprehension, or suppose himself, or his art injured by their free Examination of his merits.

Davies's dramatic miscellanies.

Den almindelige Stemme har erindret Anm., at han i at omtale Forestillingen af Landsbypøeten, ikke burde have forbigaaet den liden Pige, som gav Lises Rolle med saa meget Bifald. Virkelig havde hun overmaade lykkelige Gaver, et heldigt Organ, et tælleligt Udseende, og mere Frihed og Liv, end man af en Pige paa hendes Alder kunde vente, eller forde. Saa vel fornøiet imidlertid Anm. var med hende selv, og saa kier den Opmuntring var ham, som Publicum med saa rund en Haand tildeelte hende, saa lidet biliger han i det hele Foredraget af hendes Rolle. Hens des Læremester stak i hans Tanker for kiendelig igienem; der var for megen Fiinhed, for megen Kunst i hendes Diction til, at den skulde være naturlig for et Barn, hos hvilket Naivetet maae stedse være en Hovedegenskab. Hertil kom endnu den liden Omstændighed, at disse lærte Tonebøininger ikke altid blev sammenknyttede ved de fornødne Overgange, hvilket gjorde det kunstlede deri endnu mere kiendeligt. Naar man har Børn for sig, og især af saa decidert Talent, som denne lille Pige synes at være, bør man meget forlade dem sige Rollen efter deres eget Hoved, og blot hielpes og rette paa de urigtige Stæder deri, end declarere dem Rollen for; en Methode, som endog med voxne

vorne kun sparsomt maae bruges, men som syntes at være anvendt med hende.

Til Landsbyepoeten gaves Balletten Dido. Anm. opsætter med Glid at tale om dens Forestilling, indtil han kan blive saa bekendt med den, at han kan anstille en Sammenligning mellem den og Metastasio's *Didone abbandonata*, hvorfra vor Galeotti uden Tvivl har taget sit Emne. Dette vilde deels sætte denne forfættede Kunstners Genie i saa meget des større Lys, da man vilde see, med hvormegen Smag han har bortkastet alle de fremmede og upassende Episoder, hvormed Digteren af Fjælskhed imod den italienske Operas Constitution havde belemret Emnet; deels vilde det og give Anledning til en bestemt Karakteristik af Dido selv, og forfætte Kunststjernen den fornøielse at sammenligne Mimik og Poesie med hinanden, og at veie ved sig selv, om Metastasio har skildret Didos Kierlighed for Æneas, og hendes Stælskamp, hvor hun tvinger sig til at give Jarbas sin Haand, mere levende og rørende, end de male sig i Kunstnerindens Ansigt, i hendes Digt, og Epil. Keent skulde man dog ei lade den danske Terpsichores gyldne Dage, en Galeottis, Frølichs, Biørns, og Stuarts Epoke svinde hen, uden dog at søge at bevare nogle Mindesmærker deraf til Fremtiden.

Tirsdagen den 7 Febr. De forstillede Utroeskaber, Comoedie i een Act af Barthe. Disse fine franske Conversations Stykker ere ei mere for vor nærværende Gane, der forlanger engelsk Kostbeaf, for at pirres. Gandske bør de dog nok uden Tvivl ei forvises af Skuepladsen, da de ere den bedste Skole for Skuespillerne, der i vore nymodens Stykker vænnes til saa megen haabe tragisk og comisk Caricatur. Hertil blev givet Syngespillet Riibmanden af Smyrna, og en Entree.

Torsdagen den 9de den Tienstfærdige, Comoedie i tre Acter efter det franske. Af sit gandske Hierte underskriver Anm. Schink's Dom, der i sine dramaturgiske

turgiske Fragmenter kalder det en høist maver og tør
 Tingest, en Esqvisse til en Comoedie, men ingen Co-
 moedie. "Enkelte gode Træk, siger han, enkelte
 "Indfald, hist og her en Situation, der kunde have
 "blevet noget af, men der er intet blevet. Ikke een Ca-
 "racter er udført, lutter halvmodne Skabninger, som
 "Skuespilleren kommer i Forlegenhed med, hvad han
 "skal gjøre af. Selv den meest udførte Character i
 "Stykket, den Tienstfærdige selv, er kun et Frag-
 "ment af en Character. De andre, især Baronesse Vieux-
 "bois, er slet aldeles intet." Det, der især gjør dette
 Stykkes Mangler, er, at den Tienstfærdiges Tienst-
 færdighed hverken sætter ham eller andre i latterlige
 Situationer nok; den eneste med Vertac er nogenlunde
 godt anlagt, skøndt langt fra ei nyttet nok; og her er
 virkelig et godt Emne endnu ubrugt for den comiske
 Digter, der har Talent til at betjene sig deraf. Han
 maa for alting lade den Tienstfærdige komme selv i
 yderste Forlegenhed ved sin Tienstfærdighed, han maae
 lade ham paansøde Folk af gandske modsat Interesse
 sine Tjenester, og hvert Dieblisk komme i ny Forplum-
 ring, og rive ned med den ene Haand, hvad han byg-
 ger op med den anden. Det engelske Theater eier et
 Lystspil af Mistr. Centlivre under Navn af the busy
 body (den Stundesløse); Marplot, Hovedpersonen
 deri, er en Døsmer, der deels af Nysgierrighed og
 deels for at gjøre sig vigtig, skal blande sig i alting,
 og overalt gjør Fortred, og kommer galt afsted, hvil-
 ket giver Anledning til meget morsomme Situationer.
 Indtil en dansk Digter behandler selv hiint Emne,
 var det at ønske, at en heldig Omarbejder vilde give
 os en localiseret Oversættelse af det engelske Stykke;
 det vilde i det mindste mere en Hob mere, end det
 franske.

Hvad Schink siger om Dervieux Rolle, samtyk-
 ker Alm. aldeles; den eneste Maade at høre denne
 Character paa, synes ham, at give den en stærk Til-
 sæt-

ætning af Stundesløshed og Selvflogskab. Men det forekom ham, som Hr. Schwartz ei noksom udtegnede denne Character. Hr. Musted var Commandeur Vertac; uagtet denne Rolle langt fra ei er bleven eller har virket, hvad den kunde, er dog hans Scene med Florival een af de moersomste i Stykket; ogsaa blev den i det hele overmaade vel givet, kun eet eeneste Sted forekom det Anm., som Florival tog en Tone, der vel ei saalet er hørt mellem Folk af Stand og Opdragelse. I øvrigt er Florivals Rolle, skønt den længste, tillige den tomme i Stykket, og den eneste Fornsielse, man kan have ved den, er den Fiinhed og Rigtighed, hvormed den — hiint enkelte Sted udtagen — siges, og udføres af Hr. Rosing. Baronesse Vicurbois Character er heller ei udtegnet. Imidlertid synes Anm., at den trætteriare Kierling, Rappenskrallen er det, der fornemmelig ligger til Grund deri. Den dumme Tiener blev overmaade godt givet af Hr. Jbsen, ogsaa er hans Rolle den, der morer meest af dem alle, skønt den er en episodisk, og med det hele aldeles usammenhængende Scene.

Efter Stykket *Le diable a quatre* comist Ballet af Hr. Galeotti.

Fredegagen den 10de Lilla.

Mandagen den 13de Menneskehad og Anger. Endnu stedse beholder dette Skuespil sit Tillob og sit Bisfald, og selv de, der ofte have seet det, see det bestandig med ny Fornsielse. Hr. Jbsen havde i Aften rettet den liden Ting, der sidste Gang var erindret imod ham, og marqverte saare nydelig Overgangen fra Glæden, da han fik Brevet, til Forundring, da han saae, hvem det var fra. Endnu et Sted af ham, som fortienet at udmærkes, var det fortroelige Tonefald, hvori han meddeelte Mad Møller sit Forslag, at hidse Gaardhundene paa Tobias. Ogsaa er Fortællingen om den vaade Excellence, og Monologen om Piberne overmaade god. Hr. Rosing Weinau. Der er

er en Simpleshed og en Sandhed i hans hele Foredrag af denne Rolle, som i mine Tanker er den sandeste Kunst. Anm. vil blot erindre om den Maade, hvorpaa han i sin første Scene gaaer hen imod Hytten, og medens han gaaer derhen, siger sine sidste Replikker til Frants. Det er ei Theatervæsen, ei Spil, det er Natur. Ligeledes den Maade, hvorpaa han betiener sig af den Bog, og hans Die, der vogter paa Dørren, medens han giver Tobias Pengene. Den Gradation, hvormed han siger den Replik: naar man maae have den Vre at spise med dem, og de to følgende, har megen Energie; men hans sandeste Mester-scene er dog uden Tvivl den med Horst. Skulde Anm. gjøre nogen Anmærkning om denne Scene, var det, at han i det mindste heller ønskede det bittere Smil, end den høie Haanlatter paa adskillige Stæder i den, da den sidste ei sielden har en usordeelagtig Indflydelse paa den følgende Replik's Tone; overalt foragter Weinau Menneskeligheden formeget til at lee lydelig af den. Hans Fortælling er i øvrigt et Mestersykke af Diction, især var det Sted om Bennerne særdeles heldigt. I hans sidste Scene rører, synes Anm., Eulalia ham for kiendelig, man forudseer Udfaldet for meget. Mellem hans mesterlige Scener maae man derimod anføre den med Frants, efter at Horst er gaaet; lidt mere Enthusiasme skulde dog maaſkee Beskrivelsen af Disnapore have havt. Meget simpelt og naturlig siger Hr. Knudsen sin Frants, kun burde maaſkee det Sted: "Ja de har!" i tredje Act, været sagt mindre vreedt. Saa snart Weinau rækker ham Haanden, og spørger: Har jeg gjort dig Uret? er Frants strax god igjen. Hr. Due Tobias, havde fulgt den ham gjorde Anmærkning, at han burde prøve paa, at gaae efter Weinau. Anm. gjør sig en Glæde af at anføre hver af vore Skuespillere, der gjør ham den Vre, at høre hans Anmærkninger, for at overtyde Publicum om, hvorlidet vore agtværdige Kunstnere have agtet paa den gjorde

giorte Opfordring til et Kørstog mod Dramaturgen. Mad. Rosing Eulalia. Maaskee var denne sande Kunstnerinde ei gandske saa heldig i at udføre alle de første Sceners fineste Skatteringer, som forrige Gang; maaskee havde Overgangene i Scenen med Horst ei al den Qvindekunst, og Qvindefinhed, som han sidst med Beundring blev vaer; men man maae ogsaa maale hende med sig selv, for at savye dette; thi om Ann. endog først havde seet denne Rolle af hende i Aften, var hun dog stedse den bedste Eulalia; han havde seet. Særdeles stort var det Sted, hvor hun boiede sig need, for at kysse Drengen, derpaa knælede, som for ret at give sig i Snak med ham, og nu saa pludselig, og med saa megen Smerte kom op. Det, der især gjør hendes energiske Stæder saa giennemtrængende, er den Siels Gasthed, hun siger dem med; man mærker, hun kæmper med sin Smerte, og man kan af den Styrke, hvormed hun nedtrykker den, domme, hvor stor den maae være. Saaledes hendes: Jeg var gift. Særdeles heldig var Scenen med Grevinden, især Bekjendelsen; det Dieblis Krampestyrke s. Er. ved: "Jeg er det Creatur!" og nu den kolde Kørtrivsel, hvormed hun taler om sin Mand, sine Børn, og sin Fader. Endnu et Sted, som maae anmærkes, er hendes: "O Gud bevare Dem derfra!" Dette kommer saa gandske ubetænkt ud af hendes Siel; Tone, Gebærde, og alting viser, hvordan det — saa at sige, brister ud, uden at hun er i Stand til at holde det tilbage. Hendes Scene med Lotte er et Mesterstykke af Conversation og simpel Værdighed.

Mad. Rosings sidste Scene er et Mesterstykke, som det imidlertid er tilgiveligt, om Ann. ei kan udvikle, da Kunstnerinden vel ei selv kunde gjøre reede for den. Hun lader her blot sit Hierte tale; de Taarer, hun astørre, ere virkelige, og de Pauser, disse afvinge hende, ere usfrivillige. Vi høre her, hvordan den sande rørte taler; denne Bestræbelse for at ned-

nedtvinge sin Graad gjør langt anden Virkning end den fremkunstlede Hulken, og det Glæberie, som Tørklædes Actricerne — for at laane det Navn af Lesing — i de pathetiske Scener hiemsøge os med.

Blandt Stykkets øvrige Personer maae man endnu udmærke Hr. Elsberg, hvis General, saa meget den end altid har behaget Anm., dog denne Aften forekom ham besynderlig skøn. Særdeles var han saare god i de tvende Scener med Bittermann; ogsaa siger han sin Fluemonolog meget godt; men denne vilde maaeskee endnu tage sig bedre ud, hvis han slog Fluer i det, han talte, og ei blot i Monologens Pauser.

Anm. har i No. 5 af disse Blade lovet et Udtog af Eulalia Meinau, et borgerligt Sørgeespil i 4 Acter ved Skuespilleren Ziegler. Denne Forf. har rigtig indseet, at Eulalia og Meinau ei kunde, og ei maatte leve lykkelige med hinanden; men han har ei vidst at holde Maade med deres Ulykke. Otte Aar have de levet sammen, men endnu bløde Eulalias Vunder, ja stærkere end tilforn; hun seer, hun har forgiftet sin Meinaus Dage, myrder hans Fryd. Amalie, hendes Datter, Sophie, hendes Pige, Meinau selv oprive hvert Dieblit usforvarende hendes Saar. Oven i Ribbet har Wilhelm, der er en trodsig Dreng, havt Klammerie med en af hans Jævnaarige, der har ladet ham høre hans Moders Feiltrin. Derover beslutter Meinau at bringe ham et andet Sted hen, dog uden at sige Eulalia den sande Aarsag. Horst kommer, hans Svoger og Søster ere døde; dette har gjort ham menneskefiendt. Meinau aabner ham sit Hierte, tilstaaer ham, at han seer Eulalias Brøde endnu fra en sortere Side end forud. Horst raader ham at rive sig fra hende, og paatager sig at forberede Eulalia der til. Imidlertid skal de samme Aften paa Val hos Comendanten, der ogsaa har indbudet Horst, men inden de tage derhen, skal denne tale med Eulalia; han gjør det, fortæller hende Meinaus Beslutning og dens Aarsag,

sag, og han afsnøder hende hendes Samtykke. Nu gaae de til Commendantens; der treffer de en fremmed General, og denne er — Eulalias Forsører, der for at undgaae Weinaus Hævn har udgivet sig for død, har taget Krigstjeneste, svinget sig i Beiret, og er bleven en fortreffelig Mand. Eulalia kiender ham, og daaner. Weinau kommer til, erkiender ham, kalder ham sin Vres Morder, og bringer Eulalia bort. Generalen og han skal nu slaes. Han gaaer til Balpladsen med Horst. Eulalia faaer det at vide af et Brev, han efterlader sig, og iler efter ham. Generalen er den første paa Stedet, med det Forsæt at lade sig skyde af Weinau. Weinau og Horst kommer; Dvekampen gaaer for sig; Weinau fælder, og tilgiver ham; i det samme kommer Eulalia med sin Datter, seer Generalens Liig, kiender det, og styrter ned ved det. Midlertid iler Weinau bort; Eulalia kommer til sig selv, finder Generalens ladte Pistol, vil skyde sig med den, men da man brydes med hende, for at hindre det, gaaer den af i Luften. Herved gaaer Eulalia i sig selv, og beslutter at leve gandske for sin Datter.

Foruden alt det græffelige og usandsynlige, her er sammendynget, og som den nymodens Dialog endnu gjør modbydeligere, er her endnu en Episode med en gal Musikus Richter, hvis Kone er løbet med hans Nodeskriver, og som bidrager til at gjøre Weinau hans Skjendsel end søleligere. Mod denne Episode er Lenzes og Klingers meest affindige Scener, racinist correcte og racinist delicate.

En anden Fortsættelse af Eulalias og Weinaus Historie, skiondt ikke i dramatisk Form, har en dansk Forf. alt nogetid havt under Arbejde; Tiden vil vise, om han er heldig nok til at undgaae de Skær, hvorpaa hans Formænd stødte an.

Dramatiff og Litterariff Tillæg til Morgenposten.

No. 8.

den 24 Februar 1792.

Nor can we hope, he will a stranger spare
Who gives no quarter to his Friend Voltaire.

Churchill.

Til Menneſkehad og Anger blev Mandagen den 13 Febr. givet en Entree.

Tirsdagen den 14de De tvende Sedler, de tvende Gierrige og en Entree. Om Forestillingen af tvende Sedler er sagt ſaa meget, at det maaskee vilde være Læſerne intereſſantere at ſee noget om Stykket ſelv. Det egentlige Original er af Ridder Florian. Hovedpersonen deri er Anders, ſom i Originalen hedder Arlequin, men denne Arlequin er ei den tydſke plumpe graadige Hansvurſt; denne Perſon ſkal, ſaaledes beſkriver Florian ham, være god, from, aabenhierted, ligefrem, uden at være taabelig, tale reent, og udtrykke med Naivitet et meget ømt Hjertes Hølelſer. Denne Arlequins Roman har han videre udført i tvende andre Skueſpil, der ere at anſee, ſom en Fortſættelſe af dette, og ſom fremſtille Digterens Helt i Livets meeſt intereſſante Stillinger, nemlig ſom Egtemand og Fader, ligesom de to Sedler viiſte ham ſom Elſker, diſſe tvende nydelige Stykker, der ingenlunde ſtaa i Værd under dette, hedde le bon menage (forandret af Anton Wall under Navn af die gute Ehe) og le bon Pere; *) Stammetræet, ſom ogsaa er en Fortſættelſe af de tvende Sedler, er gandske af Anton Wall, og deri har Florian ei mindſte Deel. Han har ſelv i ſin Fortæle givet Tilladelſe til at forandre denne Arlequin i de
to

*) Af Florians ſamtlige Værker kan med det førſte paa Boghandler Poulſens Forlag ventes en Oveſættelſe.

to Sedler og det gode Ægteskab til Lubin, og saaledes har Anm. ogsaa for 10 Aar siden seet det første Stykke givet paa fransk af den pinsartske Børnetrup. Anton Wall har naturligviis heller ei ladet ham beholde Navnet Arlequin, men derimod har han forøget Rollens comiske Side, ja vel endog hist og her giort Arlequin mere taabelig, eller rettere mere barnagtig, end han efter Florians Mening skulde være. Gandste lykkelige ere heller ei de Forandringer, han har feretaget med Florians Scapin, som han her har giort til en Barber. Versom man altsaa ei har i Sinde at give os Stammetræet, som dog uden Tvivl er et Stykke af megen theatralisk Virkning, og der, spilt, som det her vilde, og maatte blive, sikkerlig endnu gjorde mere Lykke end Sedlerne, havde det været at ønske, at man aldeles ei havde givet sig af med Anton Walls Omarbejdelse, men gandste holdt sig til den franske Original. Det eneste, de to Sedler i Anm. Tanker har vundet i Forandringen, er, at Scenen er henlagt paa Landet; i Stæden for den i Originalen er i Hovedstaden; thi unægtelig ere baade Grethes og Anderses Characterer meget mere landlige, og gandste i samme Smag, som Steffen og Lise, Annette og Lubin, og andre deslige. I Fortællingen gjør Florian Undskyldning for den Scene, hvor Argentine narrer Seddelen fra Scapin, og tilføjer, han her burde have anvendt et vigtigere Midde. Uden Tvivl er han for streng mod sig selv; eet kunstigere Anlæg for at sange Skielmen havde uden Tvivl stuet ilde af mod disse Personers saa gandste ukunstlede Sæder. Ogsaa er denne Scene just den, der — vist nok og for sin ypperlige Forestillings Skyld — altid har giort det meest levende Indtryk paa vort Publicum.

Torsdagen den 17de Skotlanderinden, Skuespil i 5 Acter af Voltaire. Man veed, at Voltaire, deels for at gjøre mere levende Indtryk paa Publicum, deels vel ogsaa for at unddrage sig Frerons Tiltale, og dog tillige kunde gjøre Angrebet paa denne hans personlige Fiende

Tiende saa meget mere mærkeligt, udgav dette Skuespil for at være skrevet af en Skotländer ved Navn Hume, Forf. til Sørgepillene Agis og Douglas, og navngav en opdigtet Person, Jerome Carre, som Oversætteren deraf. Denne listige Opfindelse nyttede han end ydermere til at sprede blandt Pariserne et meget vittigt Brev under den foregivne Overs. Navn, hvori han endnu gav den omtalte Freron, hans uforsønlige Tiende, og Originalen til Frelon, nogle gandske ubarmhertige Stød; ogsaa kunde han under denne Maske fremdrage Stykkets Fuldkommenheder, og yde sig selv den Røgelse, han var saa kiar efter, og derpaa har han da ei heller sparet. Saaledes siger han gandske ligeslem i sin Fortale: "Dette Stykke synes os af dem, der kunne lykkes i alle Sprog, fordi Forf. maler Naturen, der er eens overalt." I denne Tone bliver han da ved at udbasune Stykket, under Skin af at lade dets navnkundige Forf. vederfares Ret. Men den Roes, som endda falder Anm. allermærkeligst, er denne: "Det som har opvakt vor levende Forundring i dette Stykke, er, at Stødet, Tidens, og Handlingens Eenhed der saa punktlig ere iagttagne." Anm. vil ei her undersøge, hvorvidt de tvende første Eenheder virkelig ere Fortienester, for saavidt de ei staae i nødvendig Forbindelse med den tredje; eller om de ei skulde være en Vedtægt, optaget efter det græske Theater, hvor Choret's Forblivende paa Scenen havde indført den, og som vi uden Grund blot for dens Eldes Skyld holde Hævd over; men er end Stødet's Eenhed en Fortieneste, da har dog neppe Voltaire Grund til at gjøre sig meget til af den i dette Stykke. Scenen begynder i Caffestuen; Lindanes Bærelse er ved Siden deraf, men saaledes at man ei kan see det. I første Act kalder Verten Polly ud i Caffestuen, det gaaer an; men strax derpaa kommer Lindane selv ud af sit Bærelse, for at snakke under 4 Vine fortroelig med Polly; gjorde hun ei dette sikrere i sit Bærelse? Er det sandt, at man

mere

mere bør see paa Stædets Rigtighed end dets Eenhed, da er allerede her det første opofret for det sidste; thi unægtelig er den offentlige Skienkestue ei det rigtige Sted at tale om sine hemmelige Anliggender i. Det samme kan man sige om anden Act, hvor Ladi Alton banker paa hos Lindane; uden Tvivl var det her meget rigtigere, at hun gik ind, end at den beskedne frygtsomme Lindane kom ud til hende, da hun dog kunde vente, at deres Scene vilde blive af det Slags, som det er høist ubehageligt at have Vidner ved. Men endnu værre er det i 6 Scene. Freport kommer ind i Skienkestuen, og taler med Fabricius, han hører tale om Lindane, og falder paa at vilde drikke sin Chokolade inde hos hende, han støder Døren op til hendes Værelse, og gaaer ind. Da han altsaa forlader det Værelse, han er i, og gaaer ind i et andet, maae dog vel Stædet forandres. Ogsaa hører man, at Fabricius vil først have Lindanes Tilladelse til at bringe ham Chokolade der, ogsaa klager hun over, at han kommer saaledes ind til hende; altsaa er de jo dog nu ei i Skienkestuen! hvor bliver her Stædets Eenhed af? der siges vel i en Note til Originalen, at der paa Theatrerne i Lyon, Marseille, og andre Stæder, var paa Theatret et Kabinet ved Siden af Kaffeestuen, saa man altsaa har kundet see begge paa engang; men dette maae Anm. tilstaae, han ei saa rigtig kan forestille sig. Paa vor Skueplads bevares rigtig nok Stædets Eenhed, thi der kommer Lindane klistret ud, og sætter sig i Skienkestuen; men dette er dog vel i højeste Grad at synde imod Sandsynligheden, og desuden kan man da aldeles ei begribe, hvad alt det er, hun klager over, at han er kommen til hende, da hun tvertimod kommer til ham. Virkelig vilde en Machinmester faae meget at gjøre, hvis han skulde iagttage Stædets Rigtighed i dette Skuespil.

Hvad Handlingen angaaer, da er der nok for saa Situationer i dette Stykke til, det skulde gjøre megen Effect. Lindane klynker, og klager nok, men man
 ser

feer hende ei i nogen synderlig Ulykke, naar man und-
 tager den ene korte Situation i femte Act, hvor hun
 er i Kamp mellem en Datters og en Elskerindes Følel-
 ser. Den Fattigdom, der skulde gjøre hende interes-
 sant for os, kan neppe udrette det, da vi intet see der-
 til, og ei mærke, at den i nogen Henseende trykker
 hende. Fattigdom selv er overhovedet en temmelig
 utheatralsk Ting, naar man ei veed, at gjøre den rig-
 tig ved sine Følger. I Troe ingen forvel, tage vi
 Deel i Frue Dormins tunge Kaar, fordi de udsætte
 hende for Bertens Grovheder, og — hvad endnu er
 værre — nøde hende at modtage Hielp af en Thorek.
 Det eneste, Lindanes Armod her udretter, er, at den gi-
 ver Freeport Anledning til at vise sin Vædelmodighed;
 ogsaa er Freeport virkelig den interessanteste Person i
 Stykket. Han har ogsaa, som Lessing fortæller, gi-
 vet Anledning til, at de Engelske har omplantet dette
 Stykke paa deres Grund under Navn af den engelske
 Ridsmand, hvor denne Rolle endnu er bleven be-
 tydligere. En italiensk Oversætter har derimod gjort
 ham til en venetiansk sød Herre, en Forandring, som
 ei kunde tænkes uheldigere. Freeports Rolle var i Anm.
 Tanker ogsaa den, der lykkedes allerbest ved Forestillin-
 gen. Hr. Gielstrup sagde den med en jævn tør Værlig-
 hed, som var gandske fortreffelig, og som gandske yp-
 perlig characteriserede den Mand, der var underlig, uden
 selv at vide, han var det. Han var baade Humorist og
 veldædig uden Stoi, uden Prætensioner; kort sagt,
 det hele gjorde Hr. Gielstrup uendelig Værd, han var
 naturligere, end hans danske Forgænger, og havde
 meer Energie, end Desessarts, af hvem Nam. saae
 denne Rolle i Paris. Een eneste ubetydelig Ting
 maae Anm. imidlertid indstille til Hr. Gielstrup selv:
 om ei Begyndelsen af den Replik: "Jeg har gjort
 en Reise til Jamaica" ligesaavel som Slutningen,
 burde henoendes til Lindane. Frelons Character gjør
 hos os ei den Sensation, som i Frankrig. Deels
 gjaelder det om os, hvad Lessing siger om de Tydske,
 at

at vi. overhovedet ere for ligegyldige mod alt, hvad der angaaer vor Litteratur, til at bekymre os meget om dens Epyesluer. I det mindste skulde saadan en Character, for at interessere os, være dansk; være med eet Ord, som Skriver i *Harlequin Patriot*. Ogsaa havde den vel i Frankrig selv gjort mindre Opsigt, havde man ei erkendt *Freron* deri, og hyad endnu er det værste, havde han ei selv havt den Ubesindighed at gienkende sig deri. Om imidlertid *Freron* virkelig havde været den foragtelige *Karl*, *Voltaire* vilde udskrige ham for, kan man dog nok ei undskyldte den utilladelige Hævn, at bringe ham personlig paa Theatret. Om endog den afbildede Person fortjener Røvelsen, er det dog at fornødre Theatret, naar man saaledes bruger det til en Gabestok; og fremfor alt maae man frygte for, at *Raden* ogsaa kunde komme til Folk, som ingen anden Brøde havde, end at mishage en Digter eller Skuespiller. Lessing troer, at *Voltaire* havde taget denne Character af *Goldonis Caffehuus*, hvor der rigtig nok er en *Don Marzio*, som ligner ham meget; ogsaa omtaler *Voltaire* i sin Fortale *Goldoni* paa en Maade, som vel kunne bestyrke denne Mistanke. Da imidlertid *Goldoni* i sin Biographie intet melder derom, hverken hvor han taler om sit Caffehuus, og heller ei i Anledning af hans egen Oversættelse af *Skotländerinden*, maae han dog ei have troet, at den franske Digter her havde begaaet noget Plagiat.

Anm. har yttret sin Meening om *Lindanes* Rolle; han maae tilføie, at *Isr. Astrup* især i de første Scener ei syldestgjorde den Forventning, hvortil hun har berettiget ham. Hendes Tone forekom ham især i første Act noget sergmodig og slående, hvortil vel Rollen i høi Grad frister, men som man af en af vore beste og smagfuldeste Actricer dog ei venter sig. Skønne vare derimod især hendes Scener med *Ladi Alton*. Endnu maae han gjøre hende opmærksom paa en Oversættelses Feil, som findes i hendes Rolle. "Et edelt Hierte" siger hun i 7 Acts 2 Scene, kan være ubedrageligt
mod

mod 1000 Anfald." Dette giver slet ingen Mening. "Et ædelt Hierte holder Stand" skulde det i det mindste hedde, for nogenlunde at udtrykke Originalens Mening. Anm. er saa vis paa, at Jfr. Astrup optager hans Erindringer vel, at han med Svaresmandens gunstige Tilladelse ei engang vil gjøre hende en Compliment for det.

Det er andensteds erindret, at Ladi Alton vel burde være i en ung Actrices Hænder. Er det ei en Dame, som Grandisons Olivie, en Mandinde, hvis Skønhed kunde fængsle i første Dieblis, men hvis voldsomme Carakter affrækkede siden, da falder der et meget slet Lys paa Murrays Carakter. Den Scene, hvor Monrose erkliender Murray, burde der i Anm. Tanker være mere Liv i; baade burde den gaae Slag i Slag, og tillige alle Personer være i Bevægelse; Monrose trække, Lindane i samme Dieblis kaste sig for ham, Fabricius løbe ængstlig imellem ham og Murray, Freeport haste hen for at trække ham igien til Side, Murray rolig, men hurtig lægge Papiret fra sig, trække og kaste Raarden, alt det maae skee i en Haandevending. Det er uden Tvivl i Følge en gammel Tradition, at Polly, naar Freeport spørger: er Lindane da Tomfrue? svarer med en betydende Langsomhed: ja! og jeg saamænd ogsaa. Ved dette tilfatte saamænd, og ved denne Tone faaer denne Replik en med Pollys Carakter høist upassende Tvedydighed, thi hendes Mening er blot, at ingen af dem er gift, og jo lettere, jo flygtigere det siges, jo rigtigere er det.

L i t t e r a t u r.

Udskillige af Læseres Læsere have spurgt Anm., hvad det var for et Skrift til Jfr. Fredelunds Forsægtelse, han nogle Gange havde omtalt. Han holder det altsaa for sin Pligt at underrette Publicum, at der allerede for nogen Tid siden hos Bogtrykker Christensen er udkommen et Product kaldet: Velfortient Svar til Rigsbenhavns Dramaturg o. s. v. Fors., der synes en stor

Forsvæger af Jfr. Fredelund, er egentlig bredd, fordi Ann.
 havde beklaget hende, at hun havde maattet vise sig i en
 Rolle, som udsatte hende for en usordeelagtig Sammen-
 ligning med en gammel og fortient Actrice, der for ei
 saa meget længe siden med almindeligt Bihold havde spilt
 denne Rolle. Gierne vilde Forsf. indbilde Publicum, at
 Ann. af Partiskhed for Jfr. Astrup ei gierne havde seet
 denne Rolle givet af Jfr. Fr.; men uden at tale om, at
 den første, hvis hendes Værd ei noksom var erkendt, nød-
 vændig maatte vunde ved, at kunde lignedes med en aldeles
 nybet Actrice, ligger en Afhandling i Lommebogen skreven
 1787 for Publici Øine, hvoraaf man kan see, at det er
 ei blot i dette enkelte Tilfælde, Ann. ugiern saae en god
 Kunstnerindes Nødværelse betroet en Begynderinde, men
 at det hos ham er Grundsætning grundet paa Erfaring,
 at det er den største Ulykke, man kan gjøre Begynderinden,
 enten denne saa er Jfr. Fr. eller hvo det er. At han imid-
 lertid har erklæret det en uforvarlig Forsvovenhed af
 denne at spille Louise, er med Svarskriverens Tilladelse ei
 sandt; han har beklaget, ei bebrejdet hende; thi det staaer
 dog vel ei til hende, hvad hun vil spille eller ei? Jovrigt be-
 hager han at lade Ann. høre, at Louise ei er sværere, end Eu-
 genie, og at Jfr. Fr. som Eugenie har afvungen Ann. Laare.
 Herved er blot den siden historiske Omstændighed at anmærke,
 at Ann., da Jfr. Fredelund spille Eugenie, var i Hamborg;
 saa langt kunde da vel hendes Spil ei virke; ligesaa sitre
 ere flere af hans Efterretninger. Saaledes bebrejder
 han Ann., at han hverken har tordet tale om vor nu-
 værende Ariadne eller Emilie, fordi begge disse spille efter
 en Actrice, der fortjener hans Høiaarselse udeelt. Imid-
 lertid findes begge disse Roller anmeldte i sidste Mars Mor-
 genpost med al den Frimodighed, Ann. troer, at skulde
 tvende Actricer, der have Fortjenester nok til at kunde taale
 Sandhed. Endelig opfordrer Forsf. vor Skuepladses Dier
 til offentlig at forsvare de af Ann. dadelde Begynderer, og
 smigrer sig med, hans Exempel skal formaa Skuespillerne til,
 offentlig at frabede sig dennes Røttelser; da denne som en
 blot Theoretiker ei maae bedømme Skuespillernes Værd, og
 uagtet Forsf. som erklærer sig for en fuldkommen Lægmand,
 erkender sig competent dertil. *Quiescat in pace.*

Dramatiff og Litterariff Tillæg til Morgenposten.

No. 9.

den 2 Marti 1792.

For me, by Nature formd to judge with phlegm,
I can't acquit by wholesale, nor condemn.

The Rosciad.

Til Skotlanderinden, Kierligheds Magt, Ballet.
Fredagen den 17de Foregivne Læxerie og Balletten Lina og Malwais.

Mandagen den 20de Jeppe paa Bierget og Balletten *le Diable a quatre*.

En udsørlig Udvikling af Hr. Gielstrups Mesterspil i dette Stykke findes i dramaturgiske Samlingers tredie og fjerde Hefte, hvortil Anm. saa meget hellere vil henvise, da han ei blot har den af sine egne Sagtagelser, men og af Kunstnerens egne skriftlige Anmærkninger, og altsaa kan være des sikkrere paa dens Naalidelighed. Det var høilig at ønske, at flere af vore tænkende Konsinere vilde optage Hr. Gs. Skik, at gjøre sig en skriftlig Characteristik over sine vigtigste Roller: ei allene stode de da ei Fare for at forvildes igjen fra det rette, naar de engang havde fundet det; men disse deres Anmærkninger vilde tillige blive en sand Skat for Skuepladsen, og de vilde dermed, naar de engang forlode Banen, kunde efterlade deres Eftermand deres Aand, og ei blot deres Røppe.

Tirsdagen den 21de Landsbyepigen, og en Entree.

Torsdagen den 23de Stregen i Regningen, Lustspil i 4 Acter af Jünger. Endelig synes da den tunge Skiebne at formildes, som ei har vildet, at man skulde kiende denne næst bedste af de nulevende tydske comiske Digtere, uden netop af hans fletteste Arbejder.

Endes

Endelig sage vi da eet af hans virkelig gode Lytspil opført, og nu vil det da vel ei vare længe, før end hans aabne Brevverfning, og hans Rioler fra Lyon ogsaa ville komme paa vor Skueplads. Dette, saa megen Vittighed, saa mange sande comiske Scener det end indeholder, bærer dog fiendelig Præget af, at det er mellem hans første Arbejder. Saaledes er uagtetlig 4 Act den tomme i Stykket; saaledes burde nok ogsaa Lieutenantens Heltegierning været noget omtalt i de foregaaende Acter, hvortil der maaskee havde været Leilighed i Tjenerens Monolog, hvor han sammenligner sin Herre med Epicur og Alexander; saaledes gaar, og komme Personerne nok undertiden uden synderlig Anledning. Forestillingen var i det hele meget moersom; da Stykket er gientaget Mandagen den 27 Febr., vil Anm. her tage begge disse Forestillinger under eet.

Stykket aabne Charlotte, Oberste Hizzigs Niece (Anm. holder i øvrigt ei af, at en hidtig Oberst hedder Oberste Hizzig, dette ligner saa meget den gamle Hansvurst-Comødies karakteristiske Navne) og hendes Pige Nette (Mad. Preisler og Mad. Gielstrup). Charlotte seer længselsfuld og begierlig ud af Vinduet, Nette staaer bag ved hende med en Hat, hun skulde have paa, men er løbet fra. Da Anm. her træffer paa to Actricer, som formodentlig maae være af dem, det hedder, han ei tør laste, siden de ere af dem, han allerøstest har Anledning til at rose, maae han dog her give en Prøve paa det modsatte. Er Charlottes Bendinger for det Vindue naturlige? og bør Nette vel laste Hatten fra sig, før hun siger: Saa kan hun sætte den paa selv? Var overalt Charlotte ei mere den overgivne Pige end den vittige Frøken? Anm. havde den Fornøielse at see Stykket i sin Nyhed spilt i Leipzig af det bondiniske Selskab, som det var skrevet for; meget mueligt, at Mad. Reineskes Characteristik i denne Rolle har bestemt hans Ideer derom; imidlertid troer han i Følge den sande Agtelse han har for den danske Kunstnerinde, ei at burde tildageholde dem. Den,
Char.

Charlotte ventede efter, var Assessor Brandt, Hr. Röhne, som hun ved sin Faders Testament er bestemt til at ægte. Han kommer, og nu høre vi, hun ei vil have ham, og han heller ei hende, og at hun egentlig længtes efter ham, for at faae dette aftalt. Efter nogle Omsvøb og Complimenter komme de begge ud med Sproget; og her maae Ann. atter spørge Mad. Preisler, om ei den Repl. "finder de ei Hr. Assessor, at det var den dummeſte Streg, min Fader kunde gjøre, at bestemme os for hinanden! maae siges meget hastig, og komme gandske ovenbuckfende paa ham, naar hans: O jo! skal blive naturligt? der var i øvrigt nogen Forvirring i denne Scene, som gjør, at Ann. ei troer, at burde gaae videre i Detail af dens Udførelse; han kiender Mad. Pr. forvel til, at troe at behøve at sige hende, at just det, der gjør Vittigheder, og især quindelige Vittigheder interessante, er, at de siges uden Prætension, uden Vægt; og at hun allermindst behøver at give dem Vægt, hun, som kan være saa vis paa, at intet Ord af hendes Mund falder til Jorden. Charlotte og Assessoren eenes end videre om, at han elsker hendes Cousine Henriette. Hun lover at hielpe ham i denne Kietlighed, og i sin Glæde staaer han sine Arme om hende. I det samme kommer Obersten (Hr. Mused) til, og seer dette Favnetag, og tiltroer det naturligviis en gandske anden Aarsag. I sin humoristiske Jovialitet vil han, for ei at have forstyrret dem, at de skal kyskes i hans Paasyn; Assessoren staaer forlegen, og den skalkagtige Charlotte, som har sin Glæde af at forplumre ham, om det saa skalde koste hende et Kys, siger sit Skielmske: "Han vil ikke, Oncle!" som Mad. Preisler sagde gandske deilig, (Mad. Reinecke forberedede det ellers ved at gjøre en Tour rundt om Assessoren), Assessoren kysser hende da, og i det samme kommer Henriette (Hr. Morthorst) til, som Obersten i sin Glæde maae fortælle den i hans Dine ubegribelige Ting, at Assessoren havde havt Betænkkeligheder ved at kysse Charlotte. At han har kysset hende, er naturligviis Henriette ſlet ikke tilpas. Om hun imidlertid

ei røbede sig her noget for fiendelig, om ei baade hendes første Replik var for stærk, og hendes Overgang, da hun spurgte: De maatte nøde ham til det? for marqvert, vil jeg indstille til Isr. Worthorsts egen Bedømmelse; hun giver i øvrigt denne Naturens elskværdige Datter med den hende saa egne Sandhed, og Uskyld. Obersten gaar for at føie Anstalter til Charlottes Forening med Assessoren; denne, som allerede i Oberstens Nærværelse ei har kunnet holde sine forelskede Dine fra Henriette, staaer nu efter hans Bortgang stum, ligesom hans Elskede. Charlotte betragter dem, vinker ad Henriette, tager hendes Haand, lægger i Assessorens, og gaar leende bort. Denne stumme Scene udfører Mad. Preisler gandske ypperlig; hendes Munterhed er forenet med saa megen Ynde; — dog — det er af det, man maae see; beskrive det kan man ei. Assessoren og Henriette er ene, og Henriettes ingenu Character udvikler sig. At Jünger her lidet har rystet paa Haanden, at hun hist og her er snarere en enfoldig og barnagtig Pige, end en uskyldig, tør Ann. ei saa gandske nægte. Dobbelt Tak være derfor den Skuespillerinde, som ei alene saa ypperlig udfører, men endog ved sit Spil berigtiger denne Rolle. Deriblant maae jeg især nævne det i hendes Mund saa nydelige Sted om hendes Haand, som han flemmer. Overalt er denne hele Scene fra hendes Side saa skøn, hendes Ingenuitet saa interessant, at man vel kunde fristes til, som Assessoren i følgende Monolog, at anbefale de Damer, som altid skal maskere sig, at laane Uskyldighedens Maske, hvis man ei af idelig Erfaring lærte, at der ingen Maske er, som lettere af ublændede Dine er kendes for det, den er.

Scenen forandres nu, og vi see et andet Kammer i samme Vertshuus, hvor Opv. Conrad bringer den fraværende Lieutenant Hizzig en tarvelig Frokost, som Lieutenantens Tiener Johan i hans Fraværelse modtager. I Anledning af Conrads pene Toppe (hvor Ann. havde ønsket ei at gienfinde samme Frisure, som i Uysgierrige stødte ham) erfare vi, at Obersten tilligemed
de

de to Frøkener og Kammerpigen er kommen forrige Dag, og at Conrad er forliebt i Kammerpigen. Som de tale om hende, kalder hun uden for paa Conrad, hvorpaa Johan inviterer hende ind. Her maae Anm. først erindres, at Hr. Lindgren nok accentuerede urigtig, da han sagde: "Conrad er her" i Steden for: "Conrad er her." Nette kommer ind, men løber strax igien. Johan bliver ogsaa forliebt i hende; Conrad gaaer, og Johan beslutter at prøve sin Herres Froekost, samt at drikke først Kammerpigens, og siden sin Herres Staal. I det samme kommer hans Herre til, tager Glasfen, og takker for den sidste Staal. Han studser over, at finde alting indpakkert (hvilket Johan under sin første Monolog gjorde, og hvor man fristes til at troe, at Stole og Borde ere indpakkede med; thi i Værelset findes intet, uden det Bord, Conrad kommer med) og gienkalder sin forhen givne Ordre, at reise bort, siden han i Nat har vunden 240 Ducater paa Hierterdame. Uagtet Hr. Preisler behagede Anm. mere anden Aften end første, forekom han ham dog endnu for blød, for lidet den raske Bagabond og Soldat. Han begynder nu at tale om en kion Pige, han har seet her i Huset; Johan, som troer, det er Nette, bliver i Begyndelsen gandske stude, til han endelig kommer efter, det er hendes Frøken, Lieutenanten har seet i Vinduet. Hr. Lindgreen giver denne Scene, som overalt sin hele Rolle, med megen Lune og Sandhed, skiondt man ei kan nægte, han er for smækker, og for ung af Ansigt og Stemme, til at have tient i ti Aar hos Lieutenanten. Gandske ypperlig siger han det Sted om de Talemaader han frabeder sig. Et Sted som Anm. derimod, skiont ei formedelst nogen Brøde af Hr. Lindgreen, gierne ønskede udeladt eller formildet, er det om Konerne og Pigerne i det fiendtlige Land. Lieutn. gaaer atter paa Kaffehuset, for at fortsætte sine Operationer med Frøkenen i Vinduet, og Johan i Stalden, at tage Sadlen af Hestene, der stode sadlede til deres Vortreise.

Anden Act aabnes atter paa Lieutn. Værelse, hvor han sidder ved et tarveligt Middagsmaaltid, hvor han efter Sigende hverken har spist eller drukket, skiondt han
sidste

sidste Aften efter Maaltidet tog sig et Glas Viin for vore Dine. Han og Johan filosofherer om deres Forliebelse, (disse Repl. saavelsom de om Philantropinerne for Fædre, ere blandt dem, Hr. Lindgreen siger udmærket godt). Carl gaar igien til sine Operationer. Anm. tilstaaer gierne, at han i Almindelighed ingen Elsker er af disse Tienerscener, de smage, som Hr. Heiberg i sin Heckinborn anmærker, for meget af den gamle Comødie; imidlertid ere de her baade moersomme og nødvendige til Syffkets Udvikling; thi her lære vi, at Carl for 11 Aar siden er forskudt af sin Fader, for en italiensk Dandsersindes Skyld, med hvem han tilsatte for mange Penge. Scenen flyttes nu efter en Monolog af Johan hen i Oberstens Værelser, hvor Charlottes kommer ind tankesfuld over det, hendes Uncle vil gifte hende med Assessoren. Hun sætter sig ved Vinduet for at tænke, men neppe sidder hun der, førend hun siger: det tænkte jeg nok, sidder ei alt Officieren lige over for igien? Skulde der da ei være noget i Charlottes Adfærd, som røbede os, hun gik derhen i den Forventning. Overalt var denne Scene den, der mindst behagede Anm. af Mad. Preisler. Hun adresseerte i hans Tanker sine Mellemreplikker alt for meget ud til Parterret.

Obersten kommer til, og beklager, han ei har funden sin Advocat hiemme, der kunde opsætte Charlottes Egtekabs-Contract, og at han altsaa maae udlatte Brølluppet til næste Dag. Dermed er Charlotte meget vel tilfreds, og ytrer det Ønske, det endnu længere maatte forbales, om det saa var for evig, herved bliver Obersten bidst, fortæller hende, han kan ei give sit Minde dertil, siden han efter Testamentet skal have de 3 fjerde Dele af hendes Formue, hvis hun ei tager Assessoren, og at han ei vil berige sig paa sin Cousines Betsning; og ved denne Leilighed kommer han til at sige: den Fader skal endnu fødes, der skal gifte sine Døtre tilpas. Herved kommer Charlotte til at lade ham høre hans eget Forhold mod sin Son; om disse Repl. maae Anm. gjøre den danske Charlotte samme Anmærkning, som han forud gjorde den dresdenske: Medlidenshed taler i anden Tone, end egen Smerte; begge talte Carls Sag for heftig og for haardt. Endelig ytrer Charlotte den Formodning, at Assessoren maae ikke vil have hende; herover bliver Obersten opbragt, seer Assessoren komme, sætter sig for paa en god Maade at lokke det ud af ham, men tager, som Ordiproget siger, mod ham, som Ganden mod Hollænderen, hvorover denne forbløffes, og

lever

løber at tage hende. Nu gaaet han bort, møder Henriette, som kommer ind gandske forfærdet over hans vrede Udsende, og uden at see Assessoren løber hen til Charlotte, og spørger om Aarsagen; Charlotte siger hende da, at hun skal have Assessoren, derover bliver Henriette meget ilde tilmode, men saætt i det samme Die paa Brandt, og flyver med et Skrik gandske forskrækket og undseelig om paa den anden Side af Charlotte. Dette Sted gjør Hr. Northorst særdeles nydelig. Charlotte finder hende nu tilfreds ved at sige hende, hun ei vil tage ham, og nu skal de gaae i Raad, hvordan dette Giftermaal kan undgaaes. Men Henriette og Assessoren synke hen i forhelede Betragtninger, hvilket Charlottes endelig bliver vaer, og efter at have gjort sig lystig over dem — hvilket især sidste Aften var et Meesterstykke af Mad. Preisler — raader Assessoren at bortføre Henriette. Denne hele Scene er maaskee hendes allerbedste i Stykket. Gaare skönt giver Henriette og sin Deel deraf, og bialp hun med sit Foredrag nypperlig paa det Sted om Tyr-Ferne, hvilket ellers er saare overdrevet. Charlotte lover Assessoren nøiere Ordre, og sender ham bort at gjøre Anstalter. Neppe er hun ene, for Carl af en forsættelig Banvare kommer ind i Bærelset, lader, som han troer, han er paa sit eget, kaster Hat, Stof og Kaarde fra sig, og kalder paa Johan. Hun mærker snart hans List, og her følger den vittigste Scene i hele Stykket; imidlertid maae Ann. tilstaae, den gik ei efter hans Hoved, da Charlotte gaa sig for kiendelig blot; røbede for kiendelig, hun var indtaget i ham. Vi nok tilstaaer hun selv, hun frøgter for at røbe sig, men Fruentimmerne vide for vel at forstille sig, til at kunde dølge det for vedkommende, endog naar de have tilstaaet det for sig selv. Mad. Reinecke plai-santeerte meget friere og lettere, og lod Rosen mere, ligesom uforvarende falde. Ogsaa var Hr. Preisler mig for blød, for smægtende, ei raaff Karl nok til at behage en Charlotte. End een Anmærkning er, at han bad om et Baand, en Gløise, en Træad at hendes Manchette, og hun havde hverken Baand, Gløise eller Manchester paa.

Med Rosen gaar Carl hen at drikke sig et Glas Cham-
pagne Vin — ei Champagner Vin, som Hr. Fr. siger —
for at overlægge hvad der er videre at gjøre.

Fredie Act aabner Nette med Conrad; hun har et Brev
 fra Charlotte til Alffersoren, som Conrad skal gaa med. Con-
 rad vil have et Kys for det, og accorderer saa ivrig om det, saa
 han ei horer, hvor han skal hen med Seddelen. Hun gaar,
 og nu staaer han der da, som et Bæ. Disse Scener imellem
 Conrad og Nette gaar iesterlig fra begge Sider. Conrad vil
 nu have fat paa hende igien for at faae det Bekked, men tref-
 fer paa Overstien, som mærker Uraad, narrer Brevet fra Con-
 rad, og sender ham bort, medens han læser det; her maae Alm.

næppe den Omærksomhed af Hr. Muffed, at han anden Aften blev nedet ved Lyset for at læse dette Brev, en Ring, som ellers paa Skuepladsen sjelden iagttages, og som Hr. Købne i næstfølgende Scene forsamte. Af Seddelen erfarer Obersten, at der foranstalttes en Førførelse, og at Assessorens elskede Kl. 12 venter ham i næste Kabinet. Han giver Conrad Brevet igien, og beslutter at være selv i det omtalte Kabinet. Assessoren kommer Kl. 12 til Flugten, faaer Sedlen af Conrad, gaaer til Kabinettet, og treffer Obersten, denne lader, som han undrer over dette Røde, og nøder ham op med sig paa sit Kammer. Nu kommer Lieutn. med en droi Champagne Vins Veria, er, uden selv at vide af det, kommen ind af Bagporten, hvor Assessorens Vogn holdt, og skændes med Conrad, som har lovt Assessoren at holde Veien røddelig, og at tie med ham, men røber dog saa meget ved sin Dumbhed, at Lieutn. beslutter at bide, for at faa Loier, og neppe har han kiørt Conrad ud, førend Charlotte kommer, tager ham for Brandt, og leverer ham Henriette. Den paatagne Døne Hr. Br. i denne Scene betiener sig af, forekommer Anm. en stor Feil, da den nødvendig maae røbe ham; naar han derimod blot hvidsker, er hans Røst mindre fiendelig. Neppe er de borte, før Obersten og Assessoren, mellem hvilte alt er begyndt en Forklaring, komme ind i Skien-derie. Charlotte kommer til ved Sammielen, og seer, Henriette er i urette Hænder. De komme alle i yderste Fortvibelse. Obersten siger Brandt Grosheder, som denne beivarer ved at modtage hans Udfordring. I denne Replik hørte Anm. med Fornoielse, at Hr. R. anden Aften havde dæmpet sin Døne; dog var den vel endnu for stærk for den sande opbragte og modige. Ved en Scene mellem Conrad og Nette erfarer hun, at Carl er den, der er købet bort med Henriette. Johan kommer til, og under Paaskud, at hans Pns er gaaet ud, giver sig i Snak med dem; heraf følger ellers, at han under Begyndelsen af Samtalen maae beholde Lyset i Haanden; denne Scene, især det Sted, hvor han narrer Conrad med Kysset, gaaer fra alle Sider overmaade godt. Han og Nette holde Raad om at forelske sig hinanden.

Nu følger en Scene paa Vanderveien, hvor Vognen er gaaet itu, og Henriette seer, i hvad Hænder hun er, og erfarer, at hendes Mandmand er hendes Broder. Undtager Anm., at de maa see ei skulle komme ind fra Skoven, men fra den Side, hvor Huset er, og at hun ei bliver glad nok, da hun hører, det er hendes Broder, gjør Jfr. Morthorst denne Scene ganske uop-
perlig. Hr. Br. er mig derimod ei rask nok.

I 4 Act erfarer Obersten af en gl. Vagtmester Ewald, at Carl er hans Søn, og en brav og ædel Karl, som for sin Bravour er bleven Capitain. Denne Ewald spiller Hr. Knudsen mindre som en gl. brav Soldat, end som en Eisensvesser. Nu komme de igien, Henriette faaer sin Assessor, Carl erkien-
des af sin Fader, og faaer Charlotte, og Johan Nette.

Dramatiff og Litterariff Tillæg til Morgenposten.

No. 10.

den 9 Marti 1792.

Our scene precariously subsists too long
On french translation, and italian song.
Dare to have sense your self; assert the scene.

Popes Prologue to Cato.

Til Stregen i Regningen blev givet Balletten Vasker-
pigerne og Kiedelskitteren.

Fredagen den 23 Febr. Sværmende Philosoph.

Tirsdagen den 28de forstillede Utroeskaber af Barthe,
en Entree, og Lotte og Johan, Operette.

At den 40 Mars gamle Mondor i ingen Maade
er en Rolle for en Skuespiller af Hr. Frydendals Ud-
seende og Bygning, vil neppe nogen kunde nægte; og
unægtelig taber Stykket en heel Deel ved det, at denne
Medbeiler seer i det mindste lige saa ung ud, som de
tvende Elskere. Hr. Røhne er ei lykkelig i Dormilles
Rolle, hans Sprog har ei den Smidighed, og hans
Gang og Bevægelser ei den Lethed og Frihed, som den
høiere Comoedie saa nødvendig udkræver. Hr. Rosing
Balsain, undtager jeg den første Scene, hvor hans
Tone ei ret vilde staae mig an, da var han gandske
fortreffelig i denne Rolle, særdeles var Scenen mellem
ham, Dorimene og Angelique, fra alle Sider en Me-
sterscene. Angelique var Jfr. Astrup, og gav efter
Anm. Tanter saavel Elskerinden, som Damen, over-
maade vel. Dorimene Mad. Rosing; den høiere Co-
moedie er længe erkendt for det Sag, der vilde være
nok til at stadfæste denne Konstnerindes Noes, om hun
end

end ei var vor første Sørge-spillerinde. Den eneste Erindring, Anm. havde at gjøre imod hende, var den Anmærkning, at hun i de første Scener tillod sig vel mange og vel stærke Bevægelser af Overkroppen, en Feil, som hun i de muntre Roller ei altid er fri for.

Torsdagen den 1 Martii Stregen i Regningen. Fjerde Act har rigtig skilt dette Stykke ved det Bisald og det Tilløb, de trende foregaaende maatte have erhvervet det; thi med Scenen uden for Bærtshuset mellem Henriette og Carl er sikkerlig Knuden løst, og alt hvad der endnu staaer tilbage, kunde været sagt og gjort i to Minuter. Hr. Prof. Baden har i sine Anmærkninger til Horazes Digtkunst forkastet Capt. Abrahamsons Udtolkning af det bekjendte Sted:

Neve minor, neve quinto sit productior actu
Fabula, quæ pesci vult, & spectata reponi;
at dette Sted nemlig skulde saaledes forklæres, at Stykkets Fabel (dets Handling) ei bør endes før end med sidste Act; Hr. Professorenen mener, at det i saa Tilfælde var det samme, Horaz havde sagt tilforn: denigve sit quodvis simplex duntaxat & unum. I Anm. Tanker kan just nærværende Exempel vise forskiellen derimellem; thi sidste Act indeholder ingen ny Handling (Carls Avancement er saa uvæsentligt, at det ei kan komme i Betragtning) men den udstrækker kun en Handling, som allerede er til Ende. Her have vi da altsaa et Exempel paa en fabula minor actu ultimo, uden at derfor Handlingens Eenhed er forstyrret; vi fattes heller ei Stykker, hvori Handlingen ei er til Enden ved Knudens Opløsning, hvor endnu adskillige Hovedpersoners Skiebne er ubestemt (f. Ex. Victorines og den unge Vanderks i virkelig Wiise). Der som altsaa ingen philologiske Vanskeligheder modsætte sig Hr. Capitain Abrahamsons Fø. tolkning, forekommer den Anm. at være fuldkommen antagelig. Hr. Prof. Baden, der veed, jeg ærer ham, som min Væster, skönt jeg ei har den Lykke at kunne høre ham som

Som min Lærer, vil ei misliende min Hensigt med denne Anmærkning; jeg fremsætter mine Tvivl ei for at ophæve hans Mening; men for at give ham Anledning til at berigtige min.

Forestillingen af Stregen i Regningen var i overensstemmelse efter Anm. Mening heldigst denne Aften. Mad. Preisler gav sin Charlotte — skøndt han ei er gandske eenig med hende om Rollens Characteristik — endnu med mere Liv, Ynde og Natur denne Aften, end de foregaaende. Blandt andet gav hun et Par Gange de Ord: Hr. Assessor! en høist energisk og characteristisk Accent; overalt var Scenen med ham, saavel som den i anden Act med Charlotte og ham, særdeles heldige i Aften. Derimod var i Scenen med Obersten den Repl. "der gives og Fædre" meget for haardt til en gammel Mand og en Uncle, der staaer hende i Faders Sted. Det er i Anm. Tanker af de Repl., der bør formildes ved en dæmpet Stemme og nedslagne Tønde, og især ei understøttes ved nogen Gebærde. Mad. Gielsstrup, som Rummet i sidste No. nødde Anm. for kort at ile forbi, da hendes bedste Scener ere i de sidste Acter, gjorde af sin Rolle alt, hvad der kunde gøres. Hendes Scene med Conrad om Kalvhovederne, hun helst seer paa Fadet, om, at han ei vilde mangle Giester, om hans Gudsader Sælsyderen, var gandske mesterlig, saavel som den følgende med Johan. En gandske naragtig Virkning gjør det i sidste Scene, hvor Obersten siger: Nette har vel og sin? at i det Jo han svarer, Conrad bukter tilligemed, og Johan nu skjæder ham af Veien; imidlertid fortæller Hr. Lindgreen Tak, fordi han de tvende sidste Aftener havde den Opmærksomhed ei i sit Herstabs Nærværelse at gjøre saa mange Løier med Conrad, som første Aften. En Me-sterreplik af Mad. Gielsstrup var den i fjerde Act: Johan! dersom det gamle Ordssprog er sandt! med saa Ord, saa kort, som denne Rolle var, saa interessant vidste hun at gjøre den. Til de Erindringer, Anm.

har

har giort Hr. Lindgreen, maae han endnu tilføie hans Udtale af Ordet Amor! Denne Naade at udtale Ord galt paa, kan finde Sted hos dem, der lære fremmede Navne af Bøger, men aldrig hos dem, der kun snappe dem op i daglig Tale, og for Johan, der er vant til at see godt Selskab hos sin Herre, er den aldeles unaturlig. Ifr. Northorst spille sin Henriette overmaade godt; imidlertid kan han ei gandske billige hendes to første Repl.; vist nok er Henriette for uskyltig til, at kunde forstille sig; men hun er tillige for frygtfuld til at røbe sig saa kiendelig. Scenen med Assessoren sagde hun med den elskværdigste Ingenuite, især det, Jeg er saa gierne hos dem, med en indtagende Ærlighed. De første Repl. i anden Act leed maaſkee lidt under det, hun kom for seent ind, men det Sted, hvor hun seer Assessoren, var, som de forrige Gange, og Scenen, hvor de glemmer at overlægge for at see paa hinanden, meget nydelig. En ſlem Omſtændighed er det i den Scene, hvor Lieut. gaaer bort med hende, at der ei alene paa Scenen herſker den underligſte Blanding af Lys og Mørke, men at Udgangen er ſaa fuldelig oplyst, at Tilſkuerne ſee baade Henriettes og Carls Anſigter i det fuldeſte Lys, i det de komme hen mod Couliſſen, medens der er ganſke mørkt bag dem; ſaa at Alm. Naboe meente, de maatte, inden de gik, have ſagt, ſom det hedder i de gamle Herrehistorier: Lyst for, og mørkt bag! Ifr. Northorst Scene med Carl uden for Værtshuſet, er maaſkee den ſkønneste i Stykket, og gik ſærdels godt i Aften, da Carl mindre hang over hende. Overmaade nydelig gav hun det Sted, hvor han efter at have ſaaet Kyſſet, ſpringer tilbage, og leer hende ud; og ſaa viiſte hun i Aften nogen mere Deeltagelſe, da hun giensandt ſin Broder; gandske ſkiant blev hun undſeelig, da han nævnte hende hendes Aſſeſſor.

Da Ewald kiendelig er en Copie af Paul Werner i Minna, kan Alm. endnu ei finde Smag i den
ellers

ellers saa heldige Knudsens Behandling af denne Rolle. Endnu maae han gjøre sin Ven den liden Anmærkning, at det Sted: "han har med Tilladelse været her i ti Dage" betyder "han har været her i ti Dage med Permission fra Regimentet, i hvilken Møning Hr. Knudsen efter hans Tone ei syntes at tage det.

Balletten Kiedelskikkeren og Vaskerpigerne.

Fredagen den 2 Martii Chinasarerne, Syngestykke i to Acter af Hr. Heiberg, componeret af Hr. Concertmester Schall.

Jeg nægter ei, siger Digteren i sin Fortale, at Syngespillet er et ufuldkomment Drama, men at det er skadeligt troer jeg ei, saalænge som det finder Liebhabere, der paa en ustyldig Maade more sig derved. Anm. finder sig næsten fristet til at besvare denne Periode med det Spørgsmaal: men hvor har heller nogentid paastaet det? Kun de Syngespil, der lade Forstand og Hierte have Søndag, der vænne os til at gabe paa Optog og blændende Pragt, i Stæden for at betragte Scener af det menneskelige Liv, eller at moves ved Fjellehyttestreger og Gøglerværk, istæden for at fornøje os ved Afbildningen af vore egne Daarligheder, kun Alinerne og Orpheerne, Landsbyepigerne og Haandværksfolkene, disse og deslige Syngespil er det, man har erklæret for dramatiske Landeplager. Men hvor er den følesløse, der regnede, jeg vil ei engang sige Fiskerne og Høstgildet; men Steffen og Lise, og 3 Forpagtere, Skovbyggeren og Rosenbruden, Deserteuren og Ridsmanden i Smyrna til denne Klasse? og hvor var den frække vankundige, der i dramaturgiske Ting torde ytre sin Mening, og dog ei vidste, at de gamle Dramer, disse evige Mynstere, vare samtligen Syngespil? nei saa langt er det fra, at man kan gjøre Hr. H. det til en Brøde, at han skriver Syngespil, at man tvertimod bør være ham forbunden, at han stræber at bringe den comiske Operette under Fornuftens Herredom, ligesom Hr. Thaarup har gjort ved den rørende.

Sa:

Fabelen i dette Stykke er meget simpel. Merian, en Mand, der eier Viinhuset paa Toldboden, har en Datter Wilhelmine, der er forlovet med en Capt. Bergström, som er ude paa China; Faderen, som selv intet eier, vil ei tillade, at disse to faae hverandre, hvis Bergström ei har lagt sig noget til Bedste, ja han har endog ei havt ilde Lyst til at gifte hende med en gammel riig og styg Kancellieraad, hvilket dog Moses, en gammel ærlig Jøde, Merians og Bergströms Ven, ved sine Raad meget har hindret. Bergström kommer hjem, og har det Indfald at prøve sin Kiæreste, ved at give sig ud for fattig; Merian troer det, og siger ham reent ud, han i saa Fald ei kan faae Wilhelmine; Afsher en anden Jøde, der har Penge paa Bodmerie hos Capt., faaer Nys om det, og vil sætte ham i Slutteriet; Moses hører dette, vil udbetale Bodmeriebrevet, og sætte Wilhelmine i Stand til at tage Bergström, men nu aabenbarer denne, at han er en holden Mand, og Knuden løser sig selv. Egentlig er der ei nogen ret Knude i dette Stykke, og da Tilskuerne fra Begyndelsen af veed, at Bergström og Wilhelmine uden Vanskelighed faae hinanden, interessere de sig ei synderlig for nogen af dem; ogsaa er denne Deel af Handlingen — om jeg saamåa sige — kun Indfatningen for de comiske, og disse ere egentlig de, Stykket skylder sit Bisfald og sit Værd. Bergström har nemlig en Boutteleer, navnlig Jost, som er forlovet med Kiøderpigen, eller, som hun i vore Dage hedder, Jomfruen paa Viinhuset, Birgitte; han, som overalt er en naragtig Person, og som intet har riigt paa sin Reise, sætter sig for at prøve sin Donna paa modsat Maade ved at give sig ud for at være riig; og hun som venter sig noget fligt af ham, beslutter at revse ham for denne og andre Narrestreger, ved at indbilde ham, hun er gift. Disse Scener ere fulde af Lune, og især — hvad vel enhver fremfor alting ventet sig af en Heiberg — vrimsle af satyriske Træk. Især er deres Scene i første Act, hvor hun underviser ham i det

det nymodige Sprog, særdeles vittig og morende, skönt Critiken — der ved Hr. Heibergs Stykker overalt synes særdeles aarvaagen, maaskee af Frygt for, han skulde give den et Nap, hvis han sandt den sovende — yttrede nogen Tvivl, hyeden hende kom al denne Viisdom. Imidlertid troer Anm., at disse Scener ved deres Moersomhed, og vel tillige og ved deres mesterslige Udførelse fra Skuespillernes Side, gige de alvorlige Skade; i det mindste kan Anm. ingenlunde nægte, at han, saasnart han savnede disse to Personer, uophørlig længtes efter at see dem igjen. Saare vittig og pudseerlig er saavel Aschers Romance om Slutteriet, som det første Godechor. Derimod forekomme Wilhelmines Portaler over Moses i første Act's fjerde Scene Anm. temmelig indevungne; ligeledes troer han ei, at de alvorlige Arier, som han overhøvedet finder for lange, alle vegne ere vel anbragte; blant andre synes ham Bergstrøms første Arie at staae paa et upassende Sted, da denne nødvendig maae have Hast med at finde sine Forefatte, for desfor at komme til at opsløge sin Pige. Et godt Coup de Theatre frembringer derimod i Anm. Tancet Wilhelmines Romance, som Bergstrøm afbryder, kun skulde hun nok ei gaae frem paa Bredden af Scenen, og synge den ud til os, naar den udtryffelig bliver sunget for at fornøie Moses og Merian, som sidde bag ved paa Altanen; den Maade at synge alting til Parterret tager overalt en vederstyggelig Overhaand paa Scenen. Tvende Numere, som synes Anm. særdeles heldige fra Hr. Heibergs Haand, ere Duetten mellem Wilhelmine og Birgitte, og Duetten mellem Birgitte og Just. Da Anm. reent ud erkriender sin muskalske Ukyndighed, vil det vel ei interessere Hr. Schall meget, at høre, at Musikken i disse særdeles glædede hans ulærde Dre. Ligeledes erkriender Anm. sig ogsaa for ukyndig i den egentlige Dands, til at torde bedømme den med saa meget Bisald optagne Mellemact, saa meget endog Dandsen deri, blandt andet Mad.

Mad. Bjørns og Hr. Dahls Fandango behagede hans Die. Imidlertid kan han dog ei undlade at anmærke den meget naturlige og tillige comiske Maade, hvorpaa dette Divertissement benoueres, ved det alle disse Menneſker tilſidſt ei kan komme til rette om, hvem der ſkal dandſe. Derimod maae han erindre, at han troer, dette Divertissement havde bedre været henlagt efter Stykket, end mellem Acterne, hvor det afbryder Handlingen, og enten fiſler eller opholder Tilſkuernes Nyſgierrighed. Altm. maae i det mindſte tilſtaa, han fornøiede ſig mindre over dette Divertissement, end han uden Tvivl vilde have gjort, naar han ei havde havt Joſt og Birgitte i Vente.

Blandt de ſpillende Perſoner vil man af det foregaaende let ſlutte, at han ſætter diſſe tvende øverſt; Mad. Preisler var Birgitte, og jeg vilde erklære denne Rolle for det ſkønneste Pendant til hendes Liſette i Syngſygen, hvis ei Rollen ſelv havde ſaa ſtore Fortrin for den anden. Hun gav den med alt det Liv, den Munterhed, og den Tækkelighed, der er hende ſaa egen, og — hvad der iſær gjorde den eſtkværdig — var frie, ja overgiven, uden nogenſinde at blive gemeen. Hendes: jeg beder mangfoldig! hendes ſaa ſaare comiſke Foredrag af Duetten med ham; hendes: Man taler Golt! dit Gæ! hendes: at lære paa Hr. Philoſophen, ſaa meget ſom han behøver, og jeg ønſkede; var Meſterſtykker af Lune og Munterhed, men iſær hendes jeg ſlipper dig, og vædder dog, du ikke kan gaae; det blev ſaadan ſagt, at man følte, hun kunne gierne vædde, for hun vandt viſt; ſaare godt gav hun ogſaa ſin ſølgende Viſe, Med eet Ord, den hele Rolle var Hr. Heiberg og Mad. Preisler fuldkommen værdig. Ligeledes var Hr. Saabye, ſom Joſt, ſin Digter og ſin Medſpillerinde værd.

Dramatiff og Litterariff Tillæg til Morgenposten.

No. II.

den 16 Martii 1792.

The genuine representer of nature on the stage, is as rarely to be found, as the fine painter of manners in a dramatic story.

The Life of Dav. Garrick by Davies.

For ei at stille den høist morsomme Gøst fra hans henderivende Medspillerinde, maatte Anm. i Slutningen af forrige Blad, nævne hans Mesterspil; uagtet Rummet der ei tillod at sige mere derom. Anm. har med Længsel ventet paa Gientagelser af dette Stykke, i det Haab, at kunde sanke Jagttagelser til dette Pærs nsiere Characteristik, at kunde sige, ei blot hvormeget, men og hvorfor de behagede ham. Tirsdagen den 6 Martii, da det anden gang blev givet, kunde han ei være tilstede, og var — siden det var Syngespildag — heller ei udtrykkelig forpligtet dertil; efter den Dag er det ei spilt; han kan altsaa her blot tilføie den almindelige Anmærkning, at Hr. Saabye i Gang, Stilling og Adfærd havde med saa meget Held, og saa smagfuld en Troeskab copieret den nyelig hjemkomne Chinafarers Bæsen, at endog de, der vare meest bekiendte med denne Menneſteklasse, beundrede hans Fremstilling deraf. Den ædle retskafne Jøde Moses, blev ligeledes overmaade vel givet af Hr. Knudsen; med en Smag, som Anm. med Kornøielse i lige Tilfælde ofte har lagt Mærke til, vidste han at nedstemme Dialecten, saa at den beholdt sit characteristiske, uden at falde i det latterlige. En særdeles skøn Replik af ham var den,

den, hvor det gjorde ham ondt, at Bergstrøms Velsstand betog ham Leiligheden til at vise sin Erkiendtlighed. Hr. Gielstrups Ascher gjorde en meget skøn og stærk Contrast til denne Moses. Han var den sande Stockjude, som Lessings Nathan kalder dem.

Mandagen den 5 Martii Feiltagelserne, Comœdie i 5 Acter ved Goldsmith. Dette overmaade morsomme, og i det hele særdeles vel spillede Stykke, havde et saare maadeligt Tilløb; desmere Noes fortiene vore Skuespillere, at end ei denne Omstændighed kjælede deres Hjerter for at give Stykket saa got mueligt. Tony Lumpkin, atter en overmaade lykkelig Rolle af Hr. Gielstrup. Han giver den i Anm. Tanker med alt det characteristiske af et naturligt got Hjerter og got Hoved, kun forstømt og forstømt ved Opdragelse. Hans Scene, hvor Juvelerne er borte, er især en ganske ypperlig Scene af ham. Særdeles skøn er ogsaa Mad. Preislers Trine; den Elskværdighed, det Liv, den Lethed og Sædthed i Diction, som er hende saa egen i dette Slags Roller, har her fuld Leilighed til at vise sig, særdeles i hendes Kiølderpige Scener; disse giver hun overmaade nydelig. Hr. Astrup, der giver sin Constance al den Interesse og Sandhed, denne noget tørre Rolle er i Stand til at modtage, maae Anm. blot gjøre den Anmærkning, at det uden Tvivl er en Overseil, naar der i hendes Rolle spørges: om den sidste Tidende har været for rørende? Lovell hedder ei Tidende, men Roman, Fortælling; hvilket og enhver ved første Diekast vil see at være mere passende; thi hverken er Tidender Damelecture, heller ei det gierne deres Feil, at være for rørende. End videre maae han erindre — hvilket dog ei egentlig angaaer hende — at den Scene, som hun forresten giver særdeles vel, hvor Tom faaer Brevet fra Hastings, taber særdeles i sin Sandsynlighed ved det, Ladi Hardcastle holder sig for meget op i Baggrunden, og vender dem Ryggen under Begyndelsen deraf; thi saa paapassende

og snedig en Pige, som denne Constance viser sig at være, maatte i den Tiid hundrede gange have faaet Leilighed til at give Tom den nødvendige Advarsel. Hr. Preisler gav sin Hastings med megen Fiinhed og skion Conversations Tone. Efter Stykket en Entree.

Tirsdagen den 6 Chinafarerne med tilhørende Divertissement.

Torsdagen den 8de, Greven af Olsbach, Skuespil i fem Acter af Brandes. Dette Stykke, som Ann. maae tilstaae at være ham det kiereste blandt denne Digters, og det lykkeligste blandt dem, der have behandlet samme Emne, har ei beholdt det Visfald, dets første Forestillinger syntes at love det, og som dets virkelig, i det hele, meget gode Udførelse forviente. Unægtelig har det fra Konstens Side betragtet sine Feil, saaledes er det Coup de Theatre, hvorved det opdages, at Frue Ortheim er Olsbachs Emilie, saakiævt og usandsynligt som mueligt, overalt er den hele Plan kun maadelig anlagt; men mod Schlensheimernes og Henrietterne er det dog et sandt Møsterstykke, og man kan heller ei negte det interessante Characterer, og ganske lykkelige, skiondt ei saavel indleedte Situationer.

Hovedrollen i dette Stykke, Grev Olsbach, havde Hr. Rosing. Mænd af Stand og den store Verden ere overhovedet de Roller, hvori Ann. allerhelst seer denne fortiente Kunstner; han har en vis simpel Noblesse og en ophøiet Medlidenhed, som er meget characteristisk i disse. Hans Minister Scener, den første med Kulpel, den med Bernin og Stornfels, og især de med Baronen, fornøiede derfor Ann. overmaade meget. Den Superioritet, han havde over den vilde og opbragte Yngling, den venlige, men tillige værdige Tone, hvori han i Almindelighed talte med ham; den Følelse af sin Superioritet, der dæmper hans Vebreidelser, selv, naar han er vreed, s. Ex. ved: "De maae komme Dem, og især sidste Acts 8 Scene, vare uendelig skion."

flønne; mindre tilfreds var Anm. med Olshachs sære Syn i 1ste Acts ottende Scene, om hvilket han imidlertid maade tilstaae, det er lettere at sige, hvordan det ei skal gøres, end at udfinde et passende Foredrag dertil; dette var Anm. for declamatorisk og kunstlet; saaledes var han heller ei gandske fornøiet med hans Fortælling af sin Historie i anden Acts 8 Scene, især med det Sted: *Min lastværdige Omsorg.* Hr. Saabye Baron Birkevitz; da dette Stykke først kom paa Skuepladsen, erindrede Minerva, at denne Rolle blev taget for meget, ei blot fra den foragtelige, men og fra den latterlige Side; dette havde Hr. Saabye i Aar aldeles rettet; han var virkelig den, vel forvildede, men i Grunden elskværdige Yngling, som en Olshach med Ret kunde holde af; især gav han sin Scene med Greven i femte Act overmaade flønt. Scenen med Stornfels, som især foranledigede hiin ovenmeldte Anmærkning, var denne Gang stemt i en meget rigtigere Tone, naar man kun undtager den eneste Repl., det var som Fanden, hvor Hr. Smaaske drev det ham i Rollen foreskrevne Anstød af Frygt en Emule vel vidt. En slem Omstændighed var det, han kom til at kalde Stornfels en gammel Esel, i Steden for en gammel Drn.

Minerva erindrede ligeledes den Gang, at Hr. Preisler tog Stornfelses Character fra en alt for latterlig Side. Denne smagsfulde og tænkende Kunstner havde, rimeligviis uden at erindre sig hiin Erindring, denne gang valgt en langt rigtigere og mere passende Character for Rollen, og behagede Anm. særdeles deri, flønt han maade tilstaae, at Schrøder og Reinecke have indprentet ham et andet Ideal for de gamle militære Roller, end det stærke og vægtfulde Foredrag, hvormed de gives paa vor Skueplads. En tilfældesløs Tone synes ham mere karakteristisk, for disse mørke menneskefiendste Humorister, end denne understøttede Recitation. Dette være imidlertid sagt uden

i mind,

i mindste Maade at vilde dadle Hr. Pr., der saa overmaade vel udsørte den Maneer, han havde valgt sig. Det eneste, der var at erindre imod ham, var, at hans Uniform langt fra ikke havde det flette Udseende, som han og alle de øvrige snakkede saa meget om; en gammel sammenknappet Militair Frakke vilde maaskee have været det bekvemmeste til at svare til den saa meget omtalte Armod, uden dog at blive anstødeligt for vore Dine.

Den Indvending, Anm. her har gjort i Henseende til Obersten, maae han ogsaa gjøre om hans Datter; uden at tørde give sin Mening om, hvad der vedkommer Dammernes Toilette, forekom hun ham saaledes klød, at hun uden den Betænkning, som hun i 3 Acts 9 Scene yttre, overmaade vel kunde lade sig see for Standspersoner, han veed endog ei eensgang, hvordan hun i sin dybe Sorg kunde være mere standsnæssig klød. En simplere hussligere Dragt, og et huusligere Hovedtøj vilde i hans Tanker bedre have vedligeholdt Begrebet om den Fattigdom, der i Stykket tales saa meget om; thi virkelig begriber man ei, hvorefter Emilie har klød sig, da hun ingen venter, og skal ei tænke paa at komme til Olsbachs. Da Anmældereren for 9 Aar siden i Leipzig saa denne Rolle given af den hulde Mad. Koch, og henreves af hende til blide Taarer, forudsaae han, hvad den vilde blive i en Mad. Rosings Hænder, og ønskede fra det Øieblik af Stykket paa vor Skueplads. Virkelig kan den danske Kunstnerindes Fordrag af denne Rolle fremstilles som et Mynster for alle dem, som langvarige eller sammenstødende Lidelser have lært at bære deres Ulykker. Uden at klynke, uden at jamre, veed hun netop at opvække vor Deeltagelse ved den Styrke, hvormed hun bærer den, og ved at lade os se, hvad denne Styrke koster hende; den simple, men noget langsomme og vægtfulde, derhos noget bittere Tone, hvori hun siger sine første Scener, gjør en ganske anden Virkning,

ning, end det Glæberie, man undertiden vil sælge os for Lidenſkab. Overmaade got forberedede hun ved fine foregaaende Repliker den, hvor hun endelig maae ud med, at Mad. Wandeln plager hende. Meget got ſtaf hendes Forhold mod Bernin af mod det i Scenen med Kulpel; her var en kold Høſlighed, ſom alt mere og mere gik over til Miſtroe; ſom fik alt mere og mere afſkrækkende, iſer efter den afſides Repl.: "Den nedrige Bagvaſker!" ſom tillige ſatte hende i Stand til at ſige hendes havde De maaskee med en Kulde, der kunde lokke ham videre, og nu førſt, da han havde givet ſig blot, brød ud i det ſtolte: Afſkye dig vilde jeg. Men det, ſom ſærdels viſer hendes Kunſt i ſit fulde Lys, er det, hvor hun pludſelig bliver Liigheden mellem Julie og hendes Orſheim vaer, trækker ſig tilbage, betragter hende; dette hele Sted gav hun med ſaa megen Lidenſkab, man ſaae ſaa kien- delig, at hendes heele Siel var hos hendes Orſheim, at Ann. tvivler, endog den koldeſte Tilſtuer fik Leilighed til at anmærke, at denne Julie juſt ei lignede denne Orſheim ſynderlig. Ikke mindre mæſterlig gav hun det Sted i 13 Scene, hvor Grevinden bringer hende, og hvor Forf. atter har frembragt en vindſkiev Situation, ved at lade det vare ſaalænge, inden hun ſamles med ham; dette Mellemrum opfyldte hun ſaa ganſke mæſterlig med ſit ſtumme Spil, at man glemte at lægge Mærke til det ſkieve i Situationen, for at dele hendes længſelfulde Glæde. Hun har Roller, der tilveiebringe et mere ſtøiende Viſald; men i den tænkende Kunſtellers Vine gjør maaskee denne Rolle hende ei mindre Værd, end adſkillige af diſſe. Mad. Wandeln er een af de Roller, hvori Mad. Knudſen har Leilighed til at viſe ſig i al ſin Storhed. Denne Aften syntes ei at være ſaa lykkelig for hende, ſom nogle af de foregaaende Foreſtillinger af dette Stykke vare; men hun var dog i al Fald kun mindre, end ſig ſelv, og havde mange ſkønne og herlige Steder; deriblandt

maae

maae f. E. Ann. nævne det om vore Officerer nu omstunder, og det, at hun saa hiertelig gierne gad hørt fortælle om fornemme Herskaber. — Ann. erindrer i dette Dieblis, at han ovenfor glemte at sige, at Stornfels nok burde sagt det: Herre det maae de ei sige! noget mere haardt og hidfig til Wernin, da han strax derpaa angreer det saa levende. Wernin var heller ikke heldig i at blive af med det Papiir til Frue Ortheim. Om Mad. Preisler, som Julie, maae han henholde sig til det, der den Gang blev sagt i Minerva, især var den Repl.: Er jeg ei mere Deres Veninde! til Wernin, og For mig gierne med de to følgende i 5 Acts 11 Scene, saare nydelige. Han har ogsaa der sagt sine Tanker om Hr. Gielstrups Kuspel, og Nummet nøder ham at henholde sig dertil; kun maae han tilføie, at hans Ansigt under Forslaget til Emilie gjorde ham den lykkeligste Tjeneste.

Efter Greven af Olsbach en Pas de quatre med Pantomime.

Fredagen den 8 Martii Steffen og Lise, Operette i to Acter. Om denne nydelige Fortsættelse af de tre Forpagtere, og om dens heldige Udførelse, er allerede tilforn sagt saameget; den elskværdige Naivité i en Hfr. Northorsts, og Saabyes, og den sande comiske Styrke i en Gielstrups og Madam Gielstrups Mesterspil, anpriisf saa ofte, at det i Aften kan kortelig gaaes forbi; efter Stykket havde de Balletten le diable a Quatre, eller Forvandlingerne. Dette Emne, som uden Tvivl er af engelsk Oprindelse, og først bragt paa Scenen i Carl den andens Tid af en Skuespiller ved Navn Jevons, siden forandret af Coffei, og endelig bearbejdet af Theoph. Cibber, har saavel i Engelland, som i senere Dage i Tydskland, gjort særdeles megen Lykke i Form af en comisk Opera. At imidlertid det Herveesen, der findes i, fornemmelig gjør det skikket for det orchestiske Drama, der altid kan tilføie sig mere, end det reciteerte, synes Ann.

Ann. ufsribigt. Det har, faavidt Ann. kunde erfare, ogfaa gjort megen Lykke i denne Form, og fortier den uden Tvivl faavel fra Compositionens, fom fra Udførelsens Side. Den arrige Frues Rolle er i Mad. Biorns Hænder; den Glid og Styrke, hvormed hun udfører den, gjør hende uendelig Værd, og vidner, hun er over den almindelige Fordom hos hendes Køn, der gemeenlig anseer de uelstændige Roller for at være sig uverdige. Altid kunde hun imidlertid med Grund forlade sig paa, at denne Rolle ingenlunde vilde skade det Indtryk, hendes Dido, hendes Lina, hendes Rolle i unyttig Læxer, og faa mange andre Mesters roller i hendes rette Fag havde gjort paa os, om endog den sidste Scene heri ei havde fremstillet os hende i hendes naturlige Skikkelse. Overmaade nydeligt er Skoemagerkonens Partie, og Hr. Jensen giver det med en høist indtagende Ynde og Naivitet; særdeles elskværdig er hun i den Scene, hvor hun er vaagnet, og finder sig i sin Herlighed. Skulde noget ved Enden af denne Ballet være at ønske, var det, at det havde været muligt, at Baronessen var kommen i sin forrige Herlighed, uden at Skoemagerkonen havde tabt saa meget derved. Blandt de øvrige maae Ann. udmærke Hr. Weile, hvis Skoemager har den Sandhed og den comiske Styrke, som denne Dandsens Gielstrub i saa høi Grad veed at lægge i sine forskellige Roller. Da det imidlertid er første Gang Ann. har seet denne Ballet, maae han udsætte en udsørgtigere Anmeldelse af den, til han har havt Leilighed, at blive næriere bekendt med den.

Dramatiff og Litterariff Tillæg til Morgenposten.

No. 12.

den 23 Martii 1792.

Placere bonis

Qvam plurimis, & minime multos lædere.

Terent.

Løverdagen den 10 Martii Benefice-Concert til Fordeel for Jfr. Winther.

Den rige Benefice-Høst synes at være forbi, og de, som nu komme, faae efterhaanden en alt mævrere og mævrere Efterflæt. Et mærkeligt Særſyn er det imidlertid i en Epoke, da hele Verden gjør sig til af at være Enthusiaſt for Muſik, da Club og Privatconcerter formere ſig, ſom Græſhopperne i Egypten, og da iſer vor beau Monde er ſaa erkemufikaliſk, at ſee den Mængde af ledige Loger ved en Concert, givet af een af vore bedſte og meeſt roſte Sangerinder, og hvor Schulges med ſaa megen Rette beundrede Hymne blev givet, og hvor den ſaa tilkædede Mad. Berthelſen ſang. Skulde kanſkee en vis Forf. have Ret, naar han paaſtaaer, at Muſiken aldeles ei er det, vore Damer ſtimle til Concerter for?

Mandagen den 12te Det gavmilde Testamente, Comoedie i 5 Acter af Regnard.

Et Beviis paa den Forandring, der er foregaaet med Smagen i Skueſpil, er blandt andre dette Stykke, ſom engang har været optaget med ſærdeles Biſald, og ſom for nærværende Tid er i ſaa liden Anſeelse, at en Skueſpilelſker i Betragtning af det og et Par andre af Ugens Skueſpil anmærkede, at Directionen lod os holde

holde aandelig Faste. Unægtelig er dette Stykkes Fa-
bel høist anstødeligt og uinteressant; uden at forfalde
til Jean Jacques overdrevne Strængthed, kan man dog
vel sige, at et Menneske, der for at tilvende sig Rig-
domme, som han ei engang trænger til, og rane dem
fra trængende Slægtninge, kan anvende eller lade an-
vende slige Trækker, maae stedse blive en høist mod-
bydelig og forærgelig Person. Gerontes Rolle er lige-
ledes af dem, der ei let i vor Tid kunne behage paa
Scenen; fremstilles han saa affældig, som han efter
Stykkets mangfoldige Vidnesbyrd maae være, er han
en Persona miserabilis, paa hvem vor Medynk falder;
men som ei kan opvække vor Latter; er han derimod
mere rørig, taber Stykket al Sandsynlighed. Anm.
har ei seet en Elementin i denne Rolle; men efter den
dramatiske Journals Vidnesbyrd manglede han det
dødttruende Udseende, og denne Omstændighed tilskrives
det sammesteds, at han ei behagede saa meget deri.
Dette torde Anm. efter sine Grundsætninger ei saa let
antage; tværtimod vilde han heller sige med *Eschin* i
Terenzes *Adelphi*: In hanc partem peccato potuis.
Hr. Ahrends saae meget vel ud efter Rollen, havde
og saa iagttaget, hvad Journalen bebreidede Hr. El. at
have forfømt, at bære sin Arm i et Bind; men just
derved fik Geronte desmere Ynkwardighed; thi det er
virkelig intet merende Syn at have en Døende for sig
hele 5 Acter igiennem. Hvad da Skuespilleren skulde
gøre? jeg veed det ei; det, der egentlig var at gøre
ved dette Stykke staaer ei i hans, men i Skuespil-
directionens Magt; og dette var at hentsagge det i nogle
Aar, og da at prøve, om det maaskee kunde gøre
mere Lykke i den gotteriske Omarbeidelse, der under
Navn af *die Erbschleicher* for nogle Aar siden er
udkommet. Det eneste, der kunde friste Directionen
til at hiemsøge os med denne Farce i sin nærværende
Tilstand, var Mad. Gielstrups Mesterispil og herlige
Diction i *Lisettes* Rolle. Selv i Aften gav hun,
uagtet

uagtet hendes Sygdom, denne Rolle meget vel, og var — uden Sammenligning — den bedste i Stykket; hendes affides Repl. f. Ex. jeg er hverken Doctor; ligeledes det Sted i fjerde Act, hvor hun tog Crispin for Geronte, det var mesterligt. Ann. kan saa meget mindre fortie den Selvopofrelse og den Kunstiver, hvor med denne store Kunstnerinde sin Sygdom uagtet, udførte saavel denne Rolle, som hendes Moder Grethe i Stephen og Lise; da vor Skueplads ellers har været temmelig berygtet for indbildte og selvgiorte Sygdomme; dog de sande Kunstnere, blant hvis lidet Antal der uagtelig tilkommer Mad. Gielstrup et meget høit Sted, have altid for megen Kærlighed af den sande Vre, til at kunde nedlade sig til sligt. Hr. Knudsen var Crispin; Poisson, som først indførte denne saa kaldte Character, bestemte tillige saavel Dragten som Spillemaaden for den, og begge bære kiendelig Stempel af de Scarronske Gøglespil, hvor de toge deres Oprindelse. Ann. skal vel vogte sig for at sige, at de ere under den sande Comoedies Værdighed, og egentlig kun burde taales i de omflakkende Fjelleboder. Det stod ei i Hr. Knudsens Magt at forandre dette; den urimelige Dragt fører de øvrige Urimeligheder med sig; men i det mindste frydrede han dem med mangfoldige virkelig comiske Tirader i Spil og Foredrag. Han er den bedste Crispin, Ann. har kiendt paa vor Skueplads (thi om Løndemann maae han sige, som Ovid om Virgil: vidi tantum), maatte han og blive den sidste! thi uagtet hans ellers saa sikre Smag, og hans Kierlighed for det naturlige, frister Dragt, og Rolle, og Tradition, og Exempler ham dog til mangfoldige overdrevne Træk: til Crispinader.

Balletten det unyttige Hverie.

Tirsdagen den 13de Cecilia, Operette i 3 Acter. Da dette atter var een af de mavre Dage, uagtet Mad. Berthellsens Arie deri er blandt de Fine, hvis Roes er paa alles Læber, synes det at bestyrke den

Mis-

Mistanke mod vort Musikelskerie, der i det foregaaende blev yttret.

Beverley Tragoedie af Saurin blev givet Torsdagen den 15 Martii. Publicum samledes temmelig talrigt til dette Stykke, for at gjøre sig noget tilgode efter denne strænge Faste, det nogle Gange havde maattet holde, og den endnu strengere, der forestod det næste Dag. Men desværre var denne Aftens Besværtning i det hele ikke den bedste. Dog inden Ann. begynder at tale om de Spillende, maae han først erindre, at man ei allene havde husket, billiget, og fulgt den Anmærkning, han i Fjor havde gjort angaaende de Stole, hvoraf de betiente sig i Stykket, men endog sat Scenen i tredie Act og endeel af anden i Stuen, i Staden for den tilforn, til Trods for al Sandsynlighed, foregik paa Gaden; ja man havde endog med saa meget Overlæg gjort denne Forandring, at man lod de første Scener af anden Act spilles paa Gaden, hvor de rigtigst henhøre, og først midt i Acten gav os Stuepræsentationen, som her kom gandske og aldeles paa sit Sted. Det vilde være en sand Glæde at være Recensent, naar man saaledes ofte kunde see Erindringer prøvede og berigtigede.

Isr. Astrup begyndte Mad. Beverleys Rolle meget vel. Især var hun meget heldig i at udtrykke de forskiellige fluffede Forventninger af hendes Mand's Hjemkomst. Ogsaa hendes første Scene med Stukely behagede Ann. meget. Ligeledes var han saare vel tilfreds med hendes Scene i anden Act, sær med: tie stille Tomi! Hendes følgende Scene, hvor hun tilbyder Beverley sine Demanter, havde og baade den Lethed af Foredrag, og den Sædthed af Tone, som den kræver for at være naturlig og interessant; og aldrig spille mere — havde den indtagende Venlighed og Æmhed, som var nødvendig for at forsøde Bebreidelsen, som ligger deri. Hendes Scene med Stukely i tredie Act var især i Slutningen meget god, kun den Repl.:

Ran

“Kan noget sættes i Ligning” havde en ubehagelig Tone, som undertiden undslipper Jfr. Astrup. Derimod var det Sted: Misbruger de saaledes, overmaade godt, og den følgende Replik havde al den Høihed og Stoltthed, som her var nødvendig; især var Begyndelsen af den, og det Sted, hvor hun gav ham Valget mellem at være Forræder og Bagvasker, ganske fortreffelige. Hendes sidste Scene i tredje Act var god, kun det Sted: Du kommer mig til at skielve, var mig fra Foredragets Side for konflet, og burde uden Tvivl faldet hurtigere og lettere ind.

Med fjerde Act var Anm. ei saa ganske fornøiet. Hendes Gang med den Pygte, som hun forresten blev bedre af med, end jeg nogentid har seet, var ei naturlig nok, hendes Smerte for declamatorisk, især i den Replik: Allerkiæreste Ven! jeg maae døe; mod hendes Bøn i samme Scene maae Anm. ligeledes gientage den Erindring, han gjorde forrige Aar, at den burde have mere Varme og Inderlighed; heller ei maae Enden af denne Scene gives med jamrende Tone; tvertimod vil jo Mad. Beverley trøste sin Mand, og Kunstnerinden kiender vist bedre, end Anm. kan beskrive hende den, sit Kønns mageløse Konst til at oplive deres Venner i Ulykken med en Trøst, de tit selv ei føle, og at gyde Balsom i de Lidendes Saar ved Bliidhed og Freidighed. Overalt var det at ønske, Jfr. Astrup vilde vogte sig for den klynkende Tone, hun i sine ældre Roller nu og da forfalder til, som er lige ubehagelig for Øre og Hierte, og som støder dobbelt hos een af de meest correcte og smagfulde Actricer, vor Skueplads besidder. Uden Tvivl ligger det deri, at Jfr. Astrup tvinger sin Stemme, for at gjøre den mere pathetisk, da dog Anm. synes, Erfaring maatte have lært hende, at hun ingen Følelse behøver at fremkunsle, at hun behøver kun at tale og svilte, som i Sunsfaderen, værdige Fader, og Sætteren fra Lissabon, for at vække vor inderligste Deeltagelse.

Anm.

Ann. har engang for alle erklæret, at han vilde troe sig uskøn som mod Hfr. Alstrup, hvis han ei med den strengeste Aabenhiertighed fremsatte endog den aller mindste Indvending, han havde mod hendes i Almindelighed saa giennemtænkte og kunstrigtige Spil, og dobbelt holder han det for Pligt ved en Feil, som saa let kunde forplante sig, og blive en Mode hos vore yngre Skuespillerinder, naar de saa den hos een af de saa, man med Rette anpriste dem til Wynstre. Hendes femte Act var i Ann. Tanker heller ei frie for samme Feil. Mad. Preisler Henriette. Ann. erindrede i Fjor, at den raske og varme Pige, som Mad. Pr. viste os, var den rigtige Character for Henriette, og det samme maae han gientage; kun forekom det ham, som om Skuespillerinden tabte lidt for meget af Syne, at denne raske Pige tillige skulde være god. At det ingen Mee-ning giver, naar hun i første Act bebrejder Stukely, at han maaler Dybet af det Svælg, hans Ben styrter i, men at det burde hedde: at udhule den Afgrund, er allerede tilforn erindret. Tom blev givet af en liden Pige, der hedde Hfr. Staal; det er urigtigt, naar man lærer hende i femte Acts femte Scene at slaae Armene om sin Fader; Tomi er meget for forskrækket her til at giengielde sin Faders Favnetag. Hr. Preisler Stukely; denne Rolle blev i Fjor nævnet som en Mestervolle af denne fine Kunstner. Det er deres udtrykte Billede! Det er et deiligt Barn; siger han overmaade indsmigrende. Men i den næste Repl., som han i øvrigt siger saa skönt, var det at ønske, han vilde forandre det upassende Ord Forundring til Beundring. Gandstke ypperlig var siden hans paatagne Forvirring. Scenen med Leuson begynder han med Skielmens Politesse, og gaaer saa overmaade godt over til Niddingens paatagne Riekhed og håirøstede Trodsighed ved den Repl.: Hr. Leuson! sige Spørgsmaal. Scenen med Beverley i anden Act begyndte han ei gandstke efter mit Sind, sår syntes mig, han sagde det for haardt: Du har

skilt

Kilt mig ved alt det. Stukely vil nok lade Beverley føle de Tjenester, han har gjort ham; men ei saa just lade ham høre dem; dette bør altsaa nok ligesom slippe ham ud af Munden. Gandske fortreffelig, med een saadan inderlig Længsel efter at spille, siger han derimod det Sted om de gunstige Forvarslar. Scenen med Mad. Beverley i tredie Act havde ligeledes al den Kunst, der kan optænktes, fornemmelig, da han lader, som han ei vil ud med det. Om den sidste Repl. blev sagt saa afsides, som Bogen kræver, kan Anm. ei med Visshed bestemme. Saare skøn er hans Scene i samme Act med Beverley; hans Tone paa: der regner lutter Guld ned, var saare forførfik, og endnu mere: det er sandt, Lykken er ei altid grim. Og Slutningen af denne Scene, især det Sted, hvor han aflaaer Papirerne, var ligeledes gandske ypperligt. Hans Scene med Beverley i fjerde Act kræver mindre Kunst, men var ei mindre heldig, især de tvende sidste Replikker; overhovedet har Anm. aldrig seet nogen, der har forstaaet at give det Slags Bedragere, hvorum Hamlet skriver i sin Tegnebog, at de kan smile, og atter smile, og dog være Sturke, med den Finkhed og Kunst, som Hr. Preisler. Hr. Frydendal Leuson. Hr. Frydendal gav den første Scene af sin Rolle gandske fortreffelig; han behandlede Stukely paa den allermest ydmygende Maade, og man erkendte i ham Beverleys ærlige Ven, der havde sit Hjerte paa sine Læber. Saare vel gjorde han især det Sted, hvor Stukely anstilte sig, som om han paa et bekvemmere Sted vilde kræve ham til Regnskab; her tog han ham meget rask paa Ordet. Han gjorde ligeledes sine Scener med Beverley vel, særdeles var Anm. meget vel tilfreds med det Sted: Stik din Kaarde ind.

Se. Elsborg Beverley. Anm. har ved dette Stykkes sidste Korestilling forelagt et Udkast af, hvorledes en stor Kunstner har vant ham til at tænke sig denne Rolle spilt. Uden al Tvivl var denne Beverley ogsaa mere Engelskmand, naar hans Lidenfæber mere
brændte

brandte indvendig, end blussede saa heftig ud. Desuden er det en meget farlig Ting for Kunstneren at give sig af med at fremstille Lidenstaberne i deres heftigste Udbrud, og der er kun saare faa, der slippe vel deraf. I de fortvilede Scener var Hr. Elsberg i Aften nok ei heldig. Ved den Hestighed, hvormed han vilde tale, tabte Foredraget ofte af sin Fynd og Betydning, den saaledes anspændte Stemme forsløg ei overalt, og den jagende Tunge løb Surr. De øvrige Scener gav Hr. Elsberg derimod i Aarm. Tanker med mere Held. Hver var den, hvor han kommer i femte Act ind til Jarvis, og sender ham bort, uden Tvivl overmaade skøn. Det var denne Stilhed, der skulde et voldsomt Forsæt, dette Haablik, der er Forbud paa de vildeste Storme. Hans tredje Act var iligemaade lykkelig.

Det har været en gammel Tradition ved Theatret, at alle Rættens Betiente, Underfogder, Arrestforvarere, o. d. l. skulde gøres latterlige, hvilket i rørende Stykker, som dette, undertiden frembragte den affhyeligste Virkning. Hr. Knudsen har gjort Ende paa denne Ufil; han var her den haarde ubarmhertige Exequerer, men uden at vilde forstyrre Stykkets meest rørende Scene ved utidig Latter.

Dalletten unyttige Exerier.

Fredagen d. 16de Soliman den anden; atter her har da den funde Fornuft vunden Seier over et Stykke, som kun anbefalede sig ved Klingklang og Optog. Soliman den anden, der een Tid var Mængdens Udslingsstykke, har nu funden sin Grav i Leirhe, og derved vist Alinerne og Orpheerne, og deres øvrige Guds-kende, den Bei, de tidlig eller seent skulde vandre; Lykke paa Reisen! nogle af dem synes alt at pakke ind.

Dramatiff og Litterariff Tillæg til Morgenposten.

No. 13.

den 30 Martii 1792.

Documento sunt vel scenici actores, qui vel optimis poetarum tantum adjiciunt gratiæ, ut nos infinite magis eadem illa audita, quam lecta, delectent, & vilissimis etiam quibusdam impetrent aures, ut quibus nullus sit in bibliothecis locus, sit etiam frequens in theatro.

Quint. Instit. Orat. Lib. XI. 3.

Mandagen den 19 og Torsdagen den 21 Martii, Kun-
stet Netter, Comoedie i 5 Acter af Hr. Grossmann.

Saa Stykker have vel gjort og vedligeholdt den
Lykke paa vor Skueplads, og imidlertid er dog dette i
det høieste et godt Theaterstykke, og ingenlunde et
godt Skuespil, hvilket Hr. Grossmann ogsaa selv synes
at have følt, da han — uden Tvivl for at kunde nedlægge
en Formalitets Exception mod de Kunstdommere, der
vilde bedømme ham efter Dramets Regler — har givet
sit Foster Navn af et Familie Malerie. Men dette er,
som Beaumarchais kalder sligt, kun en ussel Procurator-
Chicane. Et Stykke, der opføres paa Skuepladsen,
er et Skuespil, og maae altsaa bedømmes efter Skue-
spillet's Regler, under hvad Navn det end vil forstikke
sig. Det hedde, som det vil, er man dog stedse beret-
tiget til at fordre saavel Handlingens, som Caracte-
rernes Eenhed og Sandsynlighed deraf; lutter Egen-
skaber, der aldeles ei findes i dette Stykke. Hvoraf
det da kommer, det gjør saamegen Lykke? Det har en
gandske levende Dialog, det er rigt paa frapperende,
saavel alvorlige som comiske Situationer, og naar et
Stykke, der besidder disse tvende Egenskaber, træffer
paa

paa Skuespillere, som vore virkelig i dette Skuespil næsten alle viiste sig at være, kan det ei andet end behage. Vore Skuespillere have overalt mere end eengang givet Prøver paa, at de ei ere uvillige og uskikkede til at tænke for Digtere, der have taget sig den Frihed at skaae sig for denne Uleilighed. Anm. har havt Leilighed til at see sex forskellige Forestillinger af dette Stykke; han har seet det i Hamborg, Dresden, München og Mannheim; han har paalidelige Efterretninger om dets Forestillinger i Wien og Berlin, og han tør frit sige, at det ei nogensteds i Tydskland spilles saa godt, som paa vort Theater, hvilket uden Tvivl er Tilfældet med flere tydske Skuespil.

Hofraaden er, som Hr. Bonin i sin berlinske Theaterjournal meget rigtig anmærker, at regne blant de meest udarbejdede, men ei til de rigtig vedligeholdte Characterer. Hvo der vil erkiende de store Fremfærd, Hr. Schwartzs har gjort i sin Kunst, sammenligne blot hans nærværende Maade at udføre denne Rolle paa, med den, hvori han fra Begyndelsen — skönt alt da med megen Bifald — gav den. Virkelig har denne Rolle saa mange Sider, at Skuespilleren har al sin Kunst nødvendig for at faae Enhed ind i den, og at mellem 10 Skuespillere virkelig hver vil tage den paa sin Maade. Hr. Langerhans, af hvem Anm. for 3 Aarsiden saae denne Rolle paa Schröders Theater, hvor det virkelig var den allermaaadeligste Forestilling, spillede den, just som han nogle Dage efter spillede sin Skomager Kiegel i Syrstepligten af Brandes; i de humoristiske Scener var det sandt om ham efter Bogstaven, at han talte, som den gemeeneste Pøbel, i de alvorlige Scener var hans sædvanlige præfende og syngende Tone. I München saae Anm. denne Rolle af en berømt tydsk Skuespiller ved Navn Marchand; han gjorde en fransk flabende pere noble af den; det var da vel saa omtrent det uhyggeligste Indfald, en Skuespiller kunde have. I Mannheim blev den præfet af Hr. Bock, ligeledes en navnkundig tydsk Skuespiller. I Dresden blev den derimod til en høj Grad af Guldkommenhed

givet af den afdøde Reinecke, og efter den Beskrivelse, Anm. har læst om Schrøders Maade at tage denne Rolle paa, maae disse temmelig have stemt overens med hinanden. Reinecke spillede den ædle, muntre, gode Mand, der havde Opdragelse uden just at besidde sin Levemaade; der vel var Roturier, men derfor ei gandske Parvenu. Han fattedes de fødte Stores Raffinement af Anstand og Politesse, men det var en artig Mand; Scenen med Fridrich nedstemte han, saa det var kun et Lynglimt af Hidsighed, hvori han slog denne paa Dret; med den langsomme ironiske Tone gav han Parodiescenen med Frue v. Schmerling, indtil: tilbyde! her kom den heftige stødende Tone frem; hidtil havde han kun talt med Eftertryk. Især gjorde han det Sted ypperligt, da han faldt fra sin sædvanlige Tone til en langsommere og mere dæmpet ved: "Jo det er sandt, for et gammelt Slot." Hans sidste Scene i første Act havde al Glæde og Omhed. Replikkerne i Underligs Sprog i tredje Act havde den finere Verdens Spot; da Obersten havde kastet Seddelen paa Gulvet, og Frue Schmerling vilde have den, bukkede han sig, tog den op, og rakte hende den med en dyb Compliment; de to Repl.: det hører jeg, og jeg maae contraminere, sagde han saa tørt hen, med Smil og dæmpet Stemme. I Scenen med Obersten talte han med Fynd og Bægt om Dueller, derpaa med dæmpet Stemme og jævne Tone: tag deres Hat af. Og Enden af denne Scene, hvor Hofraaden saa let kan blive modbydelig, med al muelig Venlighed, især hans Punctum. Scenen mellem ham og Kammerherren var noget af det skønneste, Anm. har hørt, hans Tone stemte saa gandske med Bilsdorfs, var høi, understøttet, hastig, langsom, dæmpet, ligesom dennes, stedse fast, uden at være grov: "Jeg ønskede, det blev ei, havde skien jævn Bægt; skulde egentlig hænges, mere Eftertryk, og det om Donna Balletti megen Værdighed. Scenen med sin Datter og Lieutn. begyndte han med megen Godmodighed. overalt udmærkede han sig især ved en humoristisk Munterhed, saasnart han

var

var mellem sine. Et Træk af samme Jovialitet var, at han i Scenen med Herredsfogden gjorde sig den Spørg at lade denne hente Klokken til sig; denne samme Munterhed forfiskionede ogsaa den Scene, hvor Kammerherren bringer ham hans Afsked, og gjorde saavel det haarde om visse Ting, som om de smidigere Folk, mindre anstødeligt; ved denne lette og leende Tone vandt ogsaa det følgende om den lyse Skov. I femte Act havde han Levemaade mod Frue Smerling og Artighed mod sin Kone, og hans gode Lune betog saavel *Fugæ suspecta*, som: du er en Nar sit anstødelige. Længe ansaae Anm. denne for den rigtige Maade at tage denne Rolle paa, skøndt han vel saa, at Reineke for at kunde spille saaledes, maatte forandre eet og andet; han rev f. Ex. ingen Servietter itu, han havde ingen Nathue paa, o. s. fr. Men der gives uægtelig endnu een Maade, som uden Tvivl er den eeneste rigtige, og som Anm. troer, Hr. Schw. ei ugierne vil see angiven her. Denne Maade er, at tage Hofraaden som en Parvenu, der har tient sig op, og altsaa formedelst sine Forretninger ei har saaet Tiid at erhverve sig den høie Grad af Politur, hvortil man kun kan aflibes ved idelig at være i de finere Cirkler. Herved bliver hans Brantenhed begribelig; herved behøver han ei at have det Anstrøg af butte Belgiorer, som Grosman ved sin første Scene ellers saa let forleder til, heller ei bleve hans Særheder andet end Følger af et Dieblis Fortredenhed. Hans Forhold maae være en skikkelig Mands, skøndt han ei har en fornem Mands Levemaade. Paa denne Maade kan hans Hestighed mod Frue Schm., hans Bitterhed mod hans Kone og hans Opfaren mod Gredrik foreenes med den Bonhommie, han saa mange Steder viser. Den første Scene maae da gives med en Art Distractor; og den følgende med hans Kone med Bitterhed. Scenen med Frue Schmerling, som Reineke gjorde til Persifflage, saaer da virkelig Brede, kun maae Hofraaden iagttage skikkelige Folkes Adfærd; jo meer forbittret han bliver, jo mere og fiendeligere maae han tvinge sin Tone og Stemme; saaledes tør jeg vel vælde

paa, at han under den Replik: Og de — taler som den meest forhaanede Prækkerstolthed, efter en næsten umærkelig Pause falder i en sagtere Tone, og gaaer fra hende i det samme; saaledes vil de Ord for Osie o. d. l. her faae en meget let og jævn Bægt. En fornuftig Mand kan i sin Hidsighed besvare Plattituder med Plattituder, men han maae selv føle det platte deri. Tredie Act begynder atter med en Distraction. Scenen med Sadelmageren maae gives med Alvorlighed; men uden at blotte sig for meget, og den med Frue Schmerling med Kulde; nu hans Alvorlighed tage til, alt som Scenen med Obersten nærmer sig; denne Scene foredrages med en sat og bestemt Tone, indtil det gandske jævne om Hatten, og Enden af denne Scene med al den gode Lune, Velgierninger bør ledsages med. I Scenen med Billsdorf bliver denne Hofraad Embedsmand, jævn og fast, uden Hefstighed; Undersaattens Erhødighed maae høres giennem Patriotens Misforstaaelse. Scenen med Frits gaaer Slag i Slag. Om Scenen med Carl og Wilhelmine er der kun een Mening; i Scenen med Herredsfogden og Geheimeraaden er han atter Embedsmand; Scenen med Kammerherren krævet det blideste Lune, og tillige en let Tone til at formilde de Rodomontader, som her lægges ham i Munden. Denne Tone maae ogsaa høres i femte Act. — Anm. maatte meget mislikende Hr. Schwartzes Kunstneraand, hvis han kunde tvivle, at denne vidtløftige Characteristik vil være ham kierkommen, end den meest smigrende Bedømmelse. Anm. tilstaaer ærlig, at saa meget han beundrer Hr. Schw. især i Rollens rørende Scener, savner han dog hist og her den Eenhed, som Characteren alene kan faae fra Skuespillerens Haand: ogsaa forekommer det mig, som han tog de comiske Scener over for grov en Løst; dette er især Anm. Mening om Scenen i første Act med Frue Schmerling, hvor han virkelig ei paroderer hende, men skændes med hende. Især vilde de to Stæder: Og beholde Slaabrokken paa, og hans Naadige Frue! hvor de saae hinanden i Dinene, aldeles ei behage mig.

Caar

Saares Fjøn er derimod hans følgende Scene, især hans tre sidste Repliker. Vige! dersom du ei var — hvor er din Broder? havde vel krævet en mere markant Overgang. Om de følgende Scener har Hr. Schwartzet Anm. Tanker; i den med Obersten sagde han efter Anm. Jølelse det: tag deres Hat af for haardt. En Mesterscene af Hr. Schwartz var den med Carl og Wilhelmine, især hans: gjorde han det! hvor han fastede ham hen til hende; og hans følgende Velsignelse over dem. Hans Scene med Frits var ligeledes meget god. Med saa Ord; Hr. Schwartz gjør meget mere af denne Rolle, end Digteren er berettiget til at fordrø; men af en Kunstner som ham venter man alt det, den strengeste Kritik kan ønske; jo mere han gjør, og kan gjøre, jo mere troer man sig berettiget til til at haabe af ham. En ei mindre fortegnet Rolle i dette Stykke er Hofraadindens. Af alle dem, Anm. har seet, er Mad. Rosing den eneste, der har vidst at bringe Enhed og Interesse i denne Rolle, ved det Anstrøg af Damsk Forsængelighed, hun veed at give den, og som Hofraadindens gode Hierte idelig kæmper med. Selv Tydsklands store Mad. Schröder, som i øvrigt i Hamborg var den bedste i hele Stykket, gav os kun den gode Kone, og lod Damen reent være ude. Det samme gjelder om Mad. Koch, der spillede den hos Meinecke. Unægtelig er denne Rolle, saa liden den endog er, een af Mad. Rosings Mesterstykker i det høiere comiske. Hendes ubbrydende Stoltthed ved: de er utaalelig; hendes saa særdeles huuslige Spil, f. Ex. den Maade hvorpaa hun standser, da hun hører om de sex Netter; hendes høiadelige: derfor er den Karl Kok. Og nu hvor hendes Tantes Insolence bringer hende til at gaae i sig selv, hendes fem og tyve tusind Rigsdaler med den skønne Bøgt; "Tante! det er min Mand! med megen Gjynd. Og Men min Mands Laalmodighed meget betydende. "Ja! det var det just!" Hofraadinden begyndte allerede kiendelig at skamme sig ved sine gamle allierede. Hendes sidste Scene i første Act er saare fjøn ved sin Jnderlighed. "Du er dog vel ei vred

oreed paa mig? saa indsmigrende. Under Sceneri med Sadelmageren begyndte hun første Aften lidt for tidlig at vise Deeltagelser. Skønne var derimod de to Repl.: Mine! jeg kunde! og den følgende: Man hørte Hofraadinden sølte dybt, at hun havde spildt sin Indflydelse; og med en saare skøn Høitidelighed sagde hun: Kom Mine! og derpaa med den Vægt: Hr. Oberst det er min Mand — og De er min Onkel. I sidste Scene i fjerde og første i femte begyndte den høiadelige Stoltthed at røre sig igjen, indtil Tidenden om hendes Mands Afseer gav hendes Kierlighed Seieren. I de sidste Scener udmærkede hun sig ellers ved den skønne Forundring i Mine og Tone, da Philip talte om Wilhelmine. Men en slem Feil var det af tree blandt vore meest tænkende Konstnere, at Wilhelmine, Carl og hun — især første Aften — under Kammerherrens og Hofraadens Samtale, slog en lang Passiar af, da de endelig ei maae komme hinanden i Tale før de bede om hendes Betsignelse. Jfr. Astrup Wilhelmine, vel vil Anm. ei nægte, at han med endnu større Fornøielse saae denne Rolle for 8 Aar siden i München af en Mad Lang, der gav den som den naive aldeles ukunstlede 16 Aars Dige, og som var virkelig lille Mine, da derimod Jfr. Astrup er Grøken Reinhard; ei desmindre er Wilhelmine en ypperlig Rolle af den danske Konstnærinde, og især kan i anden Act Diekastet til Lieutn. under hendes Erklæring, det Sted, hvor hun kaster Bisten, Vinket til at lade den ligge, hendes Jilen tilbage, og hendes Standseing, da hun seer Lieutn., saavelsom hendes hele Scene med ham, neppe tænkes, eller siges sødere og elskværdigere; under Kammerherrens Tilbud kunde maafee nogen mere Forlegenhed været paa sit Sted. I 3 Act 8 Scene var hendes Tone mig for klynkende. Derimod var hendes Scene i fjerde Act overmaade skøn, især hendes: Du vil reise! med Begyndelsen af næste Scene var Anm. derimod ei saa tilfreds; men hendes Besvimmelse og den følgende Scene var overmaade deilig. Hr. Rosing Carl. Denne Rolle er altid forekommet mig den første blandt denne brave Konstners Elskerroller, og blandt alle

de Altdorfer, jeg har seet, hvoriblandt dog var tre berømte og fortiente Kunstnere — Opitz, Beck og Klingmann, har ingen opnaaet ham. Hans Karakter er betegnet med den mørke Fæstthed, som er en uafbrudt Række Vanhæd given et ædelt Hjerte. Denne Fortrydelse gjør hende Bre, og det er min Cousine, har kiendelige Præg af denne Karakter, derimod var Ann. ei glad ved den Passiar, han og Obersten holdt affides under en Deel af denne Scene. Hans Scene med Wilhelmine var skøn. Her trykker det og piner, med en ubetalelig Vægt. Hvor der vil lære, saare skønt; og den lange Repl. med Værdighed og Varme. Lev vel Wilhelmine! meget karakteristisk, og lad deres Datter tale, med megen Fæstthed. Det skal jeg, med skøn Jænderlighed; derimod den frygter jeg ei, alt for pralende. Repl. til Majoren med skøn sindig Fæstthed. Brevet læste han saare godt. Hr. Lindgreen Philip; han er unægtelig for ung og smæk. fer til denne Rolle, som uden Tvivl havde været bedre i Hr. Knudsens Hænder. Det er ellers en tung Rolle, naar man vil redresser la fortife de l'auteur; især maae man give den Scene om Osten saaledes, at man seer, det seer for at fordrive hans Herres mørke Lune, og især det om Tørklæderne, som en Pudseeelighed, sagt for at forvinde sin Smerte over at miskiendes af sin Herre. De comiske Scener sagde i øvrigt Hr. L. meget godt. Hr. Preislers Kammerherre er en Mesterrolle, især Scenen med Hofraaden. I anden Act staaer et Sted, i hendes Selskab. i Steden for Deres, hvilket han herved ombedes at rette. Saaledes ønskede Ann. og, at Geheimeraaden, der ligeledes spiller sin Rolle mesterlig, ei vilde sige: han havde kastet een ud af Vinduet, hvilket han nok hverken kunde gjøre eller komme vel fra; men som det i Originalen hedder: Kruppet ham af, revet ham ned. Hr. Elsberg er som Majoren sin ypperlige Forgiænger fuldkommen værdig; hans militære Jovialitet er høist karakteristisk og moersom. Hr. Gielstrups Sadelmager hører blandt de Roller, der fornemmelig have befastet Scyffets Disald.

Dramatisk og Litterarisk Tillæg til Morgenposten.

No. 14 og 15.

den 20 April 1792.

But more then just, to other countries grown,
Must return base apostates to our own.
In states let strangers blindly be prefer'd
In state of letters merit should be heard.

Churchills Rosciad.

Sit Motto til sidste Nummer anførte Anm. et Sted af Quinctilian, der tillagde Skuespillerne den Roes, at de ikke blot skaffe adskillige flette Skuespil Gehør, saa man endog seer det meer eengang med Fornøielse, hvad man ikke gad læst, men endog give de bedste Digteres Værker saa megen ny Tælle, at det fornøier os uendelig meer at see end at læse dem. Den første Deel af denne Paastand haaber Anm. ved Forestillingen af 6 Retter (der, om ikke et Stet, dog sikkert er et maadeligt Skuespil) tilstrækkelig er beviist, hvis det ellers efter det Bisald, hvormed Waltron, Schlensheim, Strelisgerne o. fl. d. ere optagne, endnu trængte til at bevises; den anden halve Part havde han haabet at godtgjøre med Forestillingen af Emilia Galotti, dette den største tydske Digters ypperste Mesterstykke, der hos os gives til en Grad af Fuldkommenhed, som nu omstunder intet tydske Theater kan gjøre Paastand paa. Anm. vil her ikke engang tale om de tvende Theatre, hvor han har seet dette Sørgeespil, Berlins og Schlesvigs; thi disse tvende bør ikke engang nævnes, naar der tales om Tydscklands Skueplads; men selv ved de virkelig gode tydske Theatre, ved en Schröders, Bondinis, ved Biens, og ved Mannheims! vare der

der allevegne langt betydeligere Mangler end hos os. "Saa utallige Gange, af saa forskjellige Skuespillere, jeg end har seet Emilia Galotti forestilt, siger Schink, har jeg endnu aldrig seet Prindsen, Marinelli, Appiani, Orsina og Conti givne med den hele Sandhed, og kun eengang i min Livstid seet Claudia, Emilia, og Orsina spilt rigtig."

Inderlig ønskede Annalderen, at have havt denne sin gamle Ven og Medvandrers paa den dramaturgiske Bane ved sin Side i Aften, for at have den Glæde, at høre Tysklands nu levende bedste Dramaturg, i Danmark, gienkalde en meget stor Deel af den Klage, de tyske Skuespillere havde afstrunget ham, og at kunde lægge hans Vidnesbyrd i Bægtkaalen mod hine udmærkede, der foredrage Tysklands stæreste Sielsbode for vor Skueplads, der, saa skændig den er mishandlet, saameget den ogsaa har tabt, og er paa Veie til at tabe, dog har endnu Levninger nok af sin forrige Storhed tilbage, til ikke at vige, uden maaskee for Schröders allene; og maaskee kun vige for denne, fordi den i sin Directeur eier en Kunstner, som af de nu Levende ingen kan opveie.

Ann. maae indskrænke sig til at nævne Forestillingerne af Chinafarerne og Landsbyepigen, givne Tirsdagen den 20, og Fredagen den 23 Martii, samt de Entreeer, der ledsagede f. y. Ketter og Landsbyepigen, for desfor at naae hiin omtalte Forestilling af Lessings Mesterværk. De Roller, som Schink angav, som mislykkede overalt i Tyskland, vilde næsten alle her have særdeles fyldestgjort ham; thi just disse vare tillige med Oboardes, de, der fornemmelig udgjorde Forestillingens Værd. Hr. Lessings Marinelli Rolle er i Morgenpostens forrige Aargang nævnt, som et Kunstværk, der var Lessings fuldkommen værdigt; og efter Ann. Følelse overgik Kunstneren i Aften sig selv deri. Vilde det lykkes at udregne en fuldstændig og næagtig Carateristik af hans Epil i denne Rolle, maatte

maatte dette blive den skønneste Commentair over Lessings ypperlige Mesterværk; men om end Ann. ikke føler sig dygtig til at lade Digter og Kunstner vederfares al den Ret, de fortiente, om han endog maae beklage med Conti, at man ikke kan skildre med Dine: ne, vil han dog her meddeele saa meget, han kan; uagtet alt, hvad der er tabt, vil dog det overblevne blive et ligesaa interessant Studium for Kunstneren, som Emilies Portrait efter Contis Angivelse for Ma: leren.

Strax fra det allerførste af havde han den badinerende Tone, der forkyndte Favoriten, det persifflerende: O min Prinds! den lette Spot om App'anis Giftermaal, det bittere i: at jage Steengæder og asrette Murmeldyr; det haanlige med en vis Emilie; man kunde høre, at Favoriten gottede sig over, hans Uven giftede sig med Datteren af en Mand, der var i Unnaade; og hvor: dan da denne Haan lidt efter lidt tog af, indtil det sidste faldt, just hende; og med hvilken Opmærksomhed hans Nie her vogtede paa Prindsen, hvor omhyggelig han var for at læse i hans Siæl! Dersom De ogsaa vilde, sagde imidlertid Hr. Rosing neppe rigtig Men nu med saa god forstilt Nidkærhed indtil det persifflerende: Red: de dem! og især det om Varen fra anden Haand; hvor han atter saa godt gik over til den alvorlige Tone, og især lod det Ord Serre ypperlig lyde. I Scenen til Odoardos maae Ann. især gøre Kunststilleren opmærksom paa den fine Plt, i hans Abord til Claudia, og hans Haandkys, som han anbragde just i det Dieblit, han paa en vis Maade viser hende ud. Nu den forbindrlige Begyndelse med App'ani, og derpaa det Dieblits bittere Vægt: "Jeg indseer min Forseelse, min utilgivelige Forseelse", som dog igien strax gaar over til den lette Embedstone. Og nu igjen det persifflerende: De skiem: ter — og derfor! Det er overalt en stor Idee, at tage denne hele Scene saa gandske i den spøgende Tone; thi i Spøg kan man baade sige og høre meget, som i en alvorligere Samtale ikke taaltes; nu det bittert persif: flerende: Datteren her af Suset? det characteristiske Symh! disse 5 Replikker, som her følge oven paa hin: anden, vare ubetalelig rørende; og nu Poltronnens bet: roffede Udfordring! Første Scene i tredje Act er atter et Mester:

Messeristykke ved den Maade, hvorpaa han — som man
 siger — gaaer ind og ud af Prindsen; og dreier ham
 efter Stykke for at faae hans Minde til det smukke Fore-
 tagende mod Emilie og Appiani. Her maae man især
 udtegne det bittere: man skulde vide det; og det haarde:
 og kan gaae. Jo nødvendiggere han blev Prindsen,
 jo dristigere blev han. Og nu i Monologen det ardonde:
 hvo lærte dem saavel at Kiende Aber; og nu i næste
 Scene det begierlige Sørgsmaal er han død? der viiste
 den hængigerrige Riddings hele brandende Længsel, og
 hvor vigtig Grevens Død var ham; og især følgende Mo-
 nolog. Noget af det, der især bovede mig i denne Fores-
 stilling var, at Marinelli i saa høi Grad viiste os Ap-
 pianis Kiende, hvilket især er fornødent for at giøre
 denne Character menneskelig og sand. Hans Compliment
 til Emilie havde megen Galanterie, og den troeløse Styr-
 ke paa: Han har ladet sætte efter var ypperlig. At
 han holdt sig i en ærbødig Grastand, som opvartende Ca-
 valier, hvor Gang der var nogen hos Forsten, var uden
 Tvivl efter den sande Hofetiquette, og overmaade Kiont,
 da han desuagtet aldrig tabte det, der foregik, af Synne.
 Følg os! det vil sige, følg os ikke, havde al Hoffno-
 gens Verskifflage; og nu hele Enden af denne Repl. i
 samme Tone, saavelsom det følgende om Moderen, der
 vilde gloe, og at være saa omtrent en Syrstes Svi-
 germoder; altsammen ledsaget med meget characteristisk,
 og velanbragt Latter. Ogsaa denne Lethind er saa sær-
 deles nødvendig til at vinde Marinellis Character. Han
 begyndte Scenen med Claudia med yderste Levemaade,
 sagde et uberydeligt Mundhuggerie, saa let, nu med
 al den impoli Politesse, der viiste, hvor stor Vras han
 satte paa sin Byrd og Titel: Marchese Marinelli. Nu
 komme de herlige Gradationer, først den Bestyrtelse, da
 han horte Grevens Død, derpaa med venkabelig Vee-
 med, og nu med en ærefyldt Mands Brede, og siden
 med den bydende Embedsmands Superioritet: De raser.
 Første Scene i fjerde Act er blandt dem, hvor Marinelli
 viser sig — for at bruge Hamlets Udtryk — en Messer i
 at spille paa Prindsen. Hvor han begynder med at ba-
 dhere, og nu da denne Tone ikke vil lykkes, Overgangen
 til: Hvilket, naadige Herre! og nu det folde, som om
 det ikke i mindste Maade vedkom ham: "At Angelo der-
 par", og da heller ei det vil lykkes, nu med den fornærme-
 des Styrke "Meget vel", og nu med stigende Varme, som
 gaaer

gaaer indtil Haardhed, og hvor han endog tilfældt lader, som han glemmer sig selv: dette er ganske mesterlikt, kun savnede Aarm. i den sidste Replik ugierner Ordet umisketlige; og nu atter Overgangen fra denne paataagne Herde til den ei mindre paataagne, og stedse stigende Kulde, som vedvarer, indtil Prindsen i næste Scene tiltræder sig Fred, da Marin. atter bryder ud i forstilt Enthusiasme, og nu slutter denne Scene med saa opmuntrende god Lune. I Scenen med Orsina staaer Marinelli kiendelig i Skygæ. Saameget han end inder sig, saa utrættelig han er paa Luur efter at græbe den rette Tone med hende, er hendes Ideegang dog alt for excentrisk til, hans Berægning skulde kunde staae ind; og denæ hans evige forlegne Ubished er det, Kunstneren med sit Spil og sin Tone i denne Scene saa ypperlig caractiserer. I femte Act staaer derimod Marinelli nyt Spillerum. Atter her giver han den første Scene med Badinoge; man seer, hvormeget det er ham om at giøre, at Prindsen skal see alt det foresaldne an, som Smaaating. I Scenen med Odoardo er der egentlig kun Leilighed til Politesse; men da han kommer ind igien med Prindsen, hvordan han efter at have lurret efter det beleilige Dieblis, paa Odoardos Opfordring nærmer sig, taler med den dybe Rørelse om Appianis Død, hverken med en Tone eller Mine lader sig mærke med, han forstaaer, eller søler Odoardos Bitterheder, med den skaansomme Medynk paaftaar Forældres og Datters Adskillelse; virkelig giør han alt dette saa kunstig, og saa heldig, at man vel kan begribe, han, medens Odoardo staaer fordybt i Tanker, kan ønske sig og Prindsen til Lykke med den gode Fremgang. Hans Forsærdelse i sidste Scene, hans Ansigt og Stilling, da han maae tage Dolken op, og da Syrken river den fra ham; kroner endelig denne Mesterrolle; men at beskrive det, ligger uden for Dramaturgens Sphære; der udtrævedes en Maler, der var det i sin Kunst, hvad Digter og Skuespiller have vist sig i deres, for at give et fuldstændigt og rigtigt Begreb om denne Scene. Blinde Zeloter vilde i Siør giøre Aarm. det til et Ciimen læse, at han vovede at yttre nogle Ord mod Mad. Preislens dæverende Fordrag af Orsinas Rolle. Kunstnerinden har — maaskee uden at tænke derpaa — paa det fuldkomneste retfærdiggjort Dramaturgen, ved det hun selv i Act gav Orsina, som han havde ønsket, og tænkt sig den given; og den almindelige Stemme forenet med de competenteste Dommeres stadfæstede det, ved eenstemmig at erkiende, at hun spillede til en høj Grad fortreffelig. Hun havde i Alten ned-

steemt

stemt Orsina's vilde Hæftighed, lod Melancholien være Hovedtonen deri, og brugte kun det Vilde til Skatterinder, og ei at tale om, at denne Maade i alle Henseender er den rigtigere og interessantere, er det ogsaa den meest fordeelagtige for hendes hulde Organ, og hendes Phossonomie. Strax hendes første Repliquer bleve høist interessante ved denne Behandling; med megen Bestemtbed og Kynd sagde hun den philosophiske Replik om Vigeandighed, og saare interessant det om Tingenes alvorlige Side; kun havde jeg heller hørt den følgende Apostrophe til Himlen med Langsømhed og Heitidesighed. Under Scenen med Prindsen gjorde hun en Berøggelse og et Greb med Haanden efter Pommen, hvor Dolken var, der vare fortreffelige; og hendes følgende: har jeg virkelig hørt det? sagde hun saare skönt. Thi Grev Appiani er — ifald De ei veed det — meget godt accentueret. Jeg gad kysse den Dævel, og "har De ingen Deel deri" ganske fortreffelig, som det hele Sted, hvor hun seer ham staa i Vinene; ligeledes det: taus! taus! overmaade godt. I følgende Scene sagde hun de tre Ord: jeg venter ham med en Berøggelse, som bragte mig til at græde. En Zeil, som hun altid har begaaet, er, at hun i næste Scene siger: det ulykkelige Barn er gierne det eneste; i Steden for: stedsse det eneste; som er noget ganske andet. Dolken paatrang hun ham ganske fortreffelig. For Resten af den sidste Replik i denne Scene har Mad. Seiler givet mig et Ideal, som Mad. Preissler ei opnaaede. Hr. Preissler giver ligeledes sin Prinds i det hele overmaade godt. Vel bebagede hans Stilling, da Dækket gik op, ei Num. saa ganske, da hans Been, som laae ud ved Siden af Skriverbordet, gjorde den hele Figur overmaade skæb; men hans gode Diction udslættede snart dette usordeelagtige Indtryk, som maaskee ei engang var bleven mærket, havde det ei været det første. Hans Scene med Conti var saare skön, og virkelig meget characterisk, kun det Sted: Det andet Portrait kan De tage med sig igien — og bestille en sattedes uden Tvivl den foreskrevne og nødvendige Pause. Hans Monolog var derimod skön; men det i Scenen med Marinelli: er der da slet intet nyt, forekom mig ei mærkværdt nok. Scenen med Camillo Rota gik meget vel. En meget skön Scene af Prindsen var den med Odoardo i sidste Act, kun er det Dækst til Marinelli, naar han siger: hvor mange ønskede jeg ei denne stolte Beskedenhed,

denhed, aabenbar urigtig; Vrindsen frænger for meget til Marinelli: det vilblif til at tørde gøre ham en saa — haard. Kiondi fortient Bæbre delfe. Hr. Frydendahl Conti. Anm. var alt forrige Gange erindret, at det er den bedste Conti, han har seet. Især synes mig, han begyndte den godt i den ærbødige Frastand, en Audients fræver. Derimod ønskede jeg, han under den lange Repl. mere havde Væene paa Maleriet end paa Frænden, indtil mod Slutningen; heller e. havde nok hans: Jeg skulde snart frygte den Røstierb d. Vrindsen i følgende Replik taler om; man burde her paa hans alvorlige og langsomme Tone kunde høre, at han i saa Tilfælde ei skottede om Belønning. Odoardo Hr. Schwarts. En sand Mesterrolle af denne ypperlige Kunstner; Strax hans hele Udortes er saa gandske den gamle ubøielige Soldats, der er bestig, men uden at stæie. Gaare got uden at lade sin Misforstøelse for fiendelig udbrøde, hørte han Claudias Fortælling, at Vrindsen har seet Emilie, og især siger han sin sidste Replik overmaade vel, hvor man hører, hvormeget det koster ham, at holde sin Brede tilbage. Han kom meget got ind paa Dosala, man saae, han havde hasket. Meget energisk gjorde han og det Sted, hvor han slog sin Kiole til Side, og søgte efter sin Kaarde. Støfs Blik og Greb til Kommen i det, han kaldte Orsina sin Belgierende, vilde jeg vel have anbefalet Hr. Schwarts. Hans Monolog skatterede han overmaade got. Saaledes sagde han ogsaa: "hun skal ei mere til Graskalla" meget caractéristisk, og jeg siger dem jo, at Greven er død, isald de endnu ei veed det; med en skøn Skattering. Hans næste Monolog var især een af hans skønneste; den opsigende, og siden høiere blussende Brede, og nu Forandringsen i Tone og Stilling ved: Men see nu var overmaade skøn. Hans: Nu min Herre! t. Marinelli, var den gamle Krigers. Derimod var hans: Nei virkelig! skulde det ei? mig for ironisk. Det er tilforn bleven anmærket i Anledning af en anden blandt vore ypperste Skuespillere, at man i Sørgepillers rørende Roller og Scener vel maae vogte sig for at give sin Spot den høiere Comedies Ansøg i saa høien Grad; saa got, som han saade det: særdeles forvaret, havde Anm. dog ønsket, at han efter sin store Forgængers Exempel var traadt ind paa Siden af Gonzaga, i det han greb efter Dolken. Scenen havde derved faaet mere Kraft og Sammenhæng. Begyndelsen af neste Monolog var atter særdeles skøn; han afbrød sig saa godt, og saac vildt om efter den, der loe. Hr. Elsborg Appiani, spiller i Amal-

derens

derens Tanker denne Rolle meget brav, hans raske Tone skifter især meget godt af mod Marinellis Politesse; det er den aabne frie Mand. Det eneste Anm. Kulde kunde anmærke imod ham, er den lidt for haandsatte Slutning paa denne Scene. Det er mere en haanlig Fortroelighed, at han tager Marinelli i Haanden, end det er Forsæt at slæbe ham med sig; og om der endog staaer, at Marinelli slider sig løs, betyder det dog blot, at han river Haanden til sig igien; men ingentunde, at de trækkes derom. Hr. Ibsen, som var Pirro, maae Anm. erindre, at han forstaaer en Replik urigtig. Han siger nemlig: der kommer ogsaa et Par Fremmede fra Sabionetta; dette tilsatte ogsaa, gav Ringen en gandske modsat Mee-ning; thi det synes da, som de var med i Bognen; da Pirro tvertimod siger: der er ei flere i Bognen, da de toge Vidner fra Sabionetta.

I dramaturgiske Samlingers femte Hæfte, udtrede Anm. i Anledning af den berlinske Forestilling det Quise, at kunde udvikle sine Tanker om Emilies Character, da de uden Tvivl kiendelig afvige fra den fortiente og tænkende Konfirmerendes, i hvis Hænder denne Rolle er. Han troer nu ikke, at kunde lade denne Leilighed gaae forbi, uagtet han maae erkiende, at hun denne Aften kom hans Mee-ning værmere, end nogentid før, at hun især i femte Act, og i Scenen med Appiani i anden havde skionne berlige Steder. Emilie er en ung pils 16 Aars Pige, en Halvsøster til samme Digters Recha, een af det Slags, som Vessing saa gierne skildrede. Hidtil har hun stedse vandret paa Roser, her moder hun de første Ulykker, hvorledes maae disse virke paa hende? Hertil maae vi seie, at hun er Italienerinde, og Religionsværmerinde, hvorledes vil dette end videre bestemme Characteren? — Hun har været i Kirken, er der bleven talt af Vrinden, hvis første Hyliding til Grimaldis alt havde gjort et Indtryk paa hende, som deane sværmerke Sjel ei kan tilgive sig, er siden bleven efterfulgt af ham, og flygter hid, saa forvirret, saa forvildet, at hun ei engang veed, om han har fulgt hende ligehiem eller ei; hun styrter altsaa ind, aandeløs, ude af sig selv; hendes Mine løbe vilde om, alle hendes Lemmer zittrre; hendes første Repliker iile ud Slag i Slag, uden at hun selv ret veed, hvad hun siger, da hun endnu bestandig seer sig angstelig og vild om; det første, hun nogenlunde kommer til sig selv igien, er ved det Suk, hvormed hun styrter sig i Claudias Arme, da hun mindes, at

at Fyrtens Forseelse havde gjort hende til sin Medskyldige. Alting maade her være fyrigt, og sværmerisk; saaledes med andægtigt Sværmerie, med soldede Hænder, og det takkende Nie mod Himlen: saa dybt lod Naaden. Og nu den lange Replik frem for alting udflymmende, og mere flatteret ved den levende Følelse mange Tønsbeininger, nu med Raisonnementets vægtsfulde Accenter. Dette kræver især det, som hun har saa ondt ved at komme udaf: Navnet — ikke af en Selgen — men Navnet — blive ei vreed, min Moder — af deres Datter. Denne Forlegenhed kræver mange og meget fine Tønsbeininger; men tillige et meget let og hurtigt Foredrag. Ikke mindre den Replik: "Ja giær" især maade det, jeg troede jeg skulde sunke slippe Emilia ud af Mund og Herte; det røber hende alt for meget til at siges med Forsættets Eftertryk. Nu tager hendes Skæk alt mere og mere af, hendes Tone bliver friere, mindre fremfkyndet af Angest og Forvirring, men beholder sin naturlige Fethed. For, nemmelig maade Nuancen ved det Sted: Det var den eeneste Betragtning være mærkelig, men dog let. Og nu maade denne Angest lidt efter lidt gaae over til Ombed imod Appianis Komme. Thi vel synes Emilia saameget om Prindsen, at hun gjør sig det selv til en Brøde; men hun holder dog suagtet af Appiani, som sin Brudgom; Et fiendtlighed, Vigt — thi Emilia er af de fældne Gruenstimmer, som troe paa begge Deele — hæfter hende til ham; efter at hendes beflemt Bryst har skaffet sig Lust i det forefkyvne dybe Suk, tager hendes Naivete Overhaand. I Scenen med Appiani kan jeg ei give Jomfr. Afrup noget skønnere Mønster, end om jeg kunde skildre hende, som hun var. Ynde og Ombed kan ei beskrives, og Obergange har Scenen ei mange af, naar jeg undertager den mørksværmeriske Tone, som begynder ved: "Jeg kunde blive disse Juveler fiendst" udbreder sig over næste Replik, viger for en paatagen Munterhed efter Claudias, og kommer tilbage med en langsom Vægt efter Appianis; og nu igjen Obergangene til let Munterhed, som maaskee derved bliver saa meget stærkere, da den er fremdreven, om end et fremfkyndet. Scenen i tredje Act har deri nogen Ligbed med den i anden, at hun ogsaa her kommer aandeløs og angest; men her er hun ei mere bange for Forsølgelse, her er heller ei nogen Selvbedidshed, der flatterer hendes Forlegenhed. Hendes Perioder ere korte, da Lobet har betaget hende Veiret, men de

ille hurtig efter hinanden. Ogsaa er nok hendes Studsen, naar hun seer Marinelli, et Tegn til, hun ei troer Freden; hun kender ham for Appianis Fiende, hun kender ham for Prindsens Vending; derfor vil hun bort igien; derfor bliver hun saa angst, da hun hører, Prindsen er der, at hun er paa hans Lyfslot, at han snart kommer. Derfor det angstelige, hvilken Hændelse? som slipper hende af Munden. Derfor den yderste Forlegenhed, og det Anafald under Scenen med Prindsen; den ahner hende alt, den Brækkelige Hemmelighed, hun siden læser i sin Moders Brev; derfor den Livllie til at efterfølge ham! — Og nu i temte Act, hvor hun kommer ud med den fattede Fortvivlelse; hendes Stemme er tansom og dæmpet, men dyb og bitter; ingen Declamation, det roligste Foredrag; kun det Dieblits mere Fyrighed: saa er det sandt! men nu igien med Falskhed og Styrke: Jo før jo heller og nu med stærkere Bitterhed de tre følgende Repliker; og nu med andægtig sørmerisk Synd: dette Liv er alt, og rask og med Styrke: "saa kan Saarsnaalen", og den lange Replik med andægtigt Sørmerrerie; hendes Tone blive klarere og mere levende, men beholder sin Bægt; de to følgende Repliker med Ald; og nu de tvende om Rosen, med langsom tærende Bitterhed. Gensfr. Altrup vil selv kunde domme, hvor jeg har abstrahert denne Rolles Ideal fra hende, og hvor vi afgive; hun prøve mine Ideer; den virkelige, tænkende og beskædne Kunstner er Kunstdommerens kompetenteste Overdommer.

Tirsdagen den 27 Martii. Uglæe Operette i een Act, og Semiramis.

Onsdagen den 28 Martii. Chinafarerne Syngespil i to Acter med Divertissement, til Fordeel for Dister og Compomist. Hvoraf det kan komme sig, at disse tvende faae den fjerde Acten, i Steden for den tredje, som ellers eengang er fastsat til Forfatter Benefice, og at de kun faae een Acten samlede, da andre have faaet hver sin, drifter Ann. sig ei til at afgjøre Skulde Directionen virkelig holde det for en Brøde, at der var Mennekesands i en Opera?

Torsdagen den 29 Martii. Mennekesad og Anger. Saa ofte er nu dette Stykke givet, og endnu bestandig finder Ann. ny Fornoielse i at see det, og nyt Studium for sig som Dramaturg. Han har een af de forrige Gange anmærket, at det, der gjør saa megen Virkning i Mad. Rosings Eulalia, er mere den Møie, Eulalia gjør sig for

for at være Herre over sin Smerte, end Smertens eget Udbrud. Saaledes den til Fortvivlelse grændsende Strøke, hvormed hun siger: Jeg er dette Creatur. Saaledes ogsaa hendes store Scene i femte Act, som rører just ved det, man hører Eulalia stræber at tale roelig, for ei at paadrage sig Mistanken om, at vilde tilgræde sig hans Tilgivelse; Laare overraske hende, men hun kæmper imod dem. Endnu et mærkeligt Kiont Sted er, hvor Gølløven af hendes forrige Lyksalighed kommer over hende ved Synet af Smykket, og nu Overgangen til den energiske Selobebredelse. Ypperlig er den dæmpede Forundring, hun viser, da han ienderriver hendes Bælt endesse; hun beundrer ham, men det er for meget i hans Character til, hun skulde stupe meget derover. Hr. Rosings Meinau er der ogsaa i forrige Blade saet saa meget om, og der var dog stedse saa meget at tilføie om simple huuslige Sandhed i hans Udførd i Scenen med Horst, s. Ex. den Naade, hvorpaa han vender sig mod ham, og træder til ham, i det denne siger: han kan gjøre hans Lykke. Et andet overmaade Kiont Sted er, hvor hans Haand saa ufortøbet udskrækker sig efter Smykket, inden hun endnu rækker ham det, saamart hun siger: dets Syn vilde gjøre hende grændseløse Vebredelser. Gandiske fortrefelig var ogsaa Hr. Elsberg; især var han saa saare Kion i den leende Scene med Bittermann, hvor han vilde give denne et godt Raad; saa ypperlig han end fra Begyndelsen af har spilt denne Rolle, har han dog aldrig fornøiet Ann. saa meget, som denne Aften. Et Meisterstykke af Simpeltbed og Sandhed var ogsaa Hr. Knudsens, Grants; og især Scenen med Grevinden, og Horst; og de med Meinau; ligeledes sagde han sin Scene med Lotte meget godt. Om Jomfr. Kragb i Pottes Rolle er saa gandske paa sit Sted, tør Ann. ei afgjøre; i det mindste behagelige Mod. Schall ham uendelig mere i denne Rolle; men at hun ei er paa sit Sted, naar hun i samme Act, hvor hun har været inde, og i samme Dragt sætter sig til Skue foran i Actriceløgen, kan han dog ei andet end siige hende. Ogsaa maae han advare hende, at hun ei vel kan forsvare den stærke Accent, hun lægger paa: at dumpede ned af Lusten, med mindre hun kunde give Exempler paa Gøll, der dumpede op af den.

Tredagen den 30 Martii. Syngesøgen Operette i en Act, med Musik af Champein; Balletten Semiramis.

Blande

Blandt de Forsatter, der ere blevne tilintetgjorte ved deres Udsættelse, horer ogsaa det, Anm. engang udlod sig med, at vilde give et detaillert Udtog af denne Ballet. Saade forfiente Semiramis Stuarts Spil virkelig en uoiagt g Anainse, ogsaa Pyldte Anm. sig den selv, for paa denne Maade at kunde retfærdiggjøre de Tvivl, han havde yttret mod dette Vænes, og især den sidste Scenes Begvembød til at fremstilles for vore Vene. Dobbelt beklager han nu, at han den Gang saalange opsatte det, indtil det ved Jomfr. Stuarts Sygdom tilintetgjordes; derved sættes han nu udaf Stand til at sammenholde Dandsens Dumenil, og dens Gaussin i deres Behandling af denne Rolle; et Foretagende der ei kunde andet end være høist lærerigt og interessant for den grandfænde Kunstlær, som holdt deres forskiellige Mæneer imod hinanden, uden derfor at foretage nogen Sammenligning i Henseende til deres Værd, hvoraf man tilsidst ei vilde lære andet, end at Mad. Biørn ei var Jomfrue Stuart, og Jomfr. Stuart ei Mad. Biørn. At denne sidste tager Rollen paa en meget mere qvindelig Maade, at hun opvækker mere Medlidenhed, og mindre mørk Rædsel, at hun, kort sagt, med megen Smag og Held følger den Wei, Naturen har betegnet for hende; og at ei blot den almindelige Dom, men og competente Kienderes Stemme sætter denne Rolle høit iblant hendes tragiske Partier, er alt, hvad Anm. efter denne ene Forestilling deraf — den eneste, han har havt Leilighed at hvide, — seer sig i Stand til at sige.

Tirsdagen den 10 April. Vennen af Huset og Semiramis.

Torsdagen den 12 April. Streligerne. Anmælden har strax fra dette Stykkes første Forestillinger af yttret sit Mishag, saavel med de fortegnede Characterer, som med det sære Errog, og den sære Philosophie heri. Mogle lyffelige Situationer, og et Par Rollers mæktelige Udførelse vare det, hvorved Stykket fra Begyndelsen af, vandt Bisald, og dette Bisald har det da og bestandig siden vedligeholdt, uagtet det Kionne Foraarsveir i Aften havde fælt det ved det sædvanlige, og ventede Tilfælb. Paa det første Sted mellem dette Skuespils Forekiennere har Anm. fra allerførst af sat Mad. Rosing, som Ossakova, og hun var sig værdig i Aften. Hun udtæyffer den ædle Kone, som har det tilfælles med Mændene, at hendes Vene ofte er tørre, naar hendes

Sierte

Sierte bløder, med den allerhøieste Grad af Simpelt og Sandhed. Saaledes strax i Stenen med Soufanin hendes: "Stille! stille!" hendes milde til Ivanof: "Jeg troer, Gamle." Og hvordan hun nu saaledes synter hen under Ivanofs Fortælling, at man kan see, de Scener, han beskriver, male sig for hendes Indbildning, saa hun bryder ud i det ufrievillige Udbrud. Og nu under de følgende Repliker den moderlige røste Lone! man kan her see om Kunstnerinden og Digteren, som det gamle Indfald hedder om Virgil og Ennius; thi sikkerlig ere disse Repliker ligesaa usle fra Babos Haand, som de ere store fra hendes. I hendes følgende Scene med Fedor, har Ossakovas høie Siel Anledning til at ytre sig, som i det Skønne: "Jeg havde intet at takke for, men meget, meget" med saa megen Styrke og Raskhed; og især den store Opmuntring: føler du Mod, og ædel Stolthed. Den Blanding af Erbødighed for Fyrsten, og Raskhed mod Despoten, der udmærker hende i Scenen med Czar Peter, er ubeskrivelig skøn. Den roelige og faste Lone paa: Deres Majestæt har sat og især det sidste: men hisset vil; den Raskhed, hoormed hun siger ham det i Dinene om Livskraften for smaa Forbrydere; den simple Vægt paa: og Ormen frympede sig. Og nu da ved Tanken om hendes Fedor, hendes Raskhed gaaer pludselig over til moderlig Ombed; — Ann. kan ei overtale sig til at ansee Maria Ossakova for den første blandt Mad. Rossings Roller, men at han aldrig har seet Mage til denne Scene, og aldrig venter at see den, kan han ei nægte. Om hendes Scene med Soufanin er i Morgenpostens forrige Aargang sagt det meeste og vigtigste, saavel som om Scenen med Fedor og Czaren, hvor blandt andet hendes uartikulerede Klægetone, og hendes veemodige: "Jeg arme Kone — ei Moder, og hendes ei mig forladte har den simpleste og sandeste Paethos. Saaere skøn var Scenen med Ivanof hendes fravendte Stilling, og bortvisende Gebærde under: Jeg kan ei hade, ei forbande dig. — Ved Siden af hendes Ossakova har Ann. de forrige Gange sat hendes Mand's Peter Czar; men han maade aabenhjærtet tilstaae, at han denne Aften ingenlunde kan indrømme den saa høit et Sted. Efter Ann. Meening var han saavel i de raisonnerende, som i de hæftige Steder meget ofte alt for declamatorisk. Vel kan man ei nægte, at Peter fra Babos Haand er en saavel Blanding af en tydsk Professor, og

og en russisk Matros, men Kunstneren har de foregaaende Gange med meget Held omtebt denne Blanding til en raff og adel Naturens Son. Just den Scene, hvor Alm. de forrige Gange meest har beundret Hr. Rosing, var den, hvor han var mindst fornøiet med ham i Alten, den med Oskova; saaledes var strar: hvorfor ingen Russier! ham for hæftigt, men endnu mere hans: Rone! din Kersfærdighed; heller ei kunde Alm. godt lide den stærke Ironie paa de følgende Repliker; alt dette forekom ham at afvige for langt fra det høiere Skuespils Tone. Skøn var derimod Pausen for det Sted: Hvi bliver her pludselig. Ogsaa i Scenen med Ivanof var hverken: tal eller gaar! eller de følgende Repliker, der vare haanlige i Steden for kolde, efter mit Sind. Ogsaa vilde den lange Replik til Strelkerne ei behage mig; her, syntes mig, Czaren sagte for meget declamatorisk Estertryk. Overmaade skøn var derimod den første Deel af Scenen med Fedor; den blev sagt med adel simpel Superioritet, blandt andet sit Ordet: Gud! en skøn og høit energisk Vagt. Med den følgende lange Replik var derimod Alm. ikke tilfreds, den vilde hverken behage hans Gandsker eller hans Hierte. Hr. Knudsens Ivanof blev naturligere, og simplere sagt, end de forrige Gange, men om altsid Oldingen vedligeholdt saa rigtig, er et andet Spørgsmaal. Ogsaa siges nok i Scenen med Czaren de Repliker til Ministeren for haardt. Ilrigtig declamerede han det Sted: For dette Pant opoffrer jeg jer mine Brødre; i øvrigt interesserede, og rørte han meget. Saare skøn var Hr. Elsberg, som Generalen, den raffte sande Soldat. Alm. kunde ei see ham, uden at erindre Peter Czars værdigste Yndling Le Fort, hvis sande Forestilling Hr. Elsberg syntes at være. Ilde var det, han i næstsidste Scene sagde: at Czaren viiste sig ligesaa gierne nærved for Venner, som for Fiender. Hr. Saabys Fedor vilde i Alten ei ret behage Anmaalderen; især kunde han paa ingen Maade forklare sig Gradationerne og Overgangene i Characteren, blandt andet i Scenen med Soukanni og Strelkerne i anden Act. Hr. Kehnes Soukanni syntes noget nedstemt i Alten, men er dog ei luffelig. — Til Slutning en Entree.

Fredagen den 13 April. Grovsmeden Operette af Overant, med Musik af Philidor; Balletten Unyttige Gexerie.

Man:

Mandagen den 16 April Bagtasellens Skole, Comedie i 5 Acter af Sheridan, med en Entree.

Dette Stykke er saa ofte og saa udførlig omtalt i disse Anm., at derom intet er at tilføie, uden at vi i Alften uormodentlig fik en nye Carolas i Hr. Bøch, hvis Tenslvillighed i dette uventede Tilfælde fortjener Publici og Direct. Tak.

Tirsdagen den 17de, Ninette. "Jeg har altid været af den Meening, siger Gorf. af Brevene fra en gammel Skuespiller til sin Son, at Bondepigen ved Hoffet aldrig var bleven fordømt til at spilles i den overaivenste Glans's Karakter, og at sidste Act aldrig var blevet saa overdreven, naar Fader Ethof havde været til stede ved en Oplesning deraf, og spurgt: snakker Thyssen over sig, naar han siger, dette Bondepars simple og ukunstlede Væsen skulde stikke af mod Hoffets liise Døng? Eller er dette ikke en Advarsel til Ninette og Lucas, ei at bære sig ad, som Colombine og Pierrot i et Italiensk Intermezzi?" Men Gorf. af disse Skuespillerbreve var, som velbekendt er, en underlig, en grov Karl, der vilde, at alle Skuespil fra det heroiske Sorgespil af indtil den comiske Operette, skulde være Naturens Udbildning, og Gædernes Skole; der allerede 1779, og 1782 sandt adfælligt at ønske, og klage over ved vor Skueplads; lad ham for alting ei mælde sig nu! — Dog maae Anm. erindre mod denne Gorf., at derom Thyssen ikke vilde have Ninette og Lucas til Nar ved sit Hof, som han efter hin Replik ei vil, kunde han nok have ladet denne sidste klæde lidt mindre i Caricatur.

Thyssen er ei det Fag, hvori Anm. helst seer Hr. Gaabne: han mangler en vis simpel ukunstlet Værdighed til dem, og — hvad der endnu er det værste, han synes at vide, han mangler det, og at vilde erstatte denne Mangel ved noget spændt, der slet ikke klæder til hans sædvanlige Tætte. I Jomfrue Northorks Grevinde Emilie, savnede Anm. Grevindens Anstand, og den fortorrede Elskerendes Jaloussie; overalt savnede han i Alften meget af det, der i Aarene 78 og 79 havde gjort ham dette Stykke interessant, og fornemmelig — tilstaaer han — han savnede Walters Sang.

Til dette Sangespil blev givet en ser'eur, og en Demicaracter Entree, hvori Hr. Bonnonville, Dandsen ved Theatret i Stockholm, viste sig. Anm. har meer end een gang erkendt sin Ufyndighed i den egentlige Dands, sag:

saasnart den ikke er minnet; han har' altså især i Hensende til den første Entree aldeles ingen egen Stemme, som Konfessioner, kun som et Medlem af Publico istemmer han den almindelige Beundring; han ønsker sig med Dorat ved en lige Velighed Apolls Aand og Vensel, og udbrøder med ham:

Que tu melanges bien

La force avec la grace, & l'aisance, & l'adresse,

Tu fais avec tant d'art entremeler tes pas,

Que l'oeil ne peut les suivre, & ne les confond pas,

Le Papillon s'envole avec moins de vitesse,

Et pèse moins, que toi, sur les fleurs, qu'il caresse.

Om det skønne, søfte, runde, lette, bløde i alle hans Bevægelser, tør Ann. ei indlade sig videre; men kun tilføje, at der herskede saa megen Energi og saa meget Udtryk deri, at Ann. inderlig havde ønsket, at see denne upaatvlelelig store Konstner i en Rolle af dette Slags.

Madam Biørn, som i denne Entree var hans Dandsferinde, gjorde efter den almindelige Dom vor Skueplads sand Ære ved Bournonvilles Side; den offentlige Stemme takkede hende lodelig derfor, og syntes at sætte en Stoltthed i at viise, at den hverken var ligegyldig for Fremmedes Fortienker, eller ufsensom mod Landsmænds.

Hans Demicaracter Entree hørte til det samme nydelige pastorale Slags, hvori Hr. Dahléns nydelige Entreer ere. En liden høit simpelt Fabel er Grundlægget deri. En Hyrde (Hr. Bournonville) er forelsket i en Hyrdinde (Jfr. Jensen), han bringer hende adskillige smaa Foræringer, en Blomst, Fæst, en Guirlande, en Krands; disse synes at være hende meget kjærre, indtil hun saar dem, men neppe har hun dem, før hun med Haanhed kaster dem bort. Hyrden mærker dette hendes Sindslag, og for at bringe hende derfra, antiker sig kold og ligegyldig, hvilket Kunstgreb lykkes. Disse Scener udførte Hr. Bournonville med en Naivete, en Ynde, og en Sandhed, som meer end eengang gienkaldte mig Frankerigs Ventrer, som jeg netop i en lignende Scene har seet. Jfr. Jensen gav sin saare kvindelige Rolle overmaade nydelig; blandt andet lykkedes det folde og ligegyldige, naar hun havde kastet hans Foræring fra sig, hende ganske fortreflig.

Hr. Dahlé, som erkiender Bournonville for sin Lærer, gjorde sig høidig Umage for at giøre ham Ære; og den heele Aften herte unægtelig blandt Tørstchores skønne Høitder paa vor Skueplads.

Dramatisk og Litterarisk Tillæg til Morgenposten.

No. 16.

den 27 April 1792.

Der wahre Virtuose glaubt es nicht einmal, daß wir seine Vollkommenheit einsehen, und empfinden, wenn wir auch noch so viel Geschrei davon machen, ihn er nicht merke, daß wir auch Augen und Gefühl für seine Schwäche haben. Er spottet bei sich über jede uneingeschränkte Bewunderung, und nur das Lob desjenigen reizt ihn, von dem er weiß, daß er auch das Herz hat, ihn zu tadeln.

Lessings hamb. Dramat.

Enhver, som læser dette Motto, vil uden Tvivl deraf gjøre sig Formodning, at det Critik, som derved foreberedes, ei vil være den meest smiggrende for vore Skuespillere; og desværre — saa er det; saa meget godt og roesværdigt, der var at sige om Forestillingerne af 6 Ketter, af Emilie Galotti, af Menneskehad og Anger, ja selv af Strelizerne, saa lidet heldig var Opførelsen af det ulykkelige Ægtekab ved Delicateffe, eller Fortsættelsen af Ringen. Ligesaa aabenhiertig, som Anm. erkjendte vore Skuespilleres Fortrin for deres tydske Kunstbrødre i hine Stykker, ligesaa oprigtig maae han tilstaae, hvor saare dybt de i dette Stykke sank under den hamborgske Forestilling deraf, som han for 3 Aar siden havde den Lykke at see. Man har bebreidet ham, at han ei var skaansom mod dem, der mishagede ham; men det kan han i Følge de i Mottoet angivne Lessingske Grundsætninger heller ei være; tillige kan en saadan Critik tiene til en Prøvesteen, hvor mange sande Virtuoser, vort Theater har.

Uden Partiiskhed for sin Ven Schrøder, troer Anm. at kunde erkjende dette Lustspil for den bedste og fineste

fineste sande Comœdie, Tydskland har at fremvise; og vil man tilfulde kiende og beundre Schrøders Kunst, da sammenligne man den med Farghars Sir Harry Vildair, Fortsættelsen af *the Constant Couple*, hvoraf den tydske Digter tog Emnet til sin første Ring; der som at skabe efter den almindelige Definition er, at frembringe noget af en ubeqvem Materie, da vil man ei kunde nægte Schrøder den Berømmelse, at have aflagt her et stort Deviis paa sit Skabende Genie. Især har han af den gemene, lumpne Coquette Ladi Lurevell skabt den elskværdige, interessante Majorinde Selting, der vel ei er aldeles usmippet af den store Verdens Daarligheder, og derved gjør en foretreffelig Mand høist ulykkelig, men dog endnu maae være en Engel mod vore sædvanlige Modedamer; siden Klingsberg selv giver hende det Vidnesbyrd, ja endog tør vædde paa, at hun, hvis hun havde et Barn, vilde hænge ved det, og foretrække dets Selvskab for alt andet i Verden, en Skrøbelighed, som ingen vil kunde beskylde disse for. Num. vil begynde med denne Rolle, da den og Seltings mellem Hovedrollerne var de, der gik bedst. Mad. Preisler spillede den, og var deri over sin hamborgske Kunstfæster, at hun mere lod os see den Baronne de Schönhelm, som vi i det første Stykke havde lært at kiende; ogsaa gav den danske Kunstnerinde Rollen i det Hele med megen Tælle og Sandhed. Saaledes strax hendes første studsende: God Morgen, Hr. Major! kun forekom det mig, hun nogle Gange for hastig gik over til den muntre Tone; saaledes troer jeg neppe, at det Smil, som skal ledsage den Replik: "Vær De ubekymret" kan være den virkelige, men nok den fremkumstlede gode Lønes; derimod var hendes: "fordi hun er 68 Aar" skönt; syvende Scene begyndte hun nok ei i den Tone, som kunde foranledige Carolines Spørgemaal, hvad hun fattedes? Derimod var hendes sidste Replikker s. Ex. De gad nok været Grevinde; og den allersidste Replik saare takkelige. Ligeledes

ledes læste hun i følgende Scene Carolines Brev fra Klingsberg ganske fortreffelig, og spurgde, hvem Sejervinderen var? saare Schønhelmst. I første Scene i tredje Act maae Ann. derimod ærlig tilstaae Mad. Schröder var ham kiere; der var saa megen indelukth, indødt Smerte i hendes Fordrag, og særdeles var hendes Opregneelse af Seltings Delicateesser (som virkelig Mad. Preisler behandlede lidt vel skidesløs —) i hendes Mund et Mesterstykke af fin og energisk Diction. Ligeledes var hendes: "Og for saa indelicat, holder den delicate Hr. Major mig" mere Udbrud af hendes Hierte. Saaledes sagde hun ogsaa sin sidste Replik med en Haardhed og Høihed, som baade maatte betage Klingsberg Lusten til at fortsætte en Scene, der incommoderede hende, og der desuden maatte overtøye ham, at han ei var i hendes Naade, som han troede. Overalt var der meget mere Alvor og Energie i hendes Behandling af denne Scene. Ganske fortreffelig gjorde derimod Mad. Preisler Scenen med Klingsberg og Selting. Særdeles var hendes lange Replik fin og rørende, saalænge den henvendte sig til Selting; det sidste deraf, som blev sagt til Klingsberg, var derimod for let, og havde langt fra ei det Høitidelige, den Sandhed, den inderlige Oprigtighed, som Majoren siden taler om, og som gjør ham saa rørende. Derimod sagde hun det Sted: August! Lad os være lykkelige! saare henrivende og sødt. Saa fin var ogsaa hendes Scene med Majoren i fjerde Act. Overhovedet — havde alle i dette Stykke spilt, som hun, og maaskee to eller tre til, den københavnske Forestilling var ei vippet saa høit i Veiret, som den virkelig gjorde. Men af den anden halve Deel af Ladi Curevells Character, som Schröder ei kunde bruge til sin interessante Majorinde, har han skabt en Mesterrolle i det høiere Comiske, Fru von Holm, en dydig Diævelinde, der troer, der ingen Sag ligger paa de andre 9 Bud, naar en Dame kun holder det sierte; bagtalerisk, falsk, spillesyg, begavet med den store Berbers

dens Politur, men uden virkelig Forstands og Hiertes
 Cultur; en aldeles nye Character, som, uagtet Schrø-
 der nok egentlig har taget den ud af det vienske Mo-
 blesse, unægtelig vil findes allevegne, hvor der findes
 ligesaadanne Forhudlings-Anstalter, Assemblies, Spille-
 selskaber, o. s. v. for det smukke Køn. Denne Rolle
 var — den alvidende Direction maa vide, af hvad
 Aarsag — kommen i Mad. Schalls Hænder; og naar
 Anm. ei desmere positivt havde vidst det, vilde det have
 været ham umueligt, at gienkiende, at det var den
 samme Rolle, der i Hamborg spilt af Mad. Gen-
 sichte var ham næst Klingsbergs den interessanteste i
 Stykket. Endnu erindrer han sig med inderlig Glæde,
 hvordan denne Kunstnerinde i Scenen med Dircé lok-
 kede for ham, og hele Veien forberedede det forehavende
 Pengelaan; hendes nydelige Scene med Klingsberg,
 den Fiinhed, den Dame-Anstand og Tone, hvormed
 hun bagtalte. Der være imidlertid langt fra Anm.
 at vilde sige Mad. Schall noget Ubehageligt, fordi
 hun her var kommen paa en ganske urigtig Hylde;
 denne Rolle er meget for langt fra dem, hun har op-
 øffret sig, til man uden Ubillighed kunde fordrø, den
 skulde lyffes for hende; og blot hendes Soubrette Ud-
 tale af Ordene burde have befriet hende fra den. Var
 der maaskee ingen anden til denne Rolle, naar de, der
 havde spilt i den første Ring, skulde beholde Deres?
 Maaskee! — men deels veed Anm. ei, om just denne
 Bedligholdelse er saa fornøden; deels finder han det
 underligt, om det imod hans Formodning saa skulde
 være, at da Mad. Schall ei ogsaa har beholdt sin
 Mariane, som i første Stykke var i hendes Hænder.
 Hovedrollen i Stykket er Grev Klingsberg. Den-
 ne Rolle, som fiendelig har været Digterens Skisde-
 barn, og som har her rigelig udstyret med alle muelige
 Gaver, blev i Hamborg spilt af Schrøder selv, og om
 den finder Anm. i sine Papirer følgende Beretning;
 "kunde man kalde nogen Rolle denne mageløse Kunst-
 ners Westferrolle, da vilde jeg foreslaae denne dertil,
 fordi

fordi den afviger saa meget fra hans naturlige Væsen, og øvrige Zone. Den Lethed, den Bonhommie, den Jovialitet, den Ton de monde, hvormed han spiller den, er aldeles ubetalelig." Naturligviis maatte en saadan Forestilling af denne Rolle gjøre Anm. kræsen ved at see en Schrøders Eftermænd; men endog uden Sammenligning med denne vor Tids Garrik troer Anmælderen ei, at Hr. Schwarzs Klingsberg vilde behaget ham. Man erkjender vist nok bestandig i denne Rolle den tænkende Kunstner, der taler med Indsigt og Forstand; men Greven — Greven fattes. Det lette, flygtige, og badinerende i Tonen, saavel, naar han siger Vittigheder, som især, naar han siger bittre og haarde Ting; den Legerete af Pli og Væsen, som udmærker den fødte Store, der fra sin Barndom af er opvoksen i den fine Verden, savnede Anm. aldeles hos Hr. Schwartz. Al den Persifflage, den Conversations Vittighed, hvoraf hele Rollen er fuld, og som nødvendig maae løbe saa let over Tungen, tabte uendelig ved det langsomme og vægtfulde Fordrag, hvormed det især anden Aften blev givet.

Blandt Stykkets lykkelige Roller har Anm. alt nævnt Major Selting, der blev givet af Hr. Rosing, som virkelig især i de sidste Scener af denne Rolle var langt over den flabende, tudende Zuccarini, i hvis Hænder den var i Hamborg. Det tørre, mørke, tvungende, ligegyldige i de første Scener, f. Ex. Saa? Allerede? til Holm, blev særdeles vel sagt, ligesaa den skønne Betydning paa: "vel endog saa Faldede Hiertens Venner. Med Hr. Rosings næste Monolog, især Slutningen, og den Replik: Besyn-derligt! var Anm. ikke saavel fornøiet; disse havde den simple kunstlede Tone, som Anm. aldrig kan vænne sig til. Derimod begyndte han saare skönt Scenen med sin Kone; paagjød Klingsberg" havde maa-see formegen Vægt; det forekommer Anm., som om man i den Stemning og flige Samtaler siger de haardeste Ting saa flygtig som mueligt, og overlader det til
den

den andens trufne Samvittighed at give dem Bægt. Saaledes vilde han ogsaa foreslaae at sige det: om den endog er nok saa interessant; et flygtigt Blik og den følgende Pause maatte commentere det, men Tonen ei udhøve det. Med en skøn Forlegenhed, just, som den Mand, der elsker mod sin Villie, og som det koster, at giøre det, der kan krænke hans Hersterinde, skøndt han føler, han er sin Værelse det skyldig, siger Hr. Rosing denne Scenes sidste Replik. Anden Acts syvende Scene begynder han overmaade godt; især siger han det saare skønt: Denne Nødvendighed indseer. Derimod vare hans sidste Underviisninger til Caroline mig for grove, Selting maae for alting ei giøres til nogen Huustyran. "Har De fladdret hende" en fortreffelig Accent; sigter det til nogen? skæft og bestemt. "O! dersom de kunde det." Med megen Energie. De to første Replikker efter Klingsbergs Brev med saare megen indødt Fortættelse; men den om den blødende Næse med uskøn Hæftighed, og nu de følgende alt mere og mere i denne Tone, indtil "Der giver De atter" Virkelig! denne Tone er mig ubegribelig af en Kunstner, der kan tale saadan, som han i følgende Act med Majorinden, og i sidste. Det heele følgende af hiin Scene med Klingsberg er sandt og skønt. Saaledes ogsaa tredje Acts niende Scene blandt andet de Ord; og maaskee endnu een! Men fornemmelig den følgende tiende; dog maae Anm. erindre, at han af en ovenanført Grund ønskede de Ord om Dommeren, der kunde blive Part, henkastede i en skidesløs Tone, som om han virkelig selv ei tænkte noget ved det, han sagde. Saare skøn er derimod hans følgende Replikker, især den betydende Bægt paa: "og jeg er deres Mand!" Og nu den følgende lange Replik, hvor hans Tone fik mere Jid og Liv, jo mere hans Hjerte udgjød sig, og nu hans skønne ubetalelige Stilling under hendes følgende Repl., man saae, han var giennemtrængt, henreven, paa Veie at fæste sig for hendes

des Fødder. Ikke saa vel var Ann. tilfreds med hans Stilling under Replikken til Klingsberg; Overgangen forekom ham ei der saa rigtig og passende; ogsaa var trods min Kones Forbud nok med alt for uskøn Bitterhed. Men især var de tre Repliker efter den ubekjendtes Skrig, ei efter mit Sind; hvad maae den tilstødeværende Virk tænke, om den Tone, og den Støi? Skulde Hr. Rosing ei kunde lægge ligesaamegen Ræsonnement i et Par Ord, sagte hvidskede til Klingsberg? Denne Scene oprørte mig særdeles. Blant de mærkelig skønne Scener i fjerde Act maae Ann. nævne hans: Klingsberg! handl oprigtig! der hørte man den samme Mand igien, som i det første Stykke sagde med den Sandhed: "er det Dem om en ærlig Karls Lykke og Koelighed at gjøre." Men nu kommer hans ypperste Scene, den med Majorinden. Her hørte man hele Veien igiennem Manden:

Saa stolt, som kan den Dydige tag være,
 For punktelig, næsten ser i sit Begreb om Være.

Saares skönt sagde han det: Mennesker, og især disse Mennesker; men hans første Replik var den "Jeg vil bevise" Ann. siger, som Majorinden, dette Sielens inderlige Sprog hørte hanielden, eller aldrig før; denne Replik var virkelig en herlig Krands paa et skönt Monument. Caroline von Selting, var Gensfr. Northorst, Naturens Datter, der i denne og flige Roller behager ved sin Simpeltied og Sandhed; intet erindrer os hos hende om Actricen, hvert Ord, alt synes at komme af hendes eget Hoved, og hendes eget Hierte. Maaskee burde hun have begyndt sin første Scene lidt mindre munter, da det Forehavende, at bringe hende til Eichhelms ei kan være efter hendes Sind; derimod var den troeskylldige Glæde, hvormed hun talte om Klingsbergs Kierlighed saare naturlig og skøn. "Fordi jeg kan læse" sagde hun ligeledes meget godt. Skönt er ogsaa hendes glæde: Endelig? i Scenen med Klingsberg og hendes Broder. Den Trykfeil i tredje Acts 5 Scene Hendes Velgierninger, rettede hun

hun anden Aften til Deres Velgierninger og gav det en saare skøn Energie. Comtesse Wildheim er uden Tvivl en vanskelig og en temmelig utaknemmelig Rolle. At den ei virkede mere, er imidlertid vist ei af Mangel paa Mad. Clausens Flid, skönt Damer dog vel overhovedet ei ere hendes sande Sag. Hr. Saabye, som over Hals og Hoved paatog sig Birks Rolle, spille den i det Hele vel, og gav nogle Steder f. Ex. denne Ring, — og mit Bredoord ligeledes Mig ogsaa i hans sidste overmaade vel. Derimod tog han feil af: at disse 400 Ducater er mine; hvilket vil sige, at de tilhøre ham med Rette. Ligesaa: "jeg spiller, naar jeg maae vove alt" ic. jeg spiller af Rød; heller ei behagede han mig under den Repl. "De har godt ved" ogsaa var anden Aften hans stumme Spil under Klingsbergs Repl. om Jølelserne meget for stærkt. Mad. Rosing spille i Somfr. Astrups Sygdom Henriette, det affecterede Sprog hun havde paataget sig i de Scener, hvor hun skal tale med forvendt Stemme, var rigtig nok en troe og vel udholdt Efterligning af en Modetone, hvormed adskillige af vore Modedamer uden Tvivl troe at gjøre sig elskværdige; men den forekom Alm. ei at have virkelig Tælle nok, til en Scene, som denne. Hendes øvrige Scener ere ei af megen Betydning; imidlertid gjorde hun af dem, hvad der var at gjøre, især af de to stumme Scener, hvor hun flyede for Klingsberg, og hvor hun kys Frue von Holm. Hr. Gielstrup Hr. von Holm, vedligeholdte den Maneer, hvori han spille denne Rolle i den første Ring; kun at han her var nogle Aar ældre. At han udfører den valgte Maneer med megen Held og comiss Styrke, er unægteligt, men om en Kunstner, som han, behøvede at give Rollen dette sære Anstrøg for at behage i den, derom er tilforn spurgt. Som en ypperlig Scene har man anmærket den, hvor han gienkiender Henriette, og den, hvor Gienfærdet har ladet sig see for hans Kone.

Dramatisk og Litterarisk Tillæg til Morgenposten.

No. 17.

den 7 Mai 1792.

Die größte Feinheit des dramatischen Richters zeigt sich darin, wenn er in jedem Falle des Vergnügens und Misvergnügens unfehlbar zu unterscheiden weiß, was und wie viel davon auf die Rechnung des Dichters, oder des Schauspielers zu setzen sey.

Ankündigung der hamburg. Dramaturgie.

Nummet forbad Anmælderens i sidste Nummer at nævne, at til første Forestilling af Ringen blev givet et Divertissement; men at anden Forestilling — hvilket ogsaa skæde med tredie, hvorom i det følgende skal tales — blev overskaaen ved det, Hr. Bournonvilles seriøse Entree blev dandset mellem anden og tredie Act — hans demicaracter Entree dandsedes efter Stykket. At man Fredagen den 20 April paa denne Maade havde overskaaet Syngestykket Elskovs Magt, der ved var snarere vundet end tabt; thi her var Hr. Bournonvilles skønne Dands, som en Kilde i Arabiens Sandørkner; en sød Bedrøvelsel for den Urne, der vansmagtede i alt dette uendelige tanketomme Vaas; men at afbryde Handlingens Gang, kisle Tilskuerens Deeltagelse, og adspredde hans Opmærksomhed dermed i et Skuespil, som Ringen, der oven i Riøbet er en Intrigue Comoedie, det er een af de smagløseste Ideer, der kunde opkomme i nogen Theaterdirecteurs Hjerne; og havde ei saavel Stykket, som Bournonvilles Dands været begge saa aldeles fortreffelige, som de vare, de kunde sandelig kommet til at undgielde denne Smagløshed.

Tirs.

Tirsdagen den 24 April. Aline Dronning af Golconda.

Onsdagen de tvende Sedler, Skuespil i een Act af Florian, og Høstgildet til bedste for Arbeidsanstalterne. Det geraader vore Skuespillere til den sandeste Væe, at den almindelige Stemme har anmærket, man paa den Iver og Vyst, der herskede i den Aftens Forestilling, kunde kiendelig see, hvor det glædede dem at bidrage til deres trængende Medborgeres Vel.

Torsdagen den 26de. Ringen eller det uslykkelige Egteskab af Delicateffe, tredie Gang. Adskillige Erindringer, som Num. i sit sidste Nummer gjorde i Anledning af dette Stykkes tvende første Forestillinger, kunde han have udeladt, dersom han havde seet denne med, inden han skrev sin Anmeldelse; thi de fleste enkelte Steder, han havde indvendt noget imod, vare ved denne Forestilling forandrede. Saaledes gav Capt. Selting den Scene, hvor han har hørt Skriget i Cabinetet, gandske paa den Maade, som Num. havde ønsket det, og Virkningen deraf viiste, at dette Ønske var ei ugrundet. Saaledes havde ogsaa Baron Birk ændret de tvende Steder, som han i forrige Blad sagdes at have læst urigtig, hvilket i Betragtning af den Hast, hvormed han maatte lære Rollen, var meget at undskylde. Om Tonen i de meget hæftige Steder af Seltings Rolle er Num. imidlertid endnu ei eenig med Hr. Rosing. Unægtelig har Lessing ret, hvor han siger: "naar Shakspeare forlanger, at Skuespilleren, selv midt i Lidenskabens Storm, Strøm og Hvirvelvind skal holde Maade med sin Ild, maae han derved forstaae Hestigheden af Stemme og Bevægelser; og det er let at finde Grunden, hvorfor Skuespilleren maae holde Maade i begge Dele, endog hvor Digteren ei mindste Maade har holdt. Der ere saa Stemmer der ei i deres yderste Anspænding blive modbydelige; og alt for snare, alt for stormende Bevægelser blive fielden ædle. Imidlertid maae hverken vore Dine eller vore

vore Øren fornærmes." Men — vil man sige — hvorledes kunne paa denne Naade Text og Tone komme overeens? Forf. af Skuespillerbrevene yttrede i den Henseende en Hypothese, som Anm. i Mangel af bedre vil anføre. Der gaves, meente han, fire Tilfælde i Henseende til Følelsers Yttring paa Scenen. Enten vilde man yttre Følelser, man ei havde; eller man vilde dølge dem, man havde; eller man overlod sig til sine Følelser, uden at lægge Bind paa Yttringen deraf; eller og man forsætlig stræbte at yttre dem med al deres hele Styrke, for derved at virke desstærkere paa de tilstædeværende (Medspillende vel at mærke, ei Tilskuere) kun i dette sidste Tilfælde, naar Personen vil f. Ex. forfarde nogen med sin Brede, afstvinge Medynk med sin Smerte o. s. v., kun da er det, Skuespilleren har Anledning til at vove sig paa den yderste Grændse. Men ei ofte indtræffer dette Tilfælde; den virkelig forbittrede, især naar han skyer Mistanken om Rodomontader, stræber ei med Gebærder og Tone at forstærke det truende eller opbragte, han siger; den virkelig lidende, især naar det er en Mand, overlader sig endog fældten til sin fulde Smerte, end sige, han skulde søge at forstærke dens Udtryk; og hiine forsætlig forstærkede Lidenkabs Udtryk findes næsten kun hos dem, der enten udtrykke det, de ei føle, eller i det mindste frygte for, at Virkningen skulde blive for svag, hvis de lade deres Følelse ufrievillig bestemme Udtrykket. Her træffer man ogsaa paa Grændselinien mellem den baronske og beaubourgske, den hamborgske og vienske Skole — Dog Anm. erindrer sig, at der gives de, der ei ville tilstæde ham, at indlade sig i Konstphilosophie med en Konstner, og efter hvis Tanke et dramaturgisk Skrift ei bør indeholde andet, end Bonmots og Komplimenter.

Anm. i sidste Blad yttrede Meening om Hr. Rosings skionne Epil i det hele, saavelsom om Mad. Preislers, Jfr. Northorsts, og Hr. Saabyes, finder han sig med Glæde besværet at igientage; heller ei kan han gienkalde,

kalde, hvad han den Gang saa sig nødsaget at ytre mod Mad. Schall og Hr. Schwarts, der unægtelig her aldeles ei ere paa deres rette Hylde. Ligeledes beholder han sin gamle Tvivl mod Mad. Rosings Tone i Scenen med Klingsberg, og kan ei i Mad. Clausen finde den adelsstolte Comtesse, der ærgrer sig over at sættes i Parallele med en simpel Frøken.

Ann. har allerede berørt, at ogsaa denne Aften Hr. Bournonvilles serieuse Entree blev indfylet mellem Stykkets anden og tredie Act, skjønt det derved foraar- sagede Ophold denne Aften ei var saa gandske utilgivelig langt, som den første. Efter Sigende var dette sidste Gang, vi saa den Glæde at see denne fældne Kunstner paa vor Skueplads. Ann. har allerede erkjendt sig for alt for lidet kunstforstandig til at slette Hr. Bournonvilles Værd, skjønt han kan føle det.

Kienderes Bisald, og enhver upartist Kunst- elskers Beundring ere her blevne Hr. Bournonvilles Løn, som de ere det i Sverrig; og disse ville sikkerlig ledsage ham, hvor han gaaer hen. Mad. Wiørn giver vor Skueplads, og Hr. Dahlin sin Lærer sand Værd ved hans Side. Blandt de skønne Steder i Jomfr. Jensens Pontomime maae Ann. endnu nævne hendes nydelige Spil, da han kommer bag paa hende, som hun staaer med hans Bouquet, og hun nu med saa fortryllende en Forlegenhed hastig kaster den bort.

Fredagen den 27 April. Bogstavelige Udtydning og Høstgildet. At Hr. Arendses gamle Bellsing ei har comist Styrke nok, at hans latterlige Men- nisterie burde have mere Kraft, er tilforn anmærket. Hr. Brydendahl William Bellsing havde i Ann. Tanker truffen Characteren meget godt. Hr. Schwarz Robin- son. Om Ann. end har seet denne Rolle given af ham med mere Jid og Liv, er det dog meget let at undskyldes, da han allerede den Aften ei besøgt sig vel. Mad. Preis- ler Jenny, saare nydelig, og Hr. Rosing Edwin ligele- des. Høstgildet var ei gandske saa lykkeligt i Aften, der
var

var især i nogle af de første Scener nogen Forvirring. Mad. Berthelsen sagde sin Anna gandske skønt, særdeles Scenen med Halvor; at hun endnu bestandig gaaer i Skoven, i Stedet for i Stegerset, har, som Ann. vel indseer, den Grund, at hun hverken troer at burde gaae ind af samme Coullisse som Grethe, og heller ei kan løbe de Gamle imøde, som komme ud fra Huset; imidlertid gif hun dog nok bedst ind paa samme Side, om det saa var en Coullisse længere nede. Da enhver anden, endog ubetydelig, Indvending, han i denne Rolle har troet sig besøiet at gjøre Mad. Berthelsen, saa aldeles er bortfalden, vilde det være ham saare behageligt ogsaa at see den ne hævet, da han ei kan indsee, den er ugrundet. Ogsaa med Jomfr. Northorsts Grethe var Ann. saare vel tilfreds, kun ei med hendes lange Promenade under Annas Arrie, der omsider bliver til Duet; Grethes egen Jatteresse er her alt for meget sammenknyttet med Annas til, at tilstæde saa liden Deeltagelse. At Digteren ei just har lagt denne Arrie paa det lykkeligste Sted, da den nærder Grethe til at tie saalænge i Urtide, kunde imidlertid vel være. Hr. Rosing Halvor, hans Fortælling i Scenen med Anna om hans Faders Jølelser ved at see Bernstorffs Støtte, jog Ann. efter Sædvane Laare i Diet; ogsaa behagede den Replik din ældste Datter! ham mere end nogenfinde. Kun at han bestandig marcherer med den Cavalier Chauffure, vil slet ikke anstaae mig. Thord fandt Ann. for megen Ungdoms Fyrighed hos. Hvorledes i øvrigt tvende sande Virtuosser, som Schulz og Galeotti have kundet overtale sig til at vanhælde en Scene, som Frihed's Festen ved den burlesque Oldingedands, tilstaaer Ann., han ei kan fatte, og han har erfaret, det gaaer flere saaledes.

Mandagen den 30 April. Den Ugudelige, med tilhørende Entree. Ann. har i dramaturgiske Samlingers første Aargangs første Stykke saa udsørlig forklaret sig om dette Stykkes og især Hovedrollens Characteristik, at der bliver ham kun saare lidet Nyt her at
til.

tilføie. Hr. Elsborg gav overhovedet sin Don Juan meget godt denne Aften, især var Scenen med Alonzo og Carlos, den i fjerde Act med Commandeurens Støtte, og den i femte Act overmaade gode. I Scenen med Karen og Naren havde Ann. ønsket ham lidt mere Legetet, lidt mere Almavivasving. Hr. Lindgreen gav Sganarells Rolle meget vel, og fortjener især de sandeste Taksigelser, fordi han havde Smag og Mod nok til at rense Rollen fra alle de Harlequinader, hvormed den og Stykket hidindtil vare udfiæmmede. At Hr. Lindgreen ei vilde paabyde Moliere et ublue Pøbelstieint, hvori denne var uskyldig, ved tvetydige Indfyllinger af Karen til Tieneste; dette ventede Ann. med Tryghed af ham. At han havde Mod nok til at aflægge den væmmelige Narrestreg at løbe op paa Galleriet, og derfra at svare sin Herre, der kaldte ham, lod sig ogsaa forme; at han vilde begribe, at Knapmaals høist moersomme Scene med Don Juan tabte sit hele Salt, hvis det var Sganarell, der med sin uhyre Tobakdaase og med sine Narrestreger hindrede denne at kræve hans Herre, i Steden for det er Don Juans Høflighed, der quæler Ordet i Munden paa Krammeren, kunde Ann. og troe; men at han havde Kiækhed nok til at aflægge de gamle havede Hælehyttestreger i Scenen, hvor Elvire er Nonne, at han torde her aflægge den Tuden og Skoggren, som var bleven en Vedtægt, dette glædede Ann. inderlig, og gjorde ham det til fuldeste Vished, at Hr. Lindgreen vil være og blive een af de Skuespillere, der vil agte den Tænkendes stille Bisfald høiere, end et Skoggrende Jubelskrig fra den tankeløse Pøbel. Nu undrede det heller ei Ann. mere, at see ham give den Scene, hvor Støtten besøger Don Juan, med den simple characteristiske Sandhed. Med saa Ord, at Ann. saae dette sit sande Yndlingsstykke i Aften med en Fornøielse, som han hidtil aldrig har nydt derved, det skulder han fornemmelig Hr. Lindgreen, der havde bortryddet alt det, der pleiede at forstyrre hans Glæde. Og ligesom

ham

han vilde gjøre sig en Ære af at anføre, hvis de Tænkere, han havde yttret paa ovenanførte Sted, havde foranlediget Hr. Lindgreen til hine Forandringer, saaledes holder han det nu og for sin Skyldighed at erkiende, at denne brave unge Kunstner fuldkommen har truffet dem, uden at kiende dem. Tvende Erindringer maae han endnu gjøre Hr. Lindgreen, først at han i Begyndelsen jog formeget med sine Replikker, og dernæst at den Repl. i anden Act's anden Scene: tie stille Skurk! du veed ei, hvad du siger" tilhører ham, og er en Jrettesættelse, han giver sig selv, da hankeer, Don Juan bliver vreed. Blandt hans ypperlige Repl. maae Ann. nævne i samme Scene, det tvetydige, han gifter sig med eder, og det Galimathias i 5 Act's anden Scene om Grenen og Træet. Særdeles fornøiede Ann. sig denne Aften over Jfr. Schmidt, som Karen; ei som om hun fuldkommen erstattede den store Kunstnerinde, hvis Sted hun bekladde; det hedder med saamegen Ret om hende: Elle n'eut point de modele, & fut inimitable; imidlertid vandrede Jfr. Schmidt dog troelig i hendes Fied, udmærkede sig ved en ukunstlet og udtryksfuld Recitation, og bestyrkede Ann. i den Overbeviisning, at han havde havt Ret, da han saa mange Aar saa indstændig har ønsket, hun maatte bruges i Skuespil. Endelig er da dette Ønske opfyldt, og Ann. har den fulde Tillid til Jfr. Schmidt, at hun ei vil lade hans Haab og Spaadom blive til Skamme, at hun vil studere og følge det ypperlige Mynster, hun i sit Fag har for Nie; thi i det ringeste har Skuespladsen for nærværende Tid ingen, der er i Stand til at komme det saa nær, som hun. Hendes smaa Replikker i Scenen med Hans vare især meget nydelige, saavelsom og hendes stumme Spil, da Don Juan snakkede for hende og Maren. Hr. Giesstrup havde aflagt den altfor marqverte Bondedialect, som stak vel meget af mod de tvende Pigers; i øvrigt gav han Rollen med megen comiss Styrke; kun at han maa

see

ſkee gjorde lidt vel meget af den Scene, hvor han ſkal have Hug. I dramatiske Samlinger har Anm. ſagt, hvad der kunde gøres af Elmires Rolle; her vil han altsaa blot tilføie, at alt, hvad han der ſagde, havde Mad. Roſing lært ham, ved det hun virkelig gjorde alt dette af Rollen. Iſær synes hendes Monneſcene ham ſkøn. At Entreen mellem anden og tredie Act, ſtaaer lidt galt, er i titomtalte Samlinger erindret; ſaaavelſom at første og femte Act endelig ei burde ſpilles i Skoven.

Tirsdagen den 1 Mai. Florentineren Comoedie i een Act; Naaget den almindelige Stemme tillægger Digteren la Fontaine dette Stykke, og det findes trykt blandt hans poſthuma, har dog en ubenævnt Udgiver af en Samling pieces dramatiques choisies, Amſt. 1734, i en Fortale med megen Rækkehed men uden mindſte Beviis paastaet, den var af Champmele.

Mad. Preisler var den bedſte i Stykket, og iſær ſkøn i Scenen med Harpar, ſkønt ei ſaa ypperlig, ſom da dette Stykke blev givet til Høg over Høg.

Særdeles betiente Mad. Preisler ſig overmaade heldig af ſine veltalende Dine, og ſit udtrykfulde Anſigt i den ovenomtalte Scene, og gav den dermed særdeles Liv.

Hertil havde de Syngeſtykket Skovbyggeren i een Act af Mornontel. Naaget denne nydelige Operette langt fra ei forſiiede Anm. ſaa meget ſom i ældre Dage, giſt denne Foreſtilling dog bedre, end den har i Morgenpoſten har anmeldt. Gmfr. Morthorſt begyndte virkelig Paulines Rolle meget vel; men vedligeholdte den nok ikke. Ogsaa tog Hr. Saabye nok ſin Thomas for meget fra den comiſke Side. Men fornemmelig maatte Septuorne gives med langt mere Jld, med langt mere afvejlende og maleriſke Stillinger, hvis den ſkulde gjøre god Virkning.

Mellem Stykkerne Balletten den forraadde og hævnede Amor.

Dramatiff og Litterariff Tillæg til Morgenposten.

No. 18.

den 18 Mai 1792.

Sunt bona, sunt quædam mediocria, sunt mala plura.

Martial.

Mandagen den 7 Mai. Ellevte Junii, Comoedie i 5 Acter af Baron Holberg. Ved at see dette i sig selv saare comiske Skuespils sandeste Vittigheder glide ubemærkede hen, og derimod det levende og høie Bisfald udbryde ved de overdrevne Bouffonnerier i femte Act med Sækken og Tønden, kom Anmelderen til at fornøye en Betragtning, han ofte ved slige Leiligheder har anstillet. "Dersom man skrev en Scene, siger den engelske Tilskuer, hvori Pinkethman brød et Been, ved at brydes med Billock, og Dicty Norris kom, og forbandt ham, men hvor der ei blev sagt eller foretaget det ringeste uden efter Chirurgiens udtryffelige Forskrift om at udspile Benet og forbinde det, vilde dog hele Huset udbryde i det vildeste Bisfald ved Patientens forstillede Lidelse, den Hielp, han fik af den, der selv havde sældet ham, og Saarlægens Behændighed og listige Die." Saaledes havde endog det vienske Theatres Hansvurster i den extemporete Comoedies Dage deres visse fastsatte Tact, for hvert Drefigen, hvert Rumpestød, hvert Spænd, hvert Fald, de til et høifornemmelige Publici Fornøielse udstod, og det gamle italienske Theater, hvor Holberg har hentet den største Deel af slige Scener, der findes i hans Skuespil, vidner, at Mængden i Paris heri har tænkt just ligesom Mængden de andre Stæder. Hvad kan nu være Grunden til den Fornøielse, Mængden føler herved,

og til den Misforholdelse flige Scener paa samme Tid opvække hos dem, der paaftaae at være Skuespillets sandeste Venner? ere disse, ligesom den fornemme Herre, Moliere taler om, der holdt det for en Skam, at see, naar Parterret leer? er det urimelig Kræsenhed, eller grundet Delicatesse af dem, naar de væmmes ved flige Scener?

Har Dramaturgiens og den philosophiske Critiks Føder Ret, naar han udtrykkelig kræver af det Latenterlige, at det ei maae føre nogen Smerte eller Fordærvelse med sig, da ville vi let udfinde, hvorfor det, der er vederstyggeligt for somme, er latterligt for andre. Skuepladsens sande Elskere sætte sig nemlig ind i de forestilte Stykkers Illusion; de stræbe at glemme Skueplads og Skuespillere, og blot at syffelsætte sig med Indtrykket af det, der foregaaer paa Scenen; enhver voldsom Handling, som foregaaer paa den, maae da enten gjøre samme ubehagelige Virkning paa dem, som om de saae den virkelig foregaae i Livet, eller og maae den forjage deres Illusion, og dermed deres Fornøielse, og erindre dem om, at det er et Skuespil, de see, hvilket de ønskede at glemme, og ærgre sig over at mindes om. Mængden illuderer derimod ei; dens Hensigt er, at see Skuespillerne gjøre Løier for dem for deres 2 Mark, eller Rigsdaler; de veed ogsaa nok, at Skuespilleren ei slaaer sig, eller kommer til at skade, men lader kun saa for at fornøie dem, og her har disse da efter Aristotelis Bestemmelse det sande Latterlige. Saameget torde imidlertid flyde heraf, at Skuespillerne just ei have Marsag til at hovere synderlig over den Skogger eller det Disald, flige Scener fremkalde; da det just vidner om, at en stor Deel af Tilskuerne ei er i Illusion; ei seer Skuespil, men moerer sig over Gøglerie.

Uden Tvivl var det og disse Scener, Holberg havde for Die, da han i sit Brev til en fornem Mand siger om dette Stykke, at det er meget lystigt, men
 efter

efter almindelig Smag; thi — bliver han ved — jeg maae undertiden sætte mit eget Humeur til Side, og hæng den Mading paa Krogen, som, jeg veed, Mængden helst vil bide paa." Imidlertid maae man tilstaae, at der i dette Lustspil er saa megen Intrigue, og tillige saa vittig Dialog, at det vel kunde undvære at kryddres med deslige Scener, især naar det blev givet, som det burde, og som det nogle af de første Gange virkelig gaves paa vor Skueplads.

I Aften var det derimod ei saa lykkeligt. Strax i første Act manglede de smaa episodiske Roller Lune og Liv, og især herskede der en Sprogenes Sammenblanding, som erindrede Ann. om Babylons Taarn; der blev overhovedet talt et Tungemaal, som hverken var jydsk, eller siællandsk, eller københavnsk, men lidt af hvert. I de øvrige Acter indløb idelige og mærkelige Forvirringer, hvoraf dog den var den værste, hvor hele sidste Scene i 4de Act blev udeladt. I tredje Act var der rigtig nok en heel Deel Folk kommen saamen, der skulde forestille Brimmelen og Tummen paa Børsen, men man saa gandske tydelig, at de slet ikke vidste, hvad de skulde gjøre der, saa denne Scene gik hverken efter Holbergs Forskrift, eller paa den Maade, vi vare vant til at see den, inden hans Skysaand veeg fra Skuepladsen.

Hr. Knudsen spille Hendrik, og i det Heele meget godt; kun burde maaskee hans Niels Christensen stuet mere af fra hans Hendrik. Hr. Gielstrup Studstrup, een af de Roller, der have forhvervet, og fortient ham almindeligt Bisfald. Imidlertid syntes i Aften den almindelige Lunkenhed og Forvirring noget at forstemme ham, saa han ei gandske gav Rollen som han pleier. Hans Scene, hvor han gjør Cour til Madamen, er høist latterlig uden at blive uanstændig (for denne Scenes Behandling fortjener ogsaa Hr. Petersen megen Berømmelse); hans Læsning af hendes Brev; hans: skulde man ei kunde practisere sig bort;

bort; og hans Villighed til at tage Niels Christensen paa sit Ord, da han tilbyder sig at betale de Penge, der er udlagte til Bægterne, disse ere sande Mesterstæder af ham. Hr. Rosings Skyldenborg er en fløn Rolle af den høiere Comoedie, den sande forgiældede pralende Matador. Hvor godt Holberg har havt sine Dine med sig for at see allevegne, hvad han kunde bruge, vidner Skyldenborgs Replik, hvor han ønsker Naanen bort af Himlen; denne er taget af Aristophans Skyer, hvorfra han i øvrigt har hentet sin Rasmus Montanus.

Hertil blev givet Balletten Hververen.

Tirsdagen den 8 Mai. Cora.

Torsdagen den 10 Mai. Eugenie, Drama i fem Acter af Beaumarchais. Ogsaa over dette Stykke hvilede i Aften en tung Skiebne, og havde ei Clarendons og Eugenie's Forestillere holdt det med saa valdig Haand, maatte det unægtelig være faldet aldeles; thi strax i allerførste Scene begyndte Forvirringen, og fra det Dieblik af rakte en Uvidenhed og en Uorden den anden Haanden, næsten ligetil Stykkets Ende.

Er Eugenie, som man paastaar, den Rolle, Mad. Rosing skulder sit første betydelige Fremskridt i Publici Agtelse og Yndest, da har hun ogsaa ærlig gjort baade Rollen og Stykket Siengjeld, og unægtelig været Hoveddaarsagen til, at dette Drama saa langt har overlevet sine fleeste Jævnlinge. Anmælden, som har havt den Fornøielse at kunde sammenligne hendes Maade at spille den paa, med en Mad. Saccos i Wien og en Dem. Saint Renés i Paris, maae aabenhjertt erklære, at der i Grunden ingen Sammenligning finder Sted, saa langt var hun over dem begge. De Scener, hvori hun især tager Rang fra enhver af sine Medbeilerinder, er anden Acts fjerde, som hun giver med den glade Kierligheds hele fyrige Tone, da derimod alle de andre, Ann. har hørt, have troet her at gjøre Mirakler med larmoiant Slæben;

ben; hendes skønne energiske: han gaar; hendes tiltagende Afmagt under Scenen mellem Coverly og hendes Fader, saa sand, saa gandske uden alle Dandsferkunster, alle Balletstillinger; hendes skønne Skat- teringer af hendes Monolog i tredje Act, hvoraf vel Tienerne ved deres Udeblivelse spildte een, men hvor de sidste, især Overgangen fra Fortvivlelsens Krampe- styrke ved: Altid maae i Dag og til "At jeg ulykksalige" var ubeskrivelig skønne; og nu i næste Scene den Rigdom af afværlende Stilling, alle udtryksfulde, alle maleriske; den skønne dæmpede Fortrydelse, da hun uden at kunde see paa sin Fader siger: "Jeg smiggrer mig" som contrasterer saa godt med hendes Tone og Stilling, da hun siger: "Han er vist ingen Giende" den langsomme Reising, den stolte halv fravendte Stilling, hvormed hun siger: fælskeste af alle Mennesker! uden at værdiges at ledsage det med nogen Gebærde, førend hun med den energisk udstrakte Arm viser ham hen for et andet Gruentimmers Spødder; disse Scener ville uden Tvivl blive ligesaa uopnaaelige, som ubeskrivelige.

Om der da intet er at indvende mod denne Kunstnerindes Eugenie? sammenligner man hende med de andre Eugenieer, man har seet, maae man besvare dette Spørgsmaal med Nei; sammenholder man hende derimod med sig selv, især med en Forestilling, man saa 1779, og som stedse bliver ham et af de ypperste Studia af dramatisk Kunst, man har haft den Lykke at træffe, da tørde man vel yttre den Tvivl, om hun ei giver de sidste Act: r af Rollen for megen Energie, om ei hendes Fortvivlelse er for bitter, for fattet, for lidet klagende for en Pige, hvis Siel ei kan være hardet ved en lang Række af Lidelser, hvis første Kummer dette maae være. Unægtelig er der mere dramatisk Kunst, mere Kraft i denne sidste Behandling, maaskee den ogsaa gjør stærkere Virkning; men
det

det gaaer mig med hende, som Eugenie med Clavindon, det forrige var mig fiere.

Hr. Rosing Grev Clavindon, en Mesterrolle af denne fortiente Kunstner, den Hofmandstone, den nydelige Maade at conversere paa, som udmærker ham saavel i Scenerne med Hartlei og Mad. Murer i de to første Acter, som i den med Sir Carl, ere gaadke ubetalelige; hans Intrepiditet i fjerde Act kan ikke lykkeligere fremstilles, og hans femte Act er saare skøn.

Hr. Frydendal Sir Carl, gjør sig megen Flid for at give denne Rolle Natur og Sandhed; hans Maade at kaste sig mellem Dørren og sin Fader, hans Adfærd, da han vil forsikre Greven ubehindret Vortgang, og især den Replik, hvori han tilsiger ham den, behagende mig særdeles; kun den Gaaen op og ned under hans Monolog høre blandt de Ting, Skuespilleren meget vaersom maae betiene sig af, inden han kommer saa vidt, at han kan afverle eller afbryde sin Gang, og sine Stillinger, efter hver Overgang fra en Idee til den anden.

Balletten Forvandlingerne eller Fanden er løs; at der i samme Ballet ikke er spart paa de Midler til at opvække Latter, der i dette Blads Indledning blev talt om, kan man ikke nægte; men det er og vist, at man i en Ballet, som det mindre illuderende Skuespil, bedre kan taale sligt end i en Comedie.

Fredagen den 11 Maj. Lilla eller stælden er Skønhed og Dyd; kan saa være! men Forestillingen af dette Stykke er sandelig ikke stælden paa vor Skueplads; hvem mon man kan vilde fornøje med at lade det opføre saa tit? Publicum, som ikke kommer, naar det bliver spilt, eller . . .

Mandagen den 14 Maj. Hendrik og Pernille, Comedie i tre Acter af Holberg.

Det er allerede andensteds erindret, at dette Stykke, endog da Pernille var i en Mad. Gielstrups Hænder, ikke hørte blandt dem, der særdeles lyftedes
paa

paa vor Skueplads. Saa megen Glid end vor fortiente Knudsen gjør sig med Hendrik, ville dog Spradebasser scenerne ikke lykkes for ham; disse krævede en Preisler eller en Saabye; heller ikke vil han ret behage mig i Scenen, hvor han læser Brevet fra sin Fader; her synes mig ikke, han nok fremdrager alle Nuancer. Hans Tiener-scener ere derimod meget gode. Hfr. Schmidt Pernille; om man just skulde lade denne unge Actrice begynde med den vanskeligste af alle Holbergs Pernilles, da den kræver tre forskellige Characterer, Pernilles egen, den coquette Frøken, og den manqverte Frues, det er et Spørgsmaal; imidlertid fikte hun sig ikke ilde ved den. Vel snakkede hun i sine første Pernillescener noget for hastig, derimod gif Frøken-scenerne ikke ilde; kun var den Smaasnakken med Magdelone, imedens Hendrik læste Brevet, ikke brav; hendes Scene med Leonore i anden Act viiste os den gode Pige, der virkelig holdt af sin Frøken, og hendes Fruescene i tredje Act var i Anm. Tanker overmaade brav; kun vil han atter her nævne den Finesse, han for 15 Aar siden saae af to store Konstnerinder i denne Scene, og som i hans Tanker fortienner at vedholdes. Da Leonore vilde gaae ind, besindede hun sig i det samme paa Pernilles Gruenykker, traadde derfor et Skridt tilbage, og lod denne gaae foran, hvilket denne og med al hende muelig Dameair modtog. Hr. Gielstrup blev overmaade godt; især sin Monolog, som fik megen Natur og Sandhed ved hans Knivslibning o. s. v., ligesom og det var saare godt, at han besaa sine Been, da han fandt, han var ligesaa kion, som Hendrik. Hvorfor Magdelone med hævet Finger fortæller os: at Hendrik og Pernille ellers holdt Bryllup paa deres egen Gaard, veed Anm. ei, uden skulde være for at gjøre os opmærksomme paa, at hun kunde saae et Oviinesrie frem, hvor maaffee Digteren intet havde tænkt paa. Mad. Clausen Leonore meget vel; men skulde det ikke
være

være mueligt, at levere hinanden de Gaver tilbage med Foragt, i Stæden for at kaste dem paa Gaden?

Efter en Entreespiltes derpaa de to Sædler, hvori Hr. Northorst spillede sin Grethe særdeles vel, men Hr. Saabye uden Tvivl hævdede den latterlige Side af sin Rolle for meget, og Hr. Knudsen ligeledes gjorde vel mange Konster med Snaps.

Tirsdagen den 15 Maj. Vensteb paa Prøve, Opsette i to Acter; tilligemed en demicaracter og en engelsk Entree, begge componerede af Hr. Bournonville.

Det er Anmelderen den behageligste Leilighed, han kunde finde til at tilbagekalde hans i sidste Nummer yttrede Mistvivl om oftere at nyde den Fornøjelse at see denne ypperlige Kunstner, at han kan tillige annelde tvende nye Entreer af ham. I begge har han offret til Gratierne, og i begge omsvævede de ham synligen. Den Pas de trois med de tvende Dandsere, der tiende som Indledningsscene for den første Entree, var en af de skønneste Pastoralscener, Anm. nogen Tiid har seet. Hr. Bournonvilles Dands, som i begge, og især i den engelske Solo fandt saa entusiastisk Bisald, tør Anm. ei indlade sig i detailleret Kritik om; det som han derimod med sand Beundring saae, var den Kunst, hvormed denne Dandsens Proteus forvandlede sit heele Væsen efter de forskjellige Entreers Character. Ligesom Værdighed og Anstændighed hans heele Udseende i den serieuse Entree, saaledes havde de tvende pastorale Entreer heele Indvirkningens Ynde; og den engelske den jovialeste Naarhed. Med eet Ord: man kan see, han troer, som hans store Lærer Moverre, at Dandsen boer ikke i Beenene ene.

Dramatisk og Litterarisk Tillæg til Morgenposten.

No. 19 og 20.

den 8 Junii 1792.

Celui, qui sans discernement
Adresse a tous venans les louanges, qv'il donne,
Fait grand tort a son jugement,
Et ne fait honneur a personne.

Fredagen den 18 Mai. Dokteren og Apothekeren,
med en Entree.

Mandagen den 21 Mai. Den pantsatte Bondedreng, Comœdie i 3 Acter af Baron Holberg. Ennet til dette saare pudseerlige Stykke er taget af Vidermanni Utopia, hvor ogsaa Fablerne til Jeppe paa Bierget, arabiske Pulver, og flere holbergske Stykker og Scener findes. Ikke blot hele Historien, indtil det pudseerlige: Spørg min Hofmester, men og Scenerne med Raadsherrerne, og med de handlende findes i denne Roman; og det vigtigste, Holberg har gjort, er, at han har ladet Bonden gøres til Pfalzgreve, i Steden for, han i Fortællingen udgives for en Prælat; og at han dernæst har med megen Smag forandret Kaudens Opløsning; da Fortællingen lader ham blive straffet, og altsaa et ulykkelig Offer for de andres List, og han derimod i Skuespillet ved sine Forældres Mellemkomst bliver reddet. At Holberg i øvrigt har hastet lidt med dette Stykke, seer man tydelig deraf, at han i de følgende Acter aldeles har glemt den Afstale, han har ladet Leerdeutel gjøre med Pernille i første Act, saa at hun, som man ventede at see spille Hovedpersonen, aldeles ikke mere kommer til Syne, men Leerdeutel gjør alting selv.

For

Forglemmelser af dette Slags ere overalt ei usædvanlige hos Holberg. Leerbeutels Rolle blev overmaade vel givet af Hr. Kosing; særdeles vare hans Hofmeister-scener, besynderlig de tvende med Raadsherrerne, fra hans Side fulde af comisk Kiinhed og Sandhed. Skade var det imidlertid, at adskillige Birollers høistmaadelige Memorering ofte var Conversationens Smidighed og Lethed til Hinder; overalt er det en stor Misbrug, Anm. har foresunden ved vor Skueplads, at der paa Smaaroller megetielden anvendes den vedhærlige Gliid, da deres Forsømmelse dog saa overmaade meget forplumrer det Hele; og da det gaaer der, som i Verden, at den, der ei kan gaae, meget ofte kan skade. Bondebrengens Rolle blev meget vel givet af Hr. Lindgreen, der atter her gav en Prøve paa sit heldige Anlæg til at ryste vore Lunger, uden at fornærme vor Menneffesands. Hans gode Bondesprog, og rigtige Diction, hans simple og uoverdrevne Spil gjør ham sand Vre. De øvrige Personer i dette Stykke ønske vel helst at gaaes med Tanshed forbi, da sandelig ingen af dem har Fordring paa at nævnes med Nøds. Dog maae Anm. erindre, at det var meget godt, at Scenen i tredie Act blev forandret til Tid og Sted, uden at Stykket derfor, som tilforn er skeet, blev udskaaet til 4 Acter.

Til dette Skuespil bleve Hr. Bournonvilles tvende sidste Entreer givne for sidste Gang; den første mellem anden og tredie Act, den anden efter Stykket; da Publicum med levende og entusiastisk Bisald takkede denne ypperlige Kunstner for den fornøielse, han havde gjort os. Virkelig, naar man saae ham dandse, overtydedes man om, det var ei overdrevet, hvad Oldtiden har sagt os om sine Mimister og deres Kunst, og man kan med megen Ret anvende paa ham, hvad en Oldtidens Digter har sagt om en af sine Dages Virtuosor:

Tor

Tot linguz, qvot membra viro; mirabilis ars est,
Qvæ facit articulos, ore silente, loqui.

Hvor megen, hvor afvejlende, hvor umislydelig *Ex-
pression* var der ei blot, f. *Ex.* i hans engelske *Solo?*
hvor var den sløve *Tilskuer*, der ei havde været fristet
til at udraabe med hiin *Philosoph*: ”Jeg seer dig ikke,
jeg hører dig; du taler til mig med *Stillinger* og *Be-
vægelser*.” Og hvormegen *Lethed*, hvormegen *Ynde*
forenede han ei tillige med alt dette *Udtryk*. Og nu
hans *pastoral Entree!* en *Albanos Pensel* krævedes her
til at *skildre*, hvad *Ord* ei kan fortolke. Det er med
sand *Glæde* *Ann.* erkender, at han aldrig har havt
saa megen *Leilighed* til at *paaskønne* en *Mad.* *Biørns*
Bærd, som just ved *Bournonvilles Side*; det store
og levende *Bisald*, hun i denne *Beddekamp* fortiente,
er det ubedrageligste *Indsegl* paa hendes *Kunstnerhæ-*
der. Ogsaa sandt *Hr.* *Jensen* her en kostelig *Leilig-*
hed, til at glimre ved den fortryllende *Skalkagtighed*,
som hun saa vel besidder, og hun lod den ei gaae
unyttet bort. Paa *Hr.* *Dahlen* kunde man kiendelig
see, at ligesom han fra det første *Dieblis* af har gjort
sig utrættet *Gliid* for at vedligeholde sit vundne *Bisald*,
saaledes var i disse *Entreer* hans *Mesters* *Nærværelse*
ham en nye og kraftig *Spore*. Saa langt man na-
turligviis — fandt ham under hans *Mester*, saa meget
fandt man ham over sig selv.

Tirsdagen den 22 Mai. *Zemire* og *Azor*.

Torsdagen den 24 Mai. Den *kinske Konge*,
Lystspil i fem *Optog* af *Colmann*. At *Emnet* til
dette *Stykke* deels er taget af den engelske *Tilskuer*,
og deels af *Tom Jones*, formindsker uden *Tvivl* ei
Digterens *Fortieneste*, da det uden *Tvivl* har større
Banskelighed, heldigen at dramatisere en *Fortælling*,
end selv at *skabe* et *Emne*. De lykkelige *Situationer*
med *Carl*, der bekieker træffer *Henriette* i *Daklys*
Huus, saavel som, hvor han holder *Trinket* i *Respekt*
med *Pistolen*, tilhøre dog nok *Colman* ganske, saavel
som

som de vigtigste Characterer i Stykket. Anm. har tilførn erindret, at han ei var saa ganske vel tilfreds med Hovedrollens Behandling, da den syntes ham at blive spilt, mere som den arrige, end som den skinsuge Kones; deraf fulgte da tillige, at han heller ei kunde være saa ganske eenig med Skuespillerinden om Skatteringen af enkelte Scener, f. Ex. den med Dasky anden Act, og den med Ladi Freelove i tredje. Om denne Aften vil Anm. intet sige, da den sikkert ikke var blandt denne Rolles lykkelige; blandt andet indløb i 5 Act fjerde Scene en megen fiendelig Forplumring. Den, der i Anm. fortjener det øverste Sted ved denne Forestilling, var Jomfrue Astrup, som Ladi Freelove; hun spillede her med saa megen Føinighed saa megen Sandhed. Anm. ønskede at kunne beskrive de fine og nydelige Skatteringer, hun anbragte i Scenen med Henriette, f. Ex. hendes sardoniske Bøgt og Tone paa: den er saa fuld af Rierlighed. Et andet Mesterstykke af hende var det i følgende Scene om den forgylde Ope, og den Tone, hvormed hun paroderede Fruen, hvis Ord dryppede, som Draaber af en Gistap, og Krøkenens strømmende Dumhed. Nok en stor Scene af hende er den i samme Act med Carl Dasky; den yderst forættelige Tone paa hendes Elsker, kan jeg tænke. Men hendes ypperste Scene er dog uden Tvivl med Mester Dasky; her bærer hun hende med saa megen Føinighed Dolken i Brystet; hendes: vilde jeg sige alt det, jeg vidste; hendes betyndende: jeg troer ikke, han er den, hun elsker. — Hendes Die og Mine, da hun lod, som hun vilde beroeliggende hende. Denne Scene kunde neppe fra Ladi Freeloves Side gives mesterligere. Endnu een, som dette Stykke fra Begyndelsen af har skildet en stor Deel af sit vundne Vidskab, er Hr. Rosing, som Carl Dasky; Stykkets toende moersomste Situationer ere faldne i hans Lod, og han udfører dem mesterlig; særdeles er hans Minus i tredje

trede det særdeles takkelig og passende; det er ikke den gemeene Svirebroders, men den elskværdige Libertiners, der selv i denne Forsatning beholder noget, der anbefaler ham, og gjør os villige til at se over med denne Svaghed. Hans Scener med Lady Greerlove og Lord Trinket gaae ligeledes ypperlig fra hans Side. Ikke mindre finder man denne Familie-Donahommie hos hans Uncle Major Oakly, som i Hr. Musteds Hænder af en Bisolle er bleven en af de moersomste i Stykket. Hans Scener med hans Broder og Broderkone ere især ved hans skønne Conversations-Tone meget moersomme. Hvordan en Gielstrup spiller Sir Harry, har Anm. adskillige Gange tilførsagt; men om de, der have lagt Oversætteren det Par Eeder, som findes i denne Rolle, saa høifigen til Last, ville finde Hr. Gielstrup uskyldig, fordi han endnu lagde adskillige til, er et andet Spørgsmaal. At imidlertid disse Eeder ere efter Sir Harrys Character og øvrige Sprog er ikke at nægte. Anm. seer, at han hidindtil for det mæste har kundet henholde sig til, hvad der er sagt om dette Stykkes foregaaende Forestillinger; derimod vare af Fornødenhed trende Roller ombyttede deri, om hvilke dog ogsaa bør tales. Capt. Okutters Rolle var tildeelt Hr. Lindgreen; maaskee havde man ikke Uret i at finde ham vel ung og vel smækker til denne Hugaf, ligesom han vel ogsaa sagde den første Scene noget for hurtig; men i øvrigt gav han den med megen Sandhed og comisk Styrke, og saavel hans Sprog som hans Sving var overmaade rigtigt.

Ikke saa heldig var Hr. Frydendahl i Lord Trinkets Rolle, som overhovedet vel Mænd af Stand, og grand Ton, neppe ere de mæst passende Roller for denne fremstræbende unge Skuespiller; af den skønne Contrast, der ved de forrige Forestillinger herskede imellem Naturens simple Datter, den elskværdige Henriette, og den fine Levemaades Marionette, Lord Trinket, var i Aften det halve tabt; ogsaa gik de Repl., hvor han

han brødes med hende, ikke noksom Slag i Slag, saa denne Scene blev anstødelig ved sin Længde.

I Hr. Schwartzes Upasselighed havde Hr. Arends paataget sig Sir Ruffsens Rolle. At han her ikke var paa sit egentlige Sted, erkjendte han selv. Imidlertid gav han Rollen med umiskjendelig Flid, og fortjener altid Tak for sin velvillige Arbeidsomhed.

Hvorfor Stuepigen i den forgyldte Dre hoppede saa hierteglad ud, da hun havde været inde, at bringe Henriette det Budskab, at der var en stor Ulykke paa Gærde, gaaer over Anns. Forstand, saa meget mere da hendes tvende Repliker vise, hun er selv gandske betuttet over denne Tildragelse.

Hertil en Entree.

Fredagen den 25de Mai. Florentineren Skuespil i 1 Act, og Høstgildet, begge ofte tilforn anmeldte. Med megen Kornvælske erfoer Ann., at Mad Berthelsen i Aften havde billiget den giorte Erindring, at hun burde gaae ind paa den Side, Huset var.

Den 29de Maji. Chinafaren, Operette af Hr. Heiberg med tilhørende Divetissement.

Torsdagen den 31 Maji. Den Stundesløse, Comoedie i 3 Acter af Baron Holberg. Det blev ved dette Stykkes seeneſte Forestilling erindret, at Caroline i sin Tid havde forandret en Tveetydighed i anden Scene, og at man med Føie ventede den samme Opmærksomhed af Mad. Schall; og Ann. bedrog sig ikke, thi hun ændrede ikke allene det omtalte Sted, men endog et nærbeslægtet strax efter. Derimod sagde hun endnu Begyndelsen af den Repl. "Det er sandt, jeg har glemt" som en aparte, da hun der nødvendig strax maae springe op, og løbe hen til Vielgeschrei, hvis eller Confereringen saalænge skal standses. Ogsaa skulde vel Skriverkarlen i første Act ikke have taget hende paa Skibet, især, da Vielgeschrei var inde; det er en Mand, som snart er her, og snart der, og som man

er

er aldrig noget Dieblis sikker for; overhovedet skulde disse Skrivelser nok gjøre lidt færre Løier i disse Scener, blandt andet, den med Barberen, at de virkelig her skulle skrive, kan sees af det, at Vielgeschrei løber hen at see, hvor langt de ere komne, og da han ikke stænder, eller siger noget, vidner det noksom, at de ikke have ladet Tiden unyttig gaae hen, hertil maae jeg endnu sœie det Konstargument, at det strider imod al sund Critik, at slige ubetydelige Biepersoner drage Opmærksomheden fra Scenens Gang, og paa sig. De tvende Steder, hvor de har Lov til at give deres Skilling i Lauget med, ere dem foreskrevne; nemlig da Vielgeschrei er ude efter Hønsene i Kjøkkenet, og da Leander og Oldsur komme, som Bedanter; hvor de dog, vel at mærke, kun skulde snise, og ikke lee høit. Hr. Arends, som Vielgeschrei, forekommer Anm. ikke stundesløs nok; han giver sig for god Tid til det, han har at tage vare; hører for roelig paa dem, der tale med ham, da derimod den Stundesløse bør være en Person, der stedse har ti Ting for paa en Gang. Saaledes vilde jeg blandt andet, at han skulde sidde ved sine Papirer, naar han i første Act kalder Leonore ind; hans Spelen med disse under Samtalen vilde give Anledning til mange heldige Toneafveklinger, og meget sandt stumt Spil; saaledes maae han endelig give sig noget at bestille, naar Oldsur er der, som Tydsker. At Hr. Arends imidlertid siger sin Rolle overhovedet vel, og iagttager dens umiddelbare Forkrister, bør Anm. tilføie, skøndt han ikke troer, den ved Spillet faaer al den Høining, den kræver. Jfr. Bogth Magdelone; gav dem unægtelig ikke ilde; den sidst omtalte Tirade om at søle Jomfruens Bryst, var i Aften aldeles udeladt. Hr. Frydendahl Leander. The Connoisseur, et hyperligt engelsk Ugeblad, fandt Anm. nyelig følgende Betragtning, som han i Anledning af Hr. Frydendahls Scene med Leonore, men tillige til adskillige andre Theatereliskeres Overveielse vil affkrive: Elskovsscener,

ne i vore Skuespil, gaares os end mere modbydelige ved Skuespillernes Tienstagtighed, der tage enhver Leilighed til at høie Udtrykke med Ravnetaag og Rys. I en Comœdie er der intet, Mængden finder mere Smag i, end et dygtigt Smæk, der giver Gienlyd over hele Huset; og i Sørgepillers lidenskabsfulde Scener, flyve Helt og Heltinde uophørlig i hinandens Arme." Skiondt det endnu — i det mindste i de saa Sørgepil vi have, ikke er slet saa galt hos os, tager dog denne Ufsik alt mere og mere Overhaand; Anm. betragter den ikke, som Korf. af Skuespillerbrevene, fra Sædelighedens Side; men blot for saavidt, den forstyrrer Illusionen; og for overtyses derom, behøver man blot at agte, jeg vil ikke sige, paa de Misundelses-Udbrud, eller ironiske Velbekomne, som vore Sprædebasser, efter Omstændigheden, ikke saa meget sagie, udlade sig med; thi dette Slags Folk kommer aldrig i Illusionen; men til den høie Ratter, som derved ikke sjælden i de meest værende Scener udbryder fra dem, som herved pludselig bringes til at glemme Personerne, og erindre Acteur og Actrice. Cela sent bien le Nord, har Anm. hørt Franskmænd sige om sligt paa tyske Theatre; og skiondt han ingenlunde vilde foreslaae at indføre den franske Rigen over Skuldrene i Steden, ønskede han dog, man vilde lade alt det unødvendige og upassende Kysserie fare.

Hr Knudsens Oldfux behager Anm. alt mere og mere, jo oftere han seer De to Smaaering om at svinge med Armen under sin Replik som Peder Eriksen, og om Accenten paa sidste Stavelse af Aliquem og alicui, havde han vel ikke iagttaget; men forresten hvormegen Fiinhed, hvormegen comist Styrke, og dog tillige, hvormegen Simpelhed, hvor lidet overdrevet i hans Spil! Mesterlig var især hans Tydsker, og hans Jonas. Blandt de episodiske Personer maae Anm. især nævne Bonden, der var ganske fortreffelig. Efter Stykket, Balletten den forraadde og hævnedes Amor.

Amor. Saameget Anm. end beundrer Jfr. Jensefs sande Talent i de muntre og skalkagtige Scener, saa skildet fyldestgiver hun ham i de mørkere hæftigere Liden- skaber, som denne Vallet adskillige Stæder kræver af hende.

Med denne Forestilling sluttedes dette Theater- aar; store Savn og Tab have formørket den sidste Deel deraf, og adskillige endnu truende Farer gjøre Udsigten over Skuepladsens nærværende Tilstand ubehagelig, ja næsten umuelig. Den med Theatrets Bestyrelse foresaldne Forandring troer Anm. sig ligeledes ubesøiet til at tale om. Hvad han ved en og anden Anledning kan have yttret anlangende den forrige Direction, har steds- se været af Midtlerhed for Theatrets Lærø, og ingen- lunde af Had til den; den bestyrer det ikke mere, og han har intet mere, hverken om eller til den at sige. Ligefaa lidet kan han tale om den Mand, i hvis Hæn- der Bestyrelsen er givet. Meget, uendelig meget bliz- ver for ham at gjøre, hvis han igien vil have vor Skue- plads til den Høide, hvorfra den er sunket. Det er et Foretagende, der vil kræve ubøielig Retfæstthed, utrættelig Iver, og ualmindelige Kundskaber, og hvor- til Anm. af sit inderste Hjerte vil ønske ham Held.

Register.

	Side.		Side.
Hylae	144	Florian	57
Triadne	3	Festtagelserne	82
Ursene	15	Florentinere	136, 160
Uline	130		
Bagtaselsens Skole	119	Geert Westphaler	3
Benefice : Concert	89	Gniere	15
Bewerley	92	Gavmilde Testamente	89
Bogstavelig Udtøynning	33, 132	Grovsmedden	118
Cecilie	91		
Caffehuset	58	Hendrik og Pernille	142
Chinafarene	77, 82, 83, 114, 150	Høstgildet	33, 38, 130, 132, 150
Cora	140	Høverne	45
		Huset i Dyrer	41
Dido	42	Hvermands Ben	30
Doctoren og Apothekeren	41, 42	Hververen	140
Dramaturgie skuff	8		
Dramaturg ohne Maske	8	Julestuen	3
		Julestuen og Mafferaden	16
Elleste Junii	137	Jeppe paa Bierget	65
Elfskovs Magt	129		
Entree af Dahlen	815	Kierligheds Magt	65
Entree af Bournons		Kun for Ketter	96
ville	119, 129, 132, 146		
Emilia Galotti	105, 114	Lilla	40, 52
Eugenie	140	Linna og Walwaiß	15, 65
Eulalia Meinau	54	Landsbnevøeten	47, 49
		Landsbnevøigen	65
Friebach	8, 33	Lotte og Johan	73
Forsvandlerne	52, 65, 87, 142		
		Mafferaden	3
		Medea	30

Side.

Menneskehad og Ans
ger s 34, 52, 114

Ninette a la cour s 119

Nysgjerrige s 39

Olshach s 83

Philosoph sværmende s 73

Pantsatte Bandedreng 145

Ringen s 121, 128, 130

Semiramis s 119, 115

Skuespillerkolen s 3

Strundebløse s 5, 150

Sorte Mand s 19

Steffen og Lise s 87

Soliman den anden s 96

Strelikerne s 116

Skovhuggeren s 136

Side.

Syngebogen s 19

Strøgen Regnins
gen s 65, 72, 74, 77

Tvende Sedler 3, 38, 57, 140

Tienstfærdige s 54

Tvende Sierrige s 57

Ursel, Zeen s 43

Utroeskaber forskilte 50, 73

Unyttige Herperie 91, 96, 118

Ugudelige s 133

Vaskerpigerne s 73, 77

Værdige Fader s 4

Vonner og Vanner 9, 15, 17, 30

Velfortient Evar s 63

Venstak paa Prøve s 144

Vilde Regn s 36

